

वन व्यवस्थापन कार्ययोजना २०८१

क्रम संख्या: -

चितवन	खैरहनी	राप्ती	०३
डिभिजन	सब-डिभिजन	न.पा	संख्या

Code: CHI/KO/04/03

वनको नाम :- श्री पर्वत सामुदायिक वन
ठेगाना :- राप्ती न.पा. १०
जिल्ला :- चितवन
वनको क्षेत्रफल :- ४६१.११ हेक्टर
योजना अवधि :- १० वर्ष
जग्गाको स्वामित्व:- नेपाल सरकार

वन व्यवस्थापन कार्ययोजना, २०८१

(आ.व. २०८१/०८२ देखि आ. व. २०९०/९१ सम्म)

चौथो संशोधन

FOREST MANAGEMENT PLAN

F.Y. 2081/082 To F.Y. 2090/091

Serial No: -

CHITWAN	KHAIRAHNI	RAPTI	03
Division	Sub-Division	Municipality	NO

वन व्यवस्थापन कार्ययोजना
२०८१

तेस्रो संशोधन

वन कार्ययोजना तयार पार्ने

पर्वत सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह
राप्ती १०, चितवन

कार्ययोजना सिफारिस गर्ने

सब-डिभिजन वन कार्यालय, खैरहनी, चितवन

प्राविधिक सहयोग तथा सेवा प्रदायक संस्था

वन प्राविधिक समाज चितवन

शब्दावली परिचय

संक्षिप्त शब्दहरूको सूची (List of Acronyms)

डि.व.का.	डिभिजन वन कार्यालय
स.डि.व.का.	सब डिभिजन वन कार्यालय
क्यू.फि.	क्युविक फिट
क्यू.मि.	क्युविक मिटर
गै.का.व.पै.	गैह्र काष्ठ वन पैदावार
घ.मि.	घन मिटर
मि.	मिटर
मे.टन.	मेट्रिक टन
सा.ब.उ.स.	सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह
हे.	हेक्टर
गा.पा.	गाँउपालिका
न.पा.	नगरपालिका
4D	मरेको, सुकेको, रोग लागेको र मकिएको कुहीएको
GIS	Geographical Information System
GPS	Global Positioning System
Ag	Advance Growth
B	ब्लक
SC	सब कम्पार्टमेन्ट
C	कम्पार्टमेन्ट
ST	Slope Tree (भिरालोमा परेको रुख)
MT	Mother Tree (माउ रुख)
FT	Felling Tree (कटान रुख)
CT	Conservation Tree

कबुलियतनामा

लिखितम् चितवन जिल्ला राप्ती नगरपालीका वडा नं १०, मा बसोबास गर्ने २४२ घरधुरी उपभोक्ताहरु मिलेर गठन भएको श्री पर्वत सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको तर्फबाट अख्तियारी प्राप्त हामी पूर्व: गहर्चो खोला - किराति सामुदायिक वनको सिमाना, पश्चिम: सिद्ध गा.वि.स. को सिमाना र सत्यदेवी सामुदायिक वन, उत्तर: चाँपगैरे खोला र दाङ्गलो सामुदायिक वन र दक्षिण: धारापानी खोला र किरनटार गाँउको आवादी, यति चार किल्ला भित्रको ४६१.११ हेक्टर क्षेत्रफल भएको राष्ट्रिय वन, वन ऐन २०७६, वन नियमावली २०७९ र बागमती प्रदेश राष्ट्रिय वन ऐन २०७६ र दिगो वन व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९ को अधिनमा रही यसैसाथ संलग्न स्वीकृत दिगो वन व्यवस्थापन कार्ययोजना अनुरूप तपसिलका शर्तहरु बमोजिम सामुदायिक वनको रुपमा जिम्मा लिई वनको विकास, संरक्षण, व्यवस्थापन तथा सदुपयोग गर्न मञ्जुर छौं । कबुलियत बमोजिमको शर्त पालना नगरेमा प्रचलित कानून बमोजिम सहुंला बुभाँउला भनी खुसीराजीसँग यो कबुलियतनामा लेखी डिभिजन वन कार्यालय चितवन मार्फत बागमती प्रदेश सरकारमा चढायौं ।

तपसिल

१. स्वीकृत कार्ययोजनामा उल्लेख भए बाहेक अन्य काम कारवाही गर्ने छैनौं ।
२. आफुले सामुदायिक वनको रुपमा पाएको वनक्षेत्र लगायत अन्य वनक्षेत्रमा अतिक्रमण वा अन्य कुनै प्रकारले हानी नोक्सानी गर्ने गराउने छैनौं ।
३. डिभिजन वन कार्यालय र सब-डिभिजन वन कार्यालयले दिएको प्राविधिक सल्लाह र सुझाव अनुरूप कार्य गर्नेछौं ।
४. आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३ महिना भित्र तोकेको ढाँचाको वार्षिक प्रतिवेदन सब डिभिजन मार्फत डिभिजन वन कार्यालयमा पेश गर्नेछौं ।
५. वन उपभोक्ता समूहले कार्ययोजना बमोजिम काम गर्न नसकेमा वा कार्ययोजना विपरित काम गरेमा वा वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर पर्ने कुनै कार्य गरेको वा वन ऐन वा वन नियमावली तथा नेपाल सरकारले तोकेको शर्तहरु पालना नगरेको प्रमाणित भएमा कानून बमोजिम कारवाही गरेमा हाम्रो मन्जुरी छ ।
६. सामुदायिक वनभित्र वन विकास कार्यबाहेक अन्य कुनै सार्वजनिक विकास निर्माणका कार्यहरु जस्तै सडक, स्कूल, खानेपानी, सिंचाई कुलो आदि संचालन गर्नुपर्दा वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर नपर्ने गरी नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिएर मात्र संचालन गरिने छ ।
७. राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्य जन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को विपरित हुने गरी कुनै वन्यजन्तु पक्रने वा मार्ने छैन, यदि कोहीकसैले त्यस्तो कार्य गरे, गराएमा कसुरदारलाई पक्राउ गर्न सहयोग गरिनेछ ।
८. वन सम्बन्धि क्रियाकलापको स्थलगत निरीक्षणको कार्यमा आउने वन कर्मचारीलाई आवश्यक सहयोग गर्नेछौं ।
९. यो सामुदायिक वन हस्तान्तरण हुनु पूर्व नेपाल सरकार र अरु अन्य संघ-संस्था बीच सम्झौता भई लागू भईरहेको साविक भोगचलनलाई सो अवधिभर यो हस्तान्तरणले कुनै असर नपर्ने कुरामा सहमत छौं ।
१०. सामुदायिक वनको प्रमाण-पत्र हराएमा वा नासिएमा अर्को लिन नियमानुसारको दस्तुर तिर्न मञ्जुर छौं ।
११. कार्ययोजना संशोधन गर्दा वातावरणमा उल्लेखनिय प्रतिकूल असर पर्ने गरी गर्नेछैनौं ।
१२. वनक्षेत्रको भू-स्वामित्व नेपाल सरकारमा रहनेछ । तर यसको संरक्षण गर्ने दायित्व उपभोक्ता समूहको हुनेछ ।
१३. सामुदायिक वनको विकास, संरक्षण, सम्वर्द्धन को लागि आवश्यक प्राविधिक सहयोग डिभिजन वन कार्यालय, सब-डिभिजन वन कार्यालय वा अन्य सहयोगी संस्था र समूह भित्र रहेका प्राविधिकहरुबाट लिनेछौं ।
१४. सामुदायिक वनबाट स्विकृत कार्ययोजना बमोजिम प्राप्त हुने वन पैदावार मात्र वन उपभोक्ता समूह भित्र समतामूलक रुपमा विक्री वितरण गर्नेछौं ।
१५. सामुदायिक वनमा मुख्य वनपैदावारको घनत्व र उत्पादनमा ह्रास नआउने गरी अन्नबाली बाहेकका लामो समयसम्म एउटै बोटले उत्पादन लिन सकिने खालका बाँस, अम्रिसो र जडिबुटी जस्ता अन्य नगदेवाली मात्र कार्ययोजनामा उल्लेख भएको हकमा लगाउनेछौं ।
१६. वन कार्ययोजनामा उल्लेख भएका वन संवर्द्धन तथा व्यवस्थापनका कृयाकलापहरु गर्दा प्राप्त हुने वन पैदावार मात्र संकलन गरिने छ, यस बाहेक बढी परिमाणको काठ कुनैपनि हालतमा काट्ने छैनौं ।

१७. वन कार्ययोजनामा वन सम्बन्धि कार्यहरु संशोधन गर्नु परेको अवस्थामा साधारण सभाको बैठकमा वन प्राविधिकलाई आमन्त्रित गर्ने छौं ।
१८. समूहले वन विकास र सामाजिक विकासका कृयाकलापको आवश्यकता महशुस गरेमा अन्य संघसंस्थासँग समन्वय गरी सहयोग लिन सक्नेछ ।
१९. कुनै किसिमका तालिम, गोष्ठी, सेमिनार र भ्रमणमा सहभागी पठाउँदा इच्छुक तथा विषयगत दक्षता भएकालाई सहभागी गराउनेछौं ।
२०. साधारणतया वन कार्ययोजना तयार भई लागू भएको कम्तिमा दुई वर्ष नभई परिमार्जन गरिने छैन । यदि सो अवधि भित्र विशेष परिस्थिति परी कार्ययोजनाको परिमार्जन गर्नु परेमा साधारण सभाको दुई तिहाई बहुमतबाट पारित गर्नुपर्ने छ ।
२१. वन उपभोक्ता समूहका पदाधिकारीहरुले वन ऐन २०७६ र नियमावली २०७९, प्रदेश राष्ट्रिय वन ऐन २०७६ र समूहको विधान कार्ययोजना विपरित काम कारवाही गरेमा कानुन बमोजिम सजाय भएमा हाफ्रो मञ्जुर छ ।
२२. वन ऐनमा उल्लेख भए बमोजिम कार्ययोजना अनुसार प्राप्त भएको आम्दानीको कम्तीमा २५% रकम अनिवार्य रुपमा वनको संरक्षण, विकास र व्यवस्थापनको लागि खर्च गर्नेछौं ।
२३. नेपाल सरकारको हरेक ऐन, नियम, नीति, निर्देशिका तथा परिपत्रहरुको पूर्णरुपमा पालना गर्नेछौं ।
- चितवन जिल्ला राप्ती नगरपालिका वडा नं १०, मा बसोबास गर्ने २४२ घरधुरी उपभोक्ताहरु मिलेर गठन भएको पर्वत सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह, राप्ती १०, चितवनको तर्फबाट सहिछाप गर्ने

दा.	बा.
-----	-----

श्री वृद्धिमान प्रजा
अध्यक्ष

साक्षी

दा.	बा.
-----	-----

श्री वृद्धिमाया तमाङ
उपाध्यक्ष

दा.	बा.
-----	-----

श्री भिम बहादुर तमाङ
सचिव

दा.	बा.
-----	-----

श्री विष्णुमाया तमाङ
कोषाध्यक्ष

दा.	बा.
-----	-----

श्री सान्तिमाया तमाङ
सदस्य

ईति सम्वत २०८१ साल ..... महिना ..... गते रोज .... शुभम् ।

पर्वत सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको
वन व्यवस्थापन कार्ययोजना स्वीकृति

<p><u>कार्ययोजना पेश गर्ने:-</u></p> <p>.....</p> <p>नाम: श्री बुद्धिमान प्रजा पद: अध्यक्ष मिति: श्री पर्वत सा.व.उ.स. राप्ती १० चितवन</p>	<p><u>प्राविधिक सहयोग गर्ने:-</u></p> <p>.....</p> <p>नाम: उषा पौडेल पद: कोषाध्यक्ष मिति: श्री वन प्राविधिक समाज, चितवन</p>
<p><u>सिफारिस गर्ने:-</u></p> <p>.....</p> <p>नाम: श्री मिजन राज रेग्मी पद: वन अधिकृत मिति: श्री खैरहनी सव-डिभिजन वन कार्यालय, पर्सा, चितवन</p>	<p><u>चेक गर्ने:-</u></p> <p>.....</p> <p>नाम: श्री देवी प्रसाद पौडेल पद: वन अधिकृत मिति: श्री डिभिजन वन कार्यालय चितवन (योजना तथा अनुगमन शाखा)</p>
<p><u>स्वीकृत गर्ने:</u></p> <p>.....</p> <p>नाम: श्री थीर बहादुर कार्की पद: डिभिजनल वन अधिकृत मिति:</p>	

पर्वत सामुदायिक वन व्यवस्थापन कार्ययोजनाको सारांश तालिका

१. सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह सम्बन्धी जानकारी

समूहको नाम	: पर्वत सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह
ठेगाना	: राप्ती न.पा. वडा नं १०, (साबिक कोराक गा.वि.स. वडा नं.-५) चितवन
समूहको कोड नं.	: CHI/KO/04/03
जम्मा घरधुरी संख्या	: १२१० महिला, ६०१ पुरुष गरि जम्मा : ६०९ घरधुरी
समिति संख्या	: ६ महिला, ५ पुरुष गरि जम्मा : ११

२. सामुदायिक वन सम्बन्धी जानकारी

सामुदायिक वनको नाम	: पर्वत सामुदायिक वन
सामुदायिक वन हस्तान्तरण मिति	: २०५९।०९।०८
सामुदायिक वनको क्षेत्रफल	: ४६१.११ हे.
वनको किसिम	: प्राकृतिक साल र चिलाउने भएको वन
मुख्य प्रजाति	: साल, चिलाउने र असना आदी ।
अन्य प्रजाति	: हर्रो, बर्रो, जामुन, क्यामुन, गुर्जो, कुरिलो, अमला, चिउरी
समुन्द्र सतहदेखिको उचाई	: करिव ३५० देखि १२९४ मिटरसम्म
औषत छत्र घनत्व	: ७०%
माटो	: चिम्टाइलो, रातोमाटो ।
भू-क्षयको अवस्था	: तुम्बाङग खोलाको शिर र अन्य खोल्लीहरुमा पहिरो गएको

सम्पूर्ण वनको औषत मौज्जात : ७६.०८ घ.मि./हे.

रुख: ५२.९५ घ.मि./हे.(४८ गोटा/हे.)

पोल: २६३.१३ घ.मि./हे.(१६० गोटा/हे.)

लाथा: ७५५ गोटा/हे.

विरुवा: १५६६ गोटा/हे.

वन व्यवस्थापन तथा वन सम्वर्द्धन प्रणाली संवन्धी जानकारी

वन सम्वर्द्धन प्रणाली कार्यान्वयन हुने सामुदायिक वनको कम्पार्टमेन्ट : **C1**

वन संवर्द्धन प्रणाली : एकल रुख छनौट प्रणाली

क्षेत्रफल: क्षेत्रफल: १७०.५३ हेक्टर

कटान क्षेत्र सङ्ख्या : १० वटा

बाली चक्र : १०० वर्ष

पुनरुत्पादन अवधि : १० वर्ष

योजना अवधि : १० वर्ष

पहिलो वर्ष कटान गर्ने क्षेत्र :C1FC2

इल्ड रेगुलेशन: आयतनका आधारमा

पहिलो वर्ष कटान गर्ने परिमाण : २९८२.८६

उत्पादन हुने वन पैदावारको परिमाण :

काठ : १७८९.७१ क्यु.फि

दाउरा : ३.५८ चट्टा

कार्यसमितिको नामावली

क्र.सं.	पद	नाम	सम्पर्क नं.
१	अध्यक्ष	बुद्धिमान प्रजा	९७४५४४५६२३
२	उपाध्यक्ष	श्री बुद्धिमाया तमाङ	९८४५७८४२९६
३	सचिव	श्री भिम बहादुर तमाङ	९८५५०८१२२९
४	कोषाध्यक्ष	श्री विष्णुमाया तमाङ	९८४५६७९२७५
५	सदस्य	श्री सुब्बाराम प्रजा	९८६६३८७९०८
६	सदस्य	श्री ओम चेपाङ	९७६९६२४५६४
७	सदस्य	श्री शान्ती तामाङ	९७४९७४९२९३
८	सदस्य	श्री बुद्धिमाया प्रजा	९८४३९३८४६८
९	सदस्य	श्री विष्णुमाया प्रजा	९७६४२४४५२३
१०	सदस्य	श्री सानुमाया प्रजा	९८४५३३३०७६
११	सदस्य	श्री सूर्य बहादुर प्रजा	९७६३२५८९९९

प्रस्तावना

नेपाल सरकारबाट जारी भएको वन ऐन २०७६ तथा वन नियमावली २०७९ र बागमती प्रदेश राष्ट्रिय वन ऐन, २०७६ तथा बागमती प्रदेशको दिगो वन व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९ को प्रावधान अनुसार वन व्यवस्थापन कार्ययोजना संशोधन गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोले वन सम्पदाको दिगो व्यवस्थापन स्थानीय उपभोक्ताबाटै गर्ने भन्ने नेपाल सरकार तथा बागमती प्रदेश सरकारको नीति अनुरूप चितवन जिल्ला राप्ती नगरपालिका १० मा ४६१.९१ हेक्टर क्षेत्रफलमा फैलिएको राष्ट्रिय वनलाई राप्ती नगरपालिका वडा नं १०, मा बसोबास गर्ने २४२ घरधुरी उपभोक्ताहरूले पर्वत सामुदायिक वनको रूपमा व्यवस्थापन गर्दै आएकोमा दिगो वन व्यवस्थापन गर्न, समूहको कोषबाट वन विकास तथा सामुदायिक र सामाजिक विकास गर्न, गरीब, महिलाहरूलाई सशक्त गराई निर्णय प्रकृत्यामा सक्रिय सहभागी गराउन, वनको वन सम्बर्द्धन प्रणालीमा आधारित वन व्यवस्थापन मार्फत वनको हैसियतमा सुधार गरी वातावरणिय लाभ प्राप्त गर्न, वन पैदावारको सतत: उत्पादन र आपूर्ति गर्न, स्थानीय स्तरमा रोजगारीका अवसरहरू सृजना गरी गरिबी न्युनिकरणमा टेवा पुऱ्याउन र खासगरी प्रविधिको प्रयोग मार्फत सामुदायिक वन लगायत वन क्षेत्रको सुशासन अभिवृद्धि गर्न यो पर्वत सामुदायिक वनको जम्मा क्षेत्रफल मध्ये ७३७१९ हेक्टर वन उत्पादनशिल वन क्षेत्र भएकोले दिगो वन व्यवस्थापन गर्दै १० वर्षको कार्ययोजना तयार पारिएको छ । वन प्राविधिकको सहयोगमा समूहले दिगो वन व्यवस्थापनको लागि **Single Tree Selection System** वन सम्बर्द्धन प्रणाली अपनाई साल प्रजातिको वाहुल्यता रहेको प्राकृतिक वन व्यवस्थापनका लागि उलपयुक्त हुने किसिमले यो संसोधित कार्ययजनो तयार पारिएको छ ।

बिषय सूचि

कबुलियतनामा	iv
कार्यसमितिको नामावली	viii
प्रस्तावना	ix
परिच्छेद १	1
प्रारम्भिक	1
१.१ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ	1
१.२ परिभाषा	1
परिच्छेद २	6
सामुदायिक वनको विवरण	6
२.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि	6
२.२ सामुदायिक वनको चार किल्ला	7
२.३ सामुदायिक वनको क्षेत्रफल	7
२.४ दुरदृष्टि	8
२.५ उद्देश्य	8
२.६ वन व्यवस्थापन रणनीति	8
२.७ व्यवस्थापन योजना तयारी प्रकृया तथा विधि	9
२.८ योजनाको सीमितता	9
२.९ अघिल्लो कार्ययोजनाको समिक्षा	9
२.१० अन्य जानकारी	10
परिच्छेद ३	11
वन पैदावारको माग र आपूर्तिको अवस्था	11
३.१ वन पैदावारको माग र आपूर्तिको आंकलन विधि	11
३.२ वन पैदावारको माग र आपूर्ति	11
परिच्छेद ४	12
वन श्रोत मापन, मौज्जातको अवस्था तथा वार्षिक रुपमा उत्पादन हुने परिमाण	12
४.१ वन श्रोत मापन विधि	12
४.१.१ सन्दर्भ सामग्री अध्ययन	12
४.१.२ स्थलगत सर्भे	12
४.१.३ नक्सा तयारी	12
४.१.४ स्याम्पल प्लट डिजाइनिङ तथा वन स्रोत मापन	12
४.२ वनको मौज्जात	14
४.३ वार्षिक रुपमा उत्पादन हुने र काठ दाउराको परिमाण	33
४.३.१ उत्पादनशिल कम्पार्टमेन्ट (C1) मा वार्षिक रुपमा उत्पादन हुने र काठ दाउराको परिमाण	33
परिच्छेद ५	37
सामुदायिक वन व्यवस्थापन	37
५.१ वन व्यवस्थापनका उद्देश्यहरु	37
५.२ वन संवर्द्धन प्रणाली, बाली चक्र, कम्पार्टमेन्ट र सब-कम्पार्टमेन्ट	37
५.३ सामुदायिक वनको संरक्षण	38
५.३.१ वनको रेखदेख	38
५.३.२ वन लाई डँडेलो (आगलागी)बाट संरक्षण	38
५.३.३ चरिचरण व्यवस्थापन	39
५.३.४ वन अतिक्रमण नियन्त्रण	39
५.४ वन व्यवस्थापन तथा संवर्द्धन कार्यहरु	39
५.४.१ उत्पादनशिल क्षेत्रमा (C1) लगाइने वन व्यवस्थापन तथा संवर्द्धन कार्यहरु	39
५.४.१.१ कम्पार्टमेन्ट र कटान क्षेत्र छुट्याउने	39

५.४.१.२ पत्ल्याउने, हाँगा काट्ने तथा सुधार कटान.....	40
५.४.२ भाँचिएका लाथा तथा पोल हटाउने तथा कटान पश्चातको हाँगाबिगा हटाउने कार्य	40
५.४.३ ढलापडा रुखहरु संकलन	40
५.४.४ वन सम्बर्धन कार्यहरुको १० वर्षिय कार्य तालिका.....	41
५.४.४.१ उत्पादन क्षेत्रमा (C1) वन सम्बर्धन कार्यहरुको १० वर्षिय कार्य तालिका	41
५.४.५ पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्यक्रम.....	41
५.५ वित्तिय विश्लेषणको अवस्था	42
५.६ दश वर्षे कार्यक्रम.....	43
५.७ कार्य तालिका	44
५.८ तर्क पूर्ण खाका (सोच तालिका)	44
५.९ वन विकास तथा अन्य कार्यहरु.....	46
५.१० भु-क्षय ,खहरे तथा पानी निकास व्यवस्थापन.....	46
५.१२ घाटगद्दी निर्माण तथा व्यवस्थापन.....	47
परिच्छेद ६.....	48
वन पैदावार संकलन तथा सदुपयोग	48
६.१ वन पैदावारको संकलन तथा सदुपयोग.....	48
६.१.१ वन पैदावार संकलन विधि.....	48
६.१.२ वनपैदावार बिक्री बितरण	49
६.१.३ विकास निर्माण तथा संघसंस्थाको लागि काठ दाउरा	50
६.१.४ काठ दाउरा लिलाम बिक्री.....	51
परिच्छेद ७.....	52
गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको व्यवस्थापन	52
७.१ सामुदायिक वनमा रहेका गैह्र काष्ठ वन पैदावारको विवरण.....	52
७.२ गैह्र काष्ठ वन पैदावारको संरक्षण संबर्द्धन कार्य	52
७.३ गैह्र काष्ठ वनपैदावारको बिक्री बितरण.....	52
परिच्छेद ८	53
पर्यापर्यटन सम्बन्धी व्यवस्था.....	53
८.१ सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन कार्यक्रम सम्बन्धि व्यवस्था	53
८.२ सामुदायिक वनमा सञ्चालन गर्न सकिने पर्यापर्यटन कार्यक्रम सम्बन्धी क्रियाकलापहरु	53
८.३ सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा निषेधित कार्यहरु	54
८.४ सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन व्यवस्थापन समिति सम्बन्धि व्यवस्था	55
८.५ पर्यापर्यटन व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार	55
८.६ विविध.....	55
८.६.१ पर्यापर्यटन कोष तथा कोष व्यवस्थापन	55
८.६.२ अनुगमन तथा निरीक्षण.....	55
परिच्छेद ९	57
आयमुलक कार्यक्रम	57
९.१ विपन्न वर्गका लागि आयमुलक कार्यक्रम	57
परिच्छेद १०.....	58
जैविक विविधता र यसको संरक्षण	58
१०.१ जैविक विविधताको अवस्था	58
१०.२ जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था.....	58
१०.३ वन्यजन्तु संरक्षण संबन्धी व्यवस्था	58
परिच्छेद ११	59
सामुदायिक वनमा निषेधित कार्यहरु.....	59
परिच्छेद १२.....	60
वन अपराध र दण्ड जरिवाना.....	60
१२.१ वन अपराध र दण्ड जरिवाना संबन्धी व्यवस्था.....	60
१२.२ दण्ड जरिवाना.....	60
परिच्छेद १३.....	62

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	62
१३.१ स्व:अनुगमन तथा मूल्यांकन.....	62
१३.२ सार्वजनिक सुनुवाई/सार्वजनिक लेखापरिक्षण.....	62
१३.३ अनुगमन र लेखापरिक्षण.....	62
१३.४ समिक्षा	63
१३.५ वन कार्यालयहरुबाट गरिने अनुगमनमा सहयोग	63
परिच्छेद १४.....	64
विविध.....	64
१४.१ उपभोक्ता समूहको अन्य व्यवस्था	64
१४.२ जलवायु परिवर्तनको असरहरुलाई न्यूनीकरण, अनुकूलन गर्ने उपायहरु तथा कार्वन संचितिकरण कार्यक्रम	65
१४.२.१ जलवायु परिवर्तन.....	65
१४.२.२ जलवायु परिवर्तनका असरहरु.....	65
१४.२.३ जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरु	66
१४.२.४ जलवायु परिवर्तनका अनुकूलनका कार्यक्रमहरु	66
अनुसूची १: पर्वत सामुदायिक वनको नक्साहरु.....	68
अनुसूचि १ (ख) : सामुदायिक वनको पुरै वन सिमाना क्षेत्र देखाएको नक्सा	69
अनुसूचि १(ग): वस्तुस्थिती देखिने नक्सा.....	70
अनुसूचि १ (घ) : सामुदायिक वनको कन्टुर लाई देखाएको नक्सा.....	71
अनुसूचि १ (ङ) : सामुदायिक वनको उचाई कन्टुर लाई देखाएको नक्सा	72
अनुसूचि १ (च) : सामुदायिक वनको भिरालोपन देखाएको नक्सा	73
अनुसूचि १ (छ): कम्पार्टमेन्ट विभाजन	74
अनुसूचि १ (ज) : सामुदायिक वनको पुरै क्षेत्रमा नमुना सर्वेक्षण विन्दुहरु देखाएको नक्सा	75
अनुसूचि १ (झ) : सामुदायिक वनको कम्पार्टमेन्ट नं : १ मा नमुना सर्वेक्षण विन्दुहरु देखाएको नक्सा	76
अनुसूची १ (ञ) सामुदायिक वनको कम्पार्टमेन्ट नं : १ को कटान क्षेत्र विभाजन देखाएको नक्सा	77
अनुसूची २ :.....	78
पर्वत सामुदायिक वनको सिमांकन गरिएको जि.पि.यस.विन्दुहरु	78
अनुसूची ३: स्याम्पल प्लटको जि.पि.एस. विन्दुहरु	107
अनुसूची ४: वित्तीय विश्लेषण	109
अनुसूची - ५ :काठको आयतन निकाल्ने तरिका	112
अनुसूचि - ६	114
अनुसूची - ७ : वन स्रोत सर्वेक्षणका क्रममा सङ्कलन गरिएको तथ्याङ्क	115
अनुसूची - ७ (क) : विरुवा र लाश्राको सङ्कलित तथ्याङ्क	115
अनुसूची - ७ (ख) : खाँवाको सङ्कलित तथ्याङ्क	119
अनुसूची - ७ (क) : रुखको सङ्कलित तथ्याङ्क	122

परिच्छेद १ प्रारम्भिक

१.१ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- क) यस वन कार्ययोजनाको नाम “सामुदायिक वनको वन व्यवस्थापन कार्ययोजना, २०८१” रहनेछ ।
- ख) राप्ती नगरपालीका वडा नं १०, मा बसोबास गर्ने २४२ घरधुरी उपभोक्ताहरु मिलेर गठन भएको यस सामुदायिक वनको ठेगाना राप्ती नगरपालीका वडा नं १०, किरनटार, चितवन रहनेछ ।
- ग) यो वन व्यवस्थापन कार्ययोजना डिभिजन वन कार्यालय, चितवनबाट स्विकृत भएको मिति देखि प्रारम्भ हुनेछ ।

१.२ परिभाषा

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा, यो कार्ययोजनामा

१. **अग्निरेखा (Fire line)** भन्नाले वन डढेलो एक वन क्षेत्रबाट अर्को वन क्षेत्रमा फैलिन नदिनको लागि निश्चित क्षेत्रबाट वनस्पतिहरु हटाइ निर्माण गरिएको क्षेत्रलाई सम्भन्नुपर्छ।
२. **अवसर लागत (Opportunity cost)** भन्नाले अवसर लागतले हामीले अहिले गरेको काम गर्दा छोडीएको गर्न सकिने अर्को उत्तम विकल्पको मूल्यलाई जनाउँदछ। जब हामीले कुनै काम गर्ने निर्णय गरिन्छ, यो विकल्पको कार्य छोडिएको हुन्छ।
३. **आवधिक ब्लक (Periodic block)** भन्नाले आवधिक ब्लक कटान श्रृङ्खलाको उपविभाजन हो जसमा निर्धारित अवधिमा पुनरोत्पादन वा अन्य उपचारको लागि वनको भाग छुट्याइएको हुन्छ।
४. **उत्पादन नियमन (Yield regulation)** भन्नाले वनको प्राविधिक (जैविक तथा भौतिक) जानकारी प्रयोग गरेर सतत: रुपमा वन वाली उत्पादन गर्ने प्रक्रिया लाई जनाउँदछ । यो वनबाट वार्षिक स्वीकार्य कटान र वनको प्राविधिक जानकारीका आधारमा लिन सकिने उत्पादन बारे गरिने निर्णय प्रक्रिया हो।
५. **एडभान्स ग्रोथ (Advance growth)** भन्नाले पुनरोत्पादन कटान गरिनु अघि वनमा रहेका छातीको उचाईमा ४० से.मि. व्यास (Diameter at breast height–DBH) भन्दा कम व्यास भएका रुख विरुवाहरुलाई जनाउँदछ।
६. **औसत वार्षिक वृद्धि (Mean annual increment–MAI)** भन्नाले कुनै निश्चित समयको जम्मा आयतनलाई जम्मा वर्ष संख्याले भाग गर्दा प्राप्त हुने आयतनलाई जनाउँदछ।
७. **कटान श्रृङ्खला (Felling series)** भन्नाले छनौट प्रणाली अन्तर्गत व्यवस्थापनको लागि छुट्याइएको कम्पार्टमेण्टलाई जनाउँदछ । यसमा वार्षिक कटान परिमाण त्यही कम्पार्टमेण्टको मौज्दात अनुसार निक्यौल गरिएको हुन्छ, यसले स्थानीय परिवेश अनुसार कटान र पुनरोत्पादनलाई निर्धारण गर्ने कार्य गर्दछ।
८. **कम्पार्टमेण्ट (Compartment)** भन्नाले एकै नासको वृद्धि अवस्था भएको रुख प्रजातिको तोकिएको वन क्षेत्रलाई जनाउँछ।

९. **खुद वर्तमान मूल्य (Net present value – NPV) :** नगद प्रवाहको वर्तमान मूल्य र समयको अवधिमा नगद बहिर्गमनको वर्तमान मूल्यबीचको भिन्नता हो। NPV पूँजी बजेट र लगानी योजनामा अनुमानित लगानी वा परियोजनाको नाफाको विश्लेषण गर्न प्रयोग गरिन्छ।
१०. **चालु वार्षिक वृद्धि (Current annual increment–CAI)** भन्नाले रुख र स्ट्याण्डमा चालु वर्षको आयतनमा हुने वृद्धिलाई जनाउँछ।
११. **छनौट प्रणाली (Selection system)** भन्नाले एक वन सम्बर्द्धन प्रणाली हो जसमा कटानी, विरुवा हुर्काउने तथा पुनरोत्पादनको कार्य वनको सम्पूर्ण भागमा गरिन्छ । यसबाट असमान उमेर (Uneven aged) को वन विकास गरिन्छ, जसमा सबै उमेरका विरुवाहरु वनका सबै भागमा छरिएर रहेको पाईन ।
१२. **छत्र प्रणाली (Shelter wood system)** भन्नाले एक वन सम्बर्द्धन प्रणाली हो जुन प्राकृतिक वा बीउबाट पुनरोत्पादन भएको वनमा गरिन्छ, र पुनरोत्पादन भएका विरुवाहरु माथिल्लो तहमा रहेका वयस्क रुखको छहारी मुनि हुर्काउने काम गरिन्छ । यसले भूसंरक्षणको कार्य पनि गर्दछ।
१३. **टेन्डिङ अपरेशन (Tending operation)** भन्नाले गोडमेल, भाडी सफाई, पत्ल्याउने, हाँगा कटनी छटनी, लहरा काटछाँट लगायका क्रियाकलापबाट रुखबालीको प्रतिष्पर्धात्मक क्षमता अभिवृद्धि गरी गुणस्तरीय वन पैदावार उत्पादनका लागि गरिने वन सम्बद्धन कार्यलाई जनाउँदछ।
१४. **दिगो वन व्यवस्थापन (Sustainable forest management)** भन्नाले वनजन्य वस्तु तथा सेवाको उपयोग गर्दा भावी पुस्ताका यस्ता सेवाहरुको उत्पादनमा सीमितता नतुल्याइने गरी वर्तमानमा वन स्रोतको व्यवस्थापन तथा उपयोग गर्ने कार्यलाई जनाउँदछ।
१५. **पत्ल्याउने (Thinning)** भन्नाले लाथा, पोल वा रुखहरुको बाक्लो उपस्थितिलाई पातलो बनाउने कार्यलाई जनाउँदछ।
१६. **पुनरोत्पादन (Regeneration)** भन्नाले प्राकृतिक वा कृतिमरूपमा उत्पादन भएका विरुवाहरुलाई जनाउँदछ।
१७. **पुनरोत्पादन अवधि (Regeneration period)** भन्नाले कटान क्षेत्रमा विरुवाहरु उम्रेका वा उमारिएका विरुवा बाँच्न सक्ने सुनिश्चितताका लागि लाग्ने अवधिलाई जनाउँदछ।
१८. **पुनरोत्पादन कटान (Regeneration felling)** भन्नाले विरुवा अंकुरणको लागि बीउ उत्पादन गर्न एकल वा समूहमा छाडीएका केही बीउ / आश्रय रुखहरु बाहेकका अरु रुखहरु काट्ने विधिलाई जनाउँदछ। प्राकृतिक पुनरोत्पादनलाई प्रोत्साहित गर्न यो कटान गरिन्छ । यसमा अन्तिम कटान समेत समावेश हुन्छ।
१९. **वार्षिक कटान गरिने क्षेत्र (Annual coupe)** भन्नाले सरपट कटान प्रणाली वा छत्र प्रणाली अन्तर्गत वार्षिक रूपमा कटान गरिने वनको क्षेत्रलाई वार्षिक कटान क्षेत्र भनिन्छ ।
२०. **माऊ रुख (Mother tree / seed tree)** भन्नाले बीउ, छाँया, जैविक विविधता तथा राम्रो पर्यावरणका लागि राखिएको उच्च गुणस्तरको रुखलाई जनाउँदछ।
२१. **रुख नक्शा (Stem map)** भन्नाले सब - कम्पार्टमेण्ट वा रुख कटान क्षेत्रमा रुखहरुको वितरण (जस्तै माऊ रुखहरु, प्रत्येक वर्ष काटिने रुखहरु राख्नु पर्ने रुखहरु, पोलहरु, आदि) देखाउने नक्सालाई जनाउँदछ।
२२. **रुख सहितको मुना प्रणाली (Coppice with standard)** भन्नाले वन सम्बद्धन प्रणाली अन्तर्गत माथिल्लो तहमा रहने रुख बीउबाट पुनरोत्पादन भएको र तल्लो तहमा मुनाबाट

- विरुवा उत्पादन गर्ने प्रणालीलाई जनाउँदछ। माथिल्लो तहमा रहने रुखहरु लामो कटान चक्रका हुन्छन् जसले काठ उत्पादन गर्नुका साथै पुनरोत्पादनको लागि बीउ उत्पादन गर्दछ।
२३. **लाभ / लागत अनुपात (Benefit cost ratio – BCR)** भन्नाले प्रस्तावित योजना कार्यान्वयन हुँदा गरिने खर्च र कार्यान्वयन पछि सो आयोजनाबाट प्राप्त हुने लाभ बीचको अनुपातलाई जनाउँदछ।
२४. **वनस्रोत सर्भेक्षण (Forest Inventory)** भन्नाले वनको अवस्था आँकलन गर्नका लागि वन सम्बन्धी विधिपूर्वक तथ्याङ्क एवं सूचना सङ्कलन तथा विश्लेषण गर्ने कार्यलाई जनाउँदछ।
२५. **वन सम्वर्द्धन शास्त्र (Silviculture)** भन्नाले वन हुर्काउने कला र विज्ञानलाई जनाउँदछ। यसले वनको पुनरोत्पादन, वृद्धि, संरचना र वनको गुणस्तरलाई अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा सहायता गर्छ जसले वन व्यवस्थापनको उद्देश्य परिपूर्ति गर्न मद्दत गर्दछ।
२६. **वनको जम्मा मौज्जात (Total growing stock)** भन्नाले तोकिएको वन क्षेत्रभित्र रहेका सम्पूर्ण रुखहरुको जम्मा आयतनलाई जनाउँदछ।
२७. **वाली चक्र (Crop rotation)** भन्नाले विरुवा उम्रने र अन्तिम कटाईबीचको समयलाई जनाउँदछ। यसलाई विरुवा पुनरोत्पादन र वन वालीको अन्तिम काट्नेबीचको व्यवस्थापन योजनाद्वारा निर्धारित वर्षहरुको संख्याको रूपमा पनि परिभाषित गरिएको छ।
२८. **सब कम्पार्टमेण्ट (Sub-compartment)** भन्नाले कम्पार्टमेण्ट क्षेत्र एक समान विवरण वा समान उपचारको लागि धेरै ठूलो भएपछि सानो भाग विभाजित गरिएको क्षेत्रलाई जनाउँदछ जुन त्यसपछि वन सम्वर्द्धनमा आधारित वन व्यवस्थापनको एकाईहरु बन्छ।
२९. **सरपट कटान प्रणाली (Clear-felling system)** भन्नाले वन परिपक्व भएपछि सबै रुखहरु कटान गरिने वन सम्वर्द्धन प्रणालीलाई जनाउँदछ। यसमा काटिएका सबै रुखहरु निकालिन्छन् । यसमा वृक्षारोपण गरेर वा प्राकृतिक रूपमा विरुवा पुनरोत्पादन गरिन्छ।
३०. **सुधार कटान (Improvement felling)** भन्नाले कमसल खालका रुखहरु हटाई राम्रा रुखहरुको वृद्धिका लागि गरिने कार्यलाई जनाउँदछ। यो मुख्यतया मिश्रित वा असमान उमेरका विरुवाहरु भएको वनमा यो कार्य गरिन्छ।
३१. **“सामुदायिक वन”** भन्नाले सामुहिक हितको लागि वनको संरक्षण, सम्वर्द्धन र सदुपयोग गर्ने गरी विधिवत हस्तान्तरण गरीएको यस पर्वत सामुदायिक वनलाई सम्झनु पर्दछ।
३२. **“विधान”** भन्नाले उपभोक्ता समूहले आफ्नो समूह र समूहका कृषाकलापहरुलाई व्यवस्थित रूपले सञ्चालन गर्न आमसहमतिको आधारमा बनाएको नियमहरुको संगालोलाई सम्झनु पर्दछ।
३३. **“उपभोक्ता समूह”** भन्नाले वनको संरक्षण, सम्वर्द्धन, व्यवस्थापन तथा सदुपयोग गर्न वन ऐन २०७६ बमोजिम गठन भई डिभिजन वन कार्यालय चितवनमा दर्ता भएको यस सामुदायिक वनको उपभोक्ता समूहलाई जनाउँदछ।
३४. **“समिति”** भन्नाले उपभोक्ताहरुले साधारण सभाबाट प्रकृयागत ढंगले गठन गरीएको सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको कार्यकारिणी समितिलाई सम्झनु पर्दछ।
३५. **“अध्यक्ष”** भन्नाले यस पर्वत सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको कार्यकारिणी समितिको अध्यक्ष वा प्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ।
३६. **“विपन्न वर्ग”** भन्नाले आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, मानवीय र प्राकृतिक श्रोत साधनमा पहुँचको आधारमा पछाडि परेका वा पारिएका उपभोक्ता घरधुरीलाई सम्झनु पर्दछ।

३७. “**वञ्चित वर्ग**” भन्नाले विकास निर्माणका अवसरमा समावेश हुन नसकेका तथा श्रोतसाधनमा पहुँच नभएका, न्यून पहुँच भएका उपभोक्ता घरधुरीलाई सम्झनु पर्दछ।
३८. “**सम्पन्नता स्तरीकरण**” भन्नाले उपभोक्ता समूहका सदस्यहरूको आर्थिक, सामाजिक, भौतिक र मानवीय क्षमता तथा प्राकृतिक श्रोत साधनमा पहुँच र नियन्त्रणको आधारमा उपभोक्ता स्वयंले वर्गीकरण गर्ने विधि बुझनु पर्दछ।
३९. “**वन पैदावार**” भन्नाले सामुदायिक वन क्षेत्रमा पाईने काठ, दाउरा, स्याउला, घाँस, गैहकाष्ठ वन पैदावार र जडिबुटी, खोटो, वन्यजन्तु, ढुङ्गा, माटो, नदीजन्य र खनिजजन्य पदार्थ, वन्यजन्तुको आखेटोपहार आदि समेतलाई सम्झनु पर्दछ।
४०. “**साधारण सभा**” भन्नाले समूहको विधान बमोजिम उपस्थित उपभोक्ता समूहको सदस्यले प्रतिनिधित्व गरेको सभालाई सम्झनु पर्दछ।
४१. “**वन कार्ययोजना**” भन्नाले वातावरणीय सन्तुलन कायम राख्दै सामुदायिक वनको संरक्षण, सम्बर्धन र सदुपयोगबाट उपभोक्ताहरूको जिविकोपार्जनमा सुधार गर्न उपभोक्ता समूहले तयार पारेको र डिभिजनल वन अधिकृतबाट स्विकृत यस सामुदायिक वनको वन कार्ययोजनालाई सम्झनुपर्छ।
४२. “**वन ऐन र नियमावली**” भन्नाले वन ऐन २०७६ र वन नियमावली २०७९ लाई जनाउँछ। सो शब्दले बागमती प्रदेशको वन ऐन २०७६ लाई समेत जनाउनेछ।
४३. “**दातृसंस्था**” भन्नाले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका गैरसरकारी संघ संस्थालाई जनाउँछ, जसले प्रचलित कानून बमोजिम यस समूहलाई आर्थिक, प्राविधिक तथा अन्य सहयोग गर्दछ।
४४. “**जैविक विविधता**” भन्नाले वन क्षेत्रभित्र पाईने वनस्पति, जीवजन्तु र पारिस्थिकीय प्रणालीहरूको विविधता र सहअस्तित्वलाई जनाउँदछ।
४५. “**जडिबुटी**” भन्नाले यस सामुदायिक वन क्षेत्रमा पाईने र गाउँघरमा परम्परागत ज्ञान शिपको आधारमा घरेलु औषधोपचारका लागि उपयोग हुने गरेको कुनै पनि वनस्पति प्रजाति वा तिनका अङ्ग, अन्य वस्तु वा पदार्थ समेतलाई जनाउँदछ।
४६. “**गैहकाष्ठ वन पैदावार**” भन्नाले यस सामुदायिक वन क्षेत्रमा पाईने काठ, दाउरा र घाँस (डालेघाँस र स्याउला समेत) बाहेकका अन्य वन पैदावारलाई सम्झनुपर्दछ।
४७. “**वन विकास कार्य**” भन्नाले सामुदायिक वन क्षेत्रमा गरीने संरक्षण, वृक्षारोपण, गोडमेल, नर्सरी, प्रदर्शनी प्लट निर्माण, वन सम्बर्द्धन कार्य, अग्निरेखा निर्माण, गैहकाष्ठ वन पैदावारको व्यवस्थापन आदिलाई सम्झनु पर्दछ।
४८. “**कोष**” भन्नाले समूहको विधान र कार्ययोजना बमोजिम समूहको बैंक खातामा जम्मा भएको रकमलाई सम्झनुपर्छ।
४९. “**काठ**” भन्नाले दुई फिट वा सो भन्दा बढी लम्बाई र एक दशमलब पाँच फिट वा सो भन्दा बढी गोलाई भएको चिरानको रूपमा जान सक्ने गोलिया काठ सम्झनु पर्छ र सो शब्दले खयर प्रजातिको हकमा जतिसुकै आकार वा नापको काठलाई समेत जनाउँछ।
५०. “**दाउरा**” भन्नाले दुई फिटभन्दा कम लम्बाई र एक दशमलब पाँच फिटभन्दा कम गोलाई भएको काठ सम्झनु पर्छ र सो शब्दले एक दशमलब पाँच फिटभन्दा बढी गोलाई भए तापनि धोद्रो वा सडेको वा मक्किएको भई चिरानको रूपमा जान नसक्ने खयर बाहेकको गोलिया काठलाई समेत जनाउँछ।
५१. “**लक्षित वर्ग**” भन्नाले विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउन खोजिएको पिछडिएको वर्ग (गरीब, दलित, महिला, जनजाती, मधेशी आदि) लाई सम्झनुपर्दछ।

५२. **विभाग** भन्नाले वन तथा भू संरक्षण विभागलाई जनाउँदछ।
५३. **“सवारी साधन र बोझ बाहक”** भन्नाले मानविय वा यन्त्रिक ओसारपसारका साधन सम्भन्नु पर्दछ।
५४. **“चौपाया”** भन्नाले जुनसुकै जातको पाल्नु चारखुट्टे जनावरलाई सम्भन्नु पर्दछ।
५५. **“टाँचा”** भन्नाले उपभोक्ता समूहको स्विकृत विधानमा दिईएको ढाँचामा तयार पारी डिभिजन वन कार्यालयमा दर्ता भएको फलामे टाँचालाई सम्भन्नु पर्छ। साथै यसले काठ वा खडा रुखमा लगाइएको छाप, चिन्ह वा निसाना समेतलाई बुझाउँदछ।
५६. **“सामाजिक समावेशीकरण”** भन्नाले समूह भित्रका गरीब, महिला, दलित, जनजाती, धार्मिक अल्पसंख्यक तथा मुलप्रवाहमा नसमेटिएकाहरूको स्रोत, अवसर तथा निर्णय प्रकृत्यामा समतामुलक ढंगबाट पहुँच बढाउन सामाजिक, साँस्कृतिक तथा संस्थागत अप्ठ्याराहरू हटाउनु तथा उनीहरूको लागि सेवा सुविधा वृद्धि गर्नु भन्ने जनाउँदछ।
५७. **“गरीब तथा विपन्न वर्ग”** भन्नाले यस समूहको विधानमा उल्लेखित संपन्नता स्तरिकरण बमोजिमका उपभोक्ता घरधुरीलाई जनाउँदछ।
५८. **“बैङ्क”** भन्नाले वित्तीय कारोवार गर्न स्थापना भएको सङ्गठित संस्थालाई सम्भन्नुपर्छ।
५९. **“दोहोरो लेखा प्रणाली”** भन्नाले एउटै कारोवारलाई एउटा खाताको डेबिट पक्ष र अर्को खाताको क्रेडिट पक्ष गरी दुई स्थानमा अभिलेख राख्ने प्रणाली सम्भन्नुपर्छ।
६०. **“गोस्वारा भौचर”** भन्नाले आर्थिक कारोवारहरूको सुरु अभिलेख राख्न प्रयोग गर्ने फारम सम्भन्नुपर्छ। यसमा कारोवारहरूको डेबिट पक्ष र क्रेडिटपक्ष गरी दुई स्थानमा अभिलेख राखिन्छ।
६१. **“चेक”** भन्नाले व्यक्ति वा व्यवसायिक सङ्गठनले बैङ्कमा रहेको आफ्नो खाताबाट निश्चित रकम तोकिएको व्यक्ति वा संस्थालाई दिनुभनी बैङ्कलाई लेख्ने निर्देशन अथवा आदेशलाई सम्भन्नुपर्छ।
६२. **“बैङ्क ड्राफ्ट”** भन्नाले एक बैङ्कले आफ्नो शाखा, उप-शाखा या एजेन्सी बैङ्कलाई तोकिएको व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा संस्थालाई भुक्तानी गर्नु भन्ने बैङ्कको आदेश सम्भन्नुपर्छ।
६३. **“नगदी रसिद”** भन्नाले समूहमा नगद रकम प्राप्त हुँदा सो प्राप्तिको भरपाइ स्वरूप उपभोक्ता समूहले दिने निस्सा सम्भन्नुपर्छ।
६४. **“लेखा परीक्षण”** भन्नाले उपभोक्ता समितिले वर्षभरि गरेको आर्थिक कारोवार र त्यसको लेखा व्यवस्थित र पारदर्शी रूपमा राखेको छ, छैन सो कुराको साधारण सभाले तोकेको लेखा परीक्षकबाट हुने क्रमबद्ध, व्यवस्थित र पेशागत जाँच सम्भन्नुपर्छ।
६५. **“आन्तरिक लेखापरीक्षण”** भन्नाले उपभोक्ता समूह (साधारण सभा) ले आफ्नो उपभोक्ता सदस्यहरू मध्येबाट गठन गरेको एक वा बढी व्यक्तिको समितिबाट अन्तिम लेखापरीक्षण अगाडि गरिने लेखापरीक्षणलाई सम्भन्नुपर्छ।
६६. **“अन्तिम लेखापरीक्षण”** भन्नाले उपभोक्ता समूहले (साधारण सभा) तोकेको मान्यता प्राप्त रजिष्टर्ड लेखापरीक्षकबाट गरिने लेखापरीक्षण सम्भन्नुपर्छ।
६७. **“बेरुजु”** भन्नाले प्रचलित लेखाको कानुन, निर्देशिका बमोजिम पुर्याउनुपर्ने रीत नपुर्याई कारोवार गरेको वा राख्नुपर्ने लेखा नराखेको तथा अनियमित वा बेमनासिब तरिकाले आर्थिक कारोवार गरेको भनी लेखा परीक्षण गर्दा औल्याइएको वा ठहर्याइएको कारोवार सम्भन्नुपर्छ।
६८. **वन सम्वर्द्धन प्रणाली (Silviculture system)** भन्नाले कुनै पनि वनको सम्पूर्ण जीवन अवधिभर खास किसिमको उद्देश्य प्राप्तिका लागि विशिष्ट प्रकारको वनको बनोट, स्वरूप एवं संरचना बनाउने ध्येयले कटान, पुनरोत्पादन, गोडमेल, सरसफाई, सुधार कटान, पत्ल्याउने आदि जस्ता वन सम्वर्द्धन कृयाकलापहरूको योजनाबद्ध प्रकृत्या सम्भन्नु पर्दछ।

परिच्छेद २ सामुदायिक वनको विवरण

२.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

यो सामुदायिक वन चितवन जिल्ला साविक कोराक गा.वि.स.-५ हाल राप्ति नगरपालिका वडा नं.-१०, किरनटारमा रहेको छ। यस श्री पर्वत सामुदायिक वन ४०-५० वर्ष अगाडी घना वनको रूपमा थियो । २०३६ सालपछि लगातार रूपमा यस वनलाई तहस-नहस बनाउने गतिविधिहरू बढ्दै गएपछि गाउँका व्यक्तिहरूले मिति आ.व. २०५९/०६० मा वन प्राविधिकको सहयोगमा विधान तयार गरी सोही विधानको परिधिभित्र रहि समुहले रहि सामुदायिक वनको संरक्षण गर्दै वन विनाश हुने क्रियाकलापलाई निरुत्साहित पाउँदै अगाडी बढ्यो। आ.व. २०५९/०६० मा समुहले ५ वर्षे कार्ययोजना निर्माण गरी २०५९।१।८ गते जिल्ला वन कार्यालयबाट वन कार्ययोजना स्वीकृत भए पश्चात यस समुहले करिब ६२७ हे. वन क्षेत्र निरन्तर रूपमा संरक्षण गर्दै आएको छ ।

यो वन धार्मिक सांस्कृतिक महत्व बोकेको यस क्षेत्र जैविक विविधताको दृष्टिकोणले अत्यन्तै महत्वपूर्ण सामुदायिक वनको रूपमा लिन सकिन्छ । यो वन विश्वकै दुर्लभ मानिएको जीवजन्तुहरूको बासस्थान, विभिन्न चराचुरुङ्गीहरूको क्रिडास्थल र विभिन्न जनजाती तथा जनसमुहहरूको जीवनयापनका लागि उपभोग्य वस्तुहरू जस्तै-काठ, दाउरा, डालेघाँस, जडीबुटी आपूर्ति हुने वन क्षेत्र हो । यो वनमा साल, साज, चिलाउने, बोट्धयाँरो, भलायो, खिरो जस्ता महत्वपूर्ण गैरकाष्ठ प्रजाति हर्षा, बर्रो,चिउरी, अमला, गुर्जो, गाउजो, भर्लो, गहते, सिरो, उन्चू, बादलपाते, काग भलायो, थाकल, असुरो, सुनाखरी, गुजरगानो जस्ता जडीबुटीहरू र विविध प्रजातीका करीब २५० प्रजातिका विभिन्नप्रजातीका वनस्पतीहरू एंव बनेल, दुमिस, मलसाप्रो, रातो लङ्गुर, माटीकोरे जस्ता चराहरू विभिन्न खालका जलचरहरू किटपतङ्गहरू साथै विभिन्न प्रजातीका प्रजातीका पुतलीहरूले यो वनलाई आफ्नो बासस्थान, क्रिडास्थल र प्रजनन स्थलको रूपमा विकास गर्दै आएका छन् ।

जैविक विविधताको दृष्टिकोणले मात्रै हैन पर्यापर्यटन, ऐतिहासिक र धार्मिक पर्यटनको दृष्टिले पनि यो क्षेत्र अत्यन्तै महत्वपूर्ण मान्न सकिन्छ । यो सामुदायिक वन माथि उल्लेख गरिएको दृष्टिले जति महत्वपूर्ण ५, यस वनको संरक्षणको लागि पनि त्यती नै धेरै चुनौतीहरू रहेका छन् । बढ्दो शहरीकरण तथा जनसंख्याको चापलाई यस सामुदायिक वनले खेप्दै आएको छ । वन पैदावार चोरी, वातावरण प्रदुषण बढ्दै गएको फोहोर उत्पादन होटलहरूको बढ्दो दाउराको माग आदी यस वनको संरक्षण र सम्बर्द्धनको चुनौतीका रूपमा तेर्सिएर रहेका छन् ।

यो अपार सम्पदालाई जोगाउन यहाँका उपभोक्ताहरूको काँधमा ठुलो जिम्मेवारी रहेको छ । तर वरिपरि बढ्दै गएको शहरीकरण, त्यसले निम्त्याएको विकृतिहरू र जनसमुदायमा देखिएको अज्ञानता, अन्यौलता र उदासिनताले भने संरक्षण कार्यलाई तिब्रता दिन भने भन्ने कठिनाईहरू देखिएका छन् । यसरी हेर्दा यहाँको जनसमुदायमा चेतना अभिवृद्धि गराउन थुप्रै कदम चाल्नु पर्ने अवस्था छ । यस तर्फ व्यवस्थित कार्यक्रम बनाई जनचेतना जागृत गराउनु टड्कारो आवश्यकता महशुस गरिएको छ । यो वनलाई दुई वटा कम्पार्टमेन्टमा विभाजन गरी बढि भिरालो भएको सम्वेदनशिल वन क्षेत्रलाई संरक्षणमुखी रूपमा ढलापडा, सुखडखडा वा नियमानुसार संकलन गरि निकाल्ने गरी व्यवस्थापन गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । यस प्रकारको वन क्षेत्रलाई कम्पार्टमेन्ट नं २(C2) नामाँकन गरिएको छ। यस वन क्षेत्रले १९९.३० हे. क्षेत्रफल ओगटेको छ । १७०।५३ हे. वनको व्यवस्थापन दिगो वन व्यवस्थापन प्रणाली अनुसार गरिने प्रस्ताव गरिएको छ । यस वन क्षेत्रको नामाँकन कम्पार्टमेन्ट नं १(C1) गरिएको छ । वनमा सुधारको साथै वन पैदावारको पनि निरन्तर आपूर्ति हुने कुराको चेतनाको

विकास आम उपभोक्ताहरूमा भएकोले सिल्भिकल्चर पद्धतिमा आधारित वन व्यवस्थापनलाई सहयोग पुग्ने गरि कार्ययोजना तयार भएको छ । यो कार्ययोजना स्वीकृत भएपछि यसै कार्ययोजना अनुसार सामुदायिक वनमा व्यवस्थापन कार्यक्रम गरिने छ । यस सामुदायिक वन वनको दिगो व्यवस्थापन गर्न दिगो वन व्यवस्थापन कार्यविधि २०७९ वमोजिम तेस्रो पटक संशोधित १० वर्षे दिगो वन व्यवस्थापन कार्ययोजना २०८१ तयार गरी परिमार्जन गरिएको हो ।

पर्वत सामुदायिक वन चितवन जिल्लाको पूर्वी भेगको राप्ती नगरपालिकाको वडा नं. १० मा अवस्थित छ । पहिले यहाँ घना जंगल भएको कारण विभिन्न दुर्लभ वन्यजन्तु तथा वनस्पतीहरू पाइन्थ्यो । कालन्तरमा यस भेगको आसपास छिमेकी पालीकाहरू तथा आफ्नै वडाहरूमा विभिन्न जिल्लाहरूबाट वसाई सराई गर्दै आई वसेका मानीसहरूको वस्तीले दैनिक रुपमा उपभोगका घाँस, दाउरा एवं घर निर्माणका लागि काठ, दाउरा, तथा वल्ला वल्ली जस्ता वन पैदावरहरू अवैध रुपमा कटान गर्नाको कारणले यस पर्वत सा.व. को वन क्षेत्र दिनानु दिन विनास हुदै गयो । यसरी भएको वन विनसले हरियो वन विस्तारै नाङ्गो डाँडामा परिवर्तन हुदै गयो । फलस्वरुप त्याहा का उपभोक्ताको लागि आवश्यक काठ, दाउरा तथा सजिलै प्राप्त हुने घाँसको उपलब्धतामा ह्रास आउदै जानुका साथ साथै वन विनासले गर्दा वातावरणमा पनि नकारात्मक प्रभाव पर्दै गएको महसुस गरी समाजका भद्रभलाद्यमी तथा वृद्धिजिविको विचमा विचार,बिमर्श तथा परामर्श भई सामुदायिक वनको अवधारण शुरुवात भयो । साथै २०५७/१२/१३ मा वन प्राविधिक हरुको सहयोगमा विधिवत रुपमा सामुदायिक वनको विधान दर्ता गराई सोहि अनुरूप कार्य गर्दै गइयो।

२.२ सामुदायिक वनको चार किल्ला

पूर्व:	गहर्चो खोला - किराति सामुदायिक वनको सिमाना
पश्चिम:	सिद्ध गा.वि.स. को सिमाना र सत्यदेवी सामुदायिक वन
उत्तर:	चाँपगैरे खोला र दाङ्गलो सामुदायिक वन
दक्षिण	धारापानी खोला र किरनटार गाँउको आवादी

२.३ सामुदायिक वनको क्षेत्रफल

सामुदायिक वनको कुल क्षेत्रफल ४६१.११ हेक्टर मध्ये १७०.५३ हेक्टर वन क्षेत्रमा वन संवर्द्धन पद्धाती अनुरूप दिगो वन व्यवस्थापन गरिने छ ।

तालिका नं. १: सामुदायिक वनको क्षेत्रफल

क्र.स.	क्षेत्र	इकाई	क्षेत्रफल
१	उत्पादनशील कम्पार्टमेन्ट १	हेक्टर	१७०.५३
२	संरक्षण क्षेत्र	हेक्टर	१९९.३०
३	कवुलियती वनको क्षेत्र	हेक्टर	९.७५
४	नम्बरी आवादी क्षेत्र	हेक्टर	२६.२३
५	पुरानो अतिक्रमण आवादी क्षेत्र	हेक्टर	५५.३०
जम्मा क्षेत्रफल		हेक्टर	४६१.११

तालिका नं. २(क): एकल रुख छनौट प्रणालीमा आधारीत वन संवर्द्धन पद्धती अनुसार व्यवस्थापन गरिने वन क्षेत्र

क्र.सं.	कटान क्षेत्रहरू	इकाई	क्षेत्रफल
१	कटान क्षेत्र १(C2FC1)	हेक्टर	१७.०१
२	कटान क्षेत्र २(C2FC2)	हेक्टर	१७.०६
३	कटान क्षेत्र ३(C2FC3)	हेक्टर	१७.०२
४	कटान क्षेत्र ४(C2FC4)	हेक्टर	१७.०६
५	कटान क्षेत्र ५(C2FC5)	हेक्टर	१७.०२
६	कटान क्षेत्र ६(C2FC6)	हेक्टर	१७.०५
७	कटान क्षेत्र ७(C2FC7)	हेक्टर	१७.०५
८	कटान क्षेत्र ८(C2FC8)	हेक्टर	१७.०४
९	कटान क्षेत्र ९(C2FC9)	हेक्टर	१७.०१
१०	कटान क्षेत्र १०(C2FC10)	हेक्टर	१७.२०
जम्मा क्षेत्रफल		हेक्टर	१७०.५३

२.४ दुरदृष्टि

दिगो वन व्यवस्थापन मार्फत वनको हैसियतमा सुधार गरी जैविक विविधता तथा वन्यजन्तुको बासस्थान संरक्षण गर्दै वनको उत्पादकत्व र उत्पादन बृद्धि गरी स्थानिय तथा राष्ट्रिय स्तरमा वन पैदावारको आपूर्तीमा सहजता ल्याउने ।

२.५ उद्देश्य

यस व्यवस्थापन योजनाको उद्देश्यहरू निम्नानुसार छन् ।

- (क) वन संरक्षण गर्ने ।
- (ख) वनको गुणस्तर, हैसियतमा अभिवृद्धि गर्दै दिगो रूपमा काठ दाउराको उत्पादन गर्ने
- (ग) पुर्नउत्पादनको सुनिश्चितता गर्ने ।
- (घ) उचित वन सम्बर्द्धन मार्फत वनको उच्च बृद्धिदर हासिल गर्ने ।
- (ङ) वन क्षेत्रमा रहेका नदी तथा खहरेहरूको नियन्त्रण गर्ने र खोलाको किनारहरूको व्यवस्थापन गर्ने ।

२.६ वन व्यवस्थापन रणनीति

वन व्यवस्थापनलाई सफल पार्न सरोकारवालाहरूसंग नियमित रूपमा छलफल, समन्वय र सहकार्य गरिनेछ। संरक्षणको लागि वन क्षेत्रमा नै वन रक्षक टोली खटाइने छ र नियमित गस्ती गरिनेछ । उचित वन सम्बर्द्धन कार्यको लागि प्राविधिकहरू परिचालन गरिनेछ र आवश्यकता अनुसार सेवा प्रदायकहरू समेत परिचालन गरिनेछ । कार्यक्रमको लागी आवश्यक पर्ने बजेट समूहको आम्दानीबाट र अन्य स्रोतहरूबाट जुटाइनेछ ।

२.७ व्यवस्थापन योजना तयारी प्रकृया तथा विधि

वन स्रोतको अवस्थाको जानकारी प्राप्त गर्न सामुदायिक वन स्रोत सर्भेक्षण मार्गदर्शन २०६१ बमोजिम वन स्रोत सर्भेक्षण कार्य गरि दिगो वन व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९ अनुसार वन क्षेत्रको भौगोलिक अवस्था अनुसार कम्पार्टमेन्ट र सब-कम्पार्टमेन्टहरू विभाजन गरी वन सम्बर्धनका क्रियाकलापहरू पहिचान गरिएको छ। साथै वार्षिक रूपमा प्राप्त हुने वन पैदावारहरूको परिमाण अनुमान गरिएको छ।

२.८ योजनाको सीमितता

वन्यजन्तुहरूको बासस्थान तथा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको विस्तृत अध्ययन गरिएको छैन। जनसहभागिताको आधारमा प्राप्त जानकारीलाई प्रयोग गरिएको छ। वन व्यवस्थापन गर्ने क्रममा यी कुराहरूलाई समेत विचार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।

२.९ अधिल्लो कार्ययोजनाको समिक्षा

तालिका नं. ३: वन व्यवस्थापन कार्ययोजना, २०७४/७५ सँग तुलनात्मक समिक्षा

विवरण	वन व्यवस्थापन कार्ययोजना २०६७	वन व्यवस्थापन कार्ययोजना २०८१/८२	कैफियत
१. क्षेत्रफल	४६१.११ हे.	४६१.११ हे.	
२. कार्ययोजना तयारी विधि	वन स्रोत सर्वेक्षण मार्गदर्शन (परिमार्जित) २०६१	दिगो वन व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९ (बागमती प्रदेश)	
३. वन सम्बर्धन पद्धती	वन सम्बर्धन प्रणालिमा आधारित नभएको	एकल रुख छनौट प्रणाली	
४. खण्ड विभाजन	प्राकृतिक सिमानाको आधारमा ४ वटा खण्डमा विभाजन गरिएको	वनलाई दुईओटा कम्पार्टमेन्ट मा विभाजन गरी पहिलो कम्पार्टमेन्टलाई १० वटा कटान क्षेत्र र दोस्रोलाई संरक्षण क्षेत्र कायम गरिएको।	
५. मौज्जात (प्रति हेक्टर)	रुख: २००।८९ घ.मि. (५९ गोटा) पोल: ३९।१५ घ.मि. (४४ गोटा)	वनको औषत मौज्जात : ८०.५१ घ.मि./हे. रुख: ५७.३८ घ.मि./हे. (४८ गोटा/हे.) पोल: २३.१३ घ.मि./हे. (१६३ गोटा/हे.) लाथा: ७५.५ गोटा/हे. विरुवा: १५.६६ गोटा/हे.	पुरानो कार्ययोजना तयारी गर्दा वन स्रोत सर्वेक्षणमा ०.५ प्रतिशत इन्टेनसिटी लिएकोमा हाल उत्पादनशिल क्षेत्रमा २.३ प्रतिशत र संरक्षण क्षेत्रमा २.२ प्रतिशत लिएको हुँदा केही फरक देखिन्छ।

६. वार्षिक स्वीकृत कटान (पुनरुत्पादन कटानबाट र कटान चकवाट)	काठ: ५७२५ क्यु.फि दाउरा: १०.२१ चट्टा	पहिलो वर्ष कटान गर्ने परिमाण : २९८२.८६ काठ: १७८९.७१ क्यु.फि दाउरा: ३.५८ चट्टा (कटान चक्र अनुसार फरक फरक रहेको छ)	पुरानो कार्ययोजना तयारी गर्दा वन स्रोत सर्वेक्षणमा ०.५ प्रतिशत इन्टेनसिटी लिएकोमा हाल उत्पादनशिल क्षेत्रमा २.३ प्रतिशत र संरक्षण क्षेत्रमा २.२ प्रतिशत लिएको तथा खडा रुखको आयतन निकाल्दा वन नियमावली, २०७९ अनुसार गरेको हुँदा केही फरक देखिन्छ ।
७. पुनरुत्पादन कटान क्षेत्र र कटान क्षेत्र	सम्पूर्ण वन क्षेत्रबाट संकलन गरिने	C1FC2	

२.१० अन्य जानकारी

- वनको अवस्थिति: समुद्र सतह देखी करिव ३५० देखी १२९४ मिटर सम्म
  - हावापानी : उपोष्ण प्रदेशिय हावापानी
  - वनको किसिम : प्राकृतिक
  - मुख्य प्रजाति : साल, चिलाउने, असना आदी
  - वनको औषत उमेर : ८० वर्ष
  - औषत छत्र घनत्व : ७०%
  - सम्पूर्ण वनमा प्राकृतिक पुनरुत्पादनको अवस्था: कमसल
  - सम्पूर्ण वनको अवस्था : कमसल
  - भूक्षय : तुम्बाङ्गा खोलाको शिर र अन्य खोल्छीहरुमा पहिरो गएको
  - वनको नक्शा : सामुदायिक वनको विभिन्न नक्साहरु अनुसूची- १ मा समावेश गरिएको छ ।
- कम्पार्टमेन्ट १ मा प्राकृतिक पुनरुत्पादनको अवस्था: मध्यम
  - कम्पार्टमेन्ट १ मा वनको अवस्था : मध्यम

परिच्छेद ३

वन पैदावारको माग र आपूर्तिको अवस्था

३.१ वन पैदावारको माग र आपूर्तिको आंकलन विधि

वन पैदावारको माग र आपूर्तिको स्थितिलाई पहिचान गर्नको लागि उपभोक्ताहरूको घरधुरी सर्वेक्षण गरिएको थियो। काठको माग प्रति घरधुरी प्रति वर्ष औषत ७ घन फिटका दरले हिसाब गरिएको छ। हाल प्रत्येक घरमा ग्यास चुलोबाट खाना बनाउने गरेकोले दाउराको हकमा औषत प्रति घरधुरी प्रति वर्ष १० भारीको दरले खपत हुने अनुमान गरिएको छ। यस्तै सा.ब.बाट प्राप्त हुन सक्ने काठ र दाउराको परिमाण विभिन्न वन संवर्द्धनका कृयाकलापहरू (पुनरुत्पादन कटान, पुनरुत्पादन तयारी कटान, थिनिङ्ग तथा सुधार कटान आदि) गर्दा प्राप्त हुने औषत काठ दाउराको परिमाणको आधारमा गरिएको छ। पुनरुत्पादन कटान गर्ने सब-कम्पार्टमेन्टमा सम्पूर्ण रुखहरूको जिपिएसले लोकेशन लिई स्टिम म्याप तयार पारी सो को आधारमा कटान परिमाण एकिकन गरिएको छ। वन नियमावली, २०७९ को अनुसूचि ९ बमोजिम काठ दाउराको मूल्यांकन गरिएको छ।

३.२ वन पैदावारको माग र आपूर्ति

यस सामुदायिक वनका उपभोक्ताहरूको आवश्यकता पूर्ति गर्न वार्षिक १६९४ घन फिट काठ र ८.७४ चट्टा दाउरा आवश्यक पर्ने देखिन्छ। आवश्यक वन पैदावार सामुदायिक वनबाट परिपूर्ति नभएतापनि जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समिति तथा बजारबाट खरिद गरी उपभोक्ताहरूले आफ्नो आवश्यकता परिपूर्ति गरिरहेका छन्। वन पैदावार सम्बन्धी माग र आपूर्तिको अवस्थालाई तालिका नं. ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ४ : वन पैदावारको माँग र आपूर्तिको अवस्था

सि.न.	वन पैदावार	एकाई	माग प्रति वर्ष	सा.ब.बाट आपूर्ति	कैफियत
१	काठ	क्यू. फिट	१६९४	१७८९.७१	
२	दाउरा	चट्टा	८.७४	३.५८	

परिच्छेद ४

वन स्रोत मापन, मौज्जातको अवस्था तथा बार्षिक रुपमा उत्पादन हुने परिमाण

४.१ वन स्रोत मापन विधि

४.१.१ सन्दर्भ सामग्री अध्ययन

- वन ऐन, २०७६
- वन नियमावली, २०७९
- राष्ट्रिय वन ऐन, २०७६
- दिगो वन व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९
- सामुदायिक वन स्रोत सर्वेक्षण मार्गदर्शन (परिमार्जित) २०६१
- सामुदायिक वनको पुरानो वन व्यवस्थापन कार्ययोजना

४.१.२ स्थलगत सर्भे

सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका हेरालु तथा कार्य समिति, सब डिभिजन वन कार्यालयका कर्मचारीहरु र सेवा प्रदायक संस्थाका वन प्राविधिकहरुबाट सक्रिय सहभागितामा वन क्षेत्रलाई प्रारम्भिक सर्वेक्षण तथा अवलोकन कार्य गरियो । त्यसपछि वनको सिमाना सर्वेक्षण तथा फिचरहरुको सर्वेक्षण गरि नक्सा तयार गरियो। वन सर्भेक्षण गर्दा जि.पि.एस्. डायो टेप तथा मेजरिङ टेपको प्रयोग गरिएको छ।

४.१.३ नक्सा तयारी

संकलित जि.पि.एस् डेटालाई Excel Sheet मा इन्ट्री गरि गरी गुगल, ExpertGPS Software र 10.8 GIS Software बाट नक्सा तयार गरिएको छ । यसरी तयार भएको नक्सा र स्थलगत निरिक्षणको आधारमा पुरै वन क्षेत्रलाई २ वटा कम्पार्टमेन्ट C1 र C2 वन क्षेत्र मानिएको छ । C1 कम्पार्टमेन्टलाई १० कटान चक्रमा विभाजन गरिएको छ तर C2 लाई संरक्षणमुखी रुपमा व्यवस्थापन गर्ने ब्यवस्था राखिएको छ । साल मिश्रित वनको रुपमा रहेको C1 रC2 वनको बाली चक्र १०० वर्ष कायम गरिएको छ साथै मुख्य प्रजातिको रुपमा साल जातलाई लिइएको छ ।

४.१.४ स्याम्पल प्लट डिजाइनिङ तथा वन स्रोत मापन

सामुदायिक वन स्रोत सर्वेक्षण मार्गदर्शन (परिमार्जित) २०६१ अनुसार रुखको लागि ५०० वर्ग मीटर, पोलको लागि १०० वर्ग मीटर, लाथाको लागि २५ वर्ग मीटर.र विरुवाको लागि १० वर्ग मीटर साईजका गोलाकार नमूना प्लटहरु नक्सामा लेआउट गरी ती प्लटहरुमा रहेका प्रजाति अनुसार प्रत्येक लाथा र विरुवाको संख्या गणना गरिएको थियो भने खांवा र रुखको हकमा ब्यास तथा उचाई मापन समेत गरियो । यसरी संकलित तथ्याङ्कलाई सामुदायिक वन

स्रोत सर्वेक्षण मार्गदर्शन (परिमार्जित) २०६१ को आधारमा तथ्यांक विश्लेषण गरी वनको मौज्जात निकालियो । यसरी तथ्यांक विश्लेषण गर्दा कम्पार्टमेन्ट १ मा पुनरुत्पादनको अवस्था मध्यम र कम्पार्टमेन्ट २ मा पुनरुत्पादनको अवस्था कमसल भएको पाइयो । पुनरुत्पादनको अवस्थाको आधारमा कम्पार्टमेन्ट १ मा एकल रुख छनौट प्रणाली लगाई व्यवस्थापन को काम गर्ने भन्ने कुरा निकल्यौल गरियो । यस पश्चात कम्पार्टमेन्ट १ लाई १० वटा कटान श्रृखला गराई वन व्यवस्थापन गर्ने योजना तयार गरियो ।

क) उत्पादनशिल क्षेत्र कम्पार्टमेन्ट १

- स्याम्पल प्लट विधि: सिस्टमेटिक स्याम्पिङ विधिबाट प्रत्येक स्याम्पल प्लट को केन्द्रमा स्थायी रूपमा सिमेन्ट पोल समेत गाडी गोलाकार स्थाइ प्लट स्थापना गरिएको
- नमूना प्लटको तिब्रता (Sampling Intensity): २.३ प्रतिशत
- जम्मा स्याम्पल प्लट संख्या: ७९

ख) कम्पार्टमेन्ट २ (संरक्षित क्षेत्र)

- नमूना प्लटको तिब्रता (Sampling Intensity): २.२ प्रतिशत
- जम्मा स्याम्पल प्लट संख्या: ८८

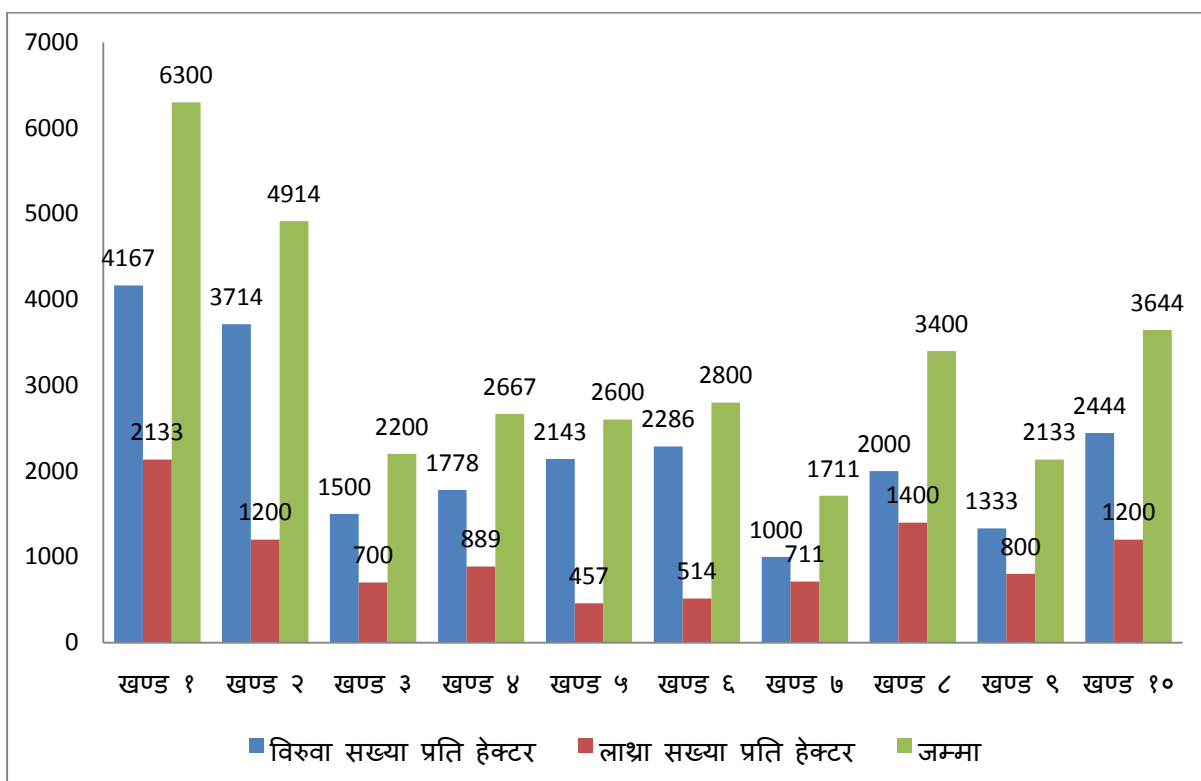
४.२ वनको मौज्दात

कम्पार्टमेन्ट १, २ को सम्पूर्ण सब-कम्पार्टमेन्टको आधारमा वनको अवस्था हेर्दा प्रति हे. विरुवाको संख्या १५६६ गोटा, लाथाको संख्या ७५५ गोटा, पोलको संख्या १६३ गोटा, रुखको संख्या ४८ गोटा रहेको देखिन्छ। पोल र रुखको Growing Stock क्रमशः २३.१३ र ५७.३८ घ.मी. प्रति हेक्टर रहेको पाइएको छ।

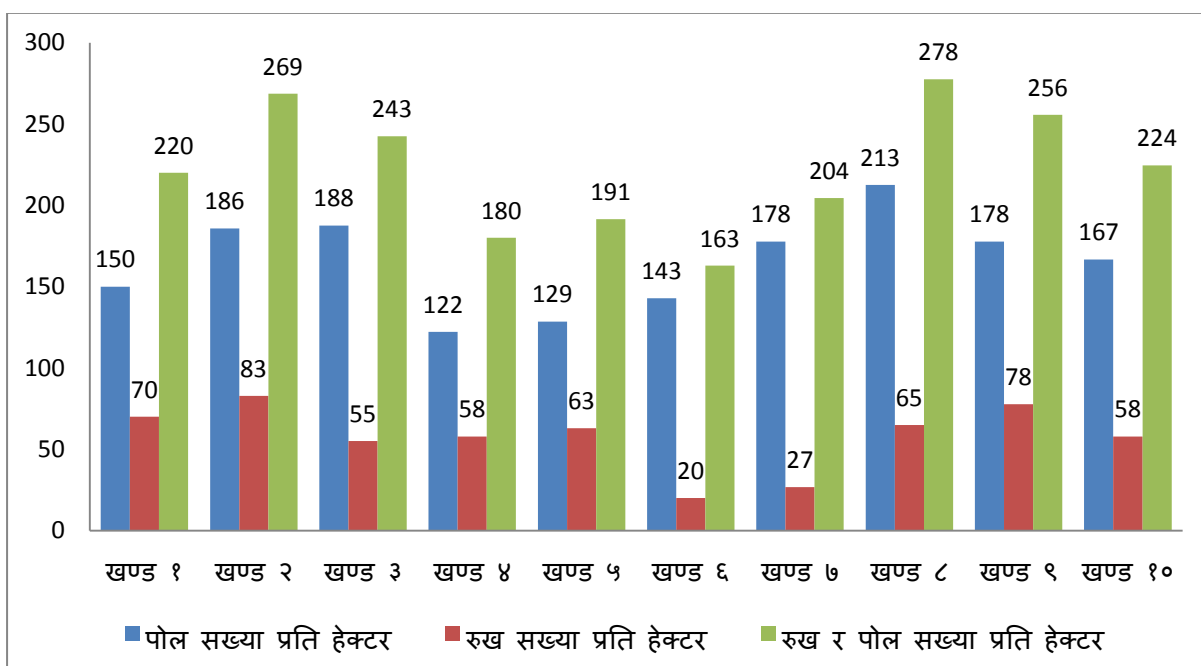
तालिका नं. ५: प्रति हेक्टर मौज्दातको विवरण

कम्पार्टमेन्टको नाम	खण्ड नं	विरुवा प्रति हेक्टर		लाथा प्रति हेक्टर		पोल प्रति हेक्टर		रुख प्रति हेक्टर		वेशल एरीया प्रति हेक्टर		रुख र पोल मौज्दात घ.मि.	
		संख्या	अवस्था	संख्या	अवस्था	संख्या	घ.मि.	संख्या	घ.मि.	रुख प्रति हेक्टर	पोल प्रति हेक्टर	जम्मा	अवस्था
C1	खण्ड १	४१६७	मध्यम	२१३३	राम्रो	१५०	२४.७२	७०	७२.६९	१०.०४	४.७६	९७.४०	मध्यम
	खण्ड २	३७१४	मध्यम	१२००	मध्यम	१८६	२९.७१	८३	१३४.०४	१५.९२	५.८७	१६३.७५	मध्यम
	खण्ड ३	१५००	कमसल	७००	कमसल	१८८	३१.६७	५५	७६.९७	९.५५	६.८५	१०८.६५	मध्यम
	खण्ड ४	१७७८	कमसल	८८९	मध्यम	१२२	१८.२५	५८	६०.६२	८.९७	३.९१	७८.८७	मध्यम
	खण्ड ५	२१४३	मध्यम	४५७	कमसल	१२९	२०.८१	६३	८९.९१	११.५८	४.१६	११०.७३	मध्यम
	खण्ड ६	२२८६	मध्यम	५१४	कमसल	१४३	१३.७२	२०	२५.२१	३.०७	३.८५	३८.९३	कमसल
	खण्ड ७	१०००	कमसल	७११	कमसल	१७८	२५.३८	२७	४०.६५	५.५९	६.२५	६६.०३	मध्यम
	खण्ड ८	२०००	मध्यम	१४००	मध्यम	२१३	२८.५१	६५	७५.२७	१०.१३	५.८४	१०३.७७	मध्यम
	खण्ड ९	१३३३	कमसल	८००	मध्यम	१७८	३८.०२	७८	९२.६०	११.६७	७.९१	१३०.६२	मध्यम
	खण्ड १०	२४४४	मध्यम	१२००	मध्यम	१६७	३१.४७	५८	९४.०४	१२.३४	६.८३	१२५.५१	मध्यम
	औषत	२२३७	मध्यम	१००१	मध्यम	१६५	२६.२३	५८	७६.२१	९.८९	५.६२	१०२.४४	मध्यम
C2		९२०	कमसल	५१८	कमसल	१६१	२०.१४	४०	३९.२४	५.८५	४.९६	५९.४	मध्यम
सम्पूर्ण वनको औषत		१५६६	कमसल	७५५	कमसल	१६३	२३.१३	४८	५७.३८	८	५	८१	मध्यम

चित्र नं. १(क): उत्पादनशिल क्षेत्र कम्पाटमेन्ट १ मा प्रति हेक्टर विरुवा र लाथाको विवरण

चित्र नं. १(ख): उत्पादनशिल क्षेत्र कम्पाटमेन्ट १ मा प्रति हेक्टर पोल र रुखको विवरण

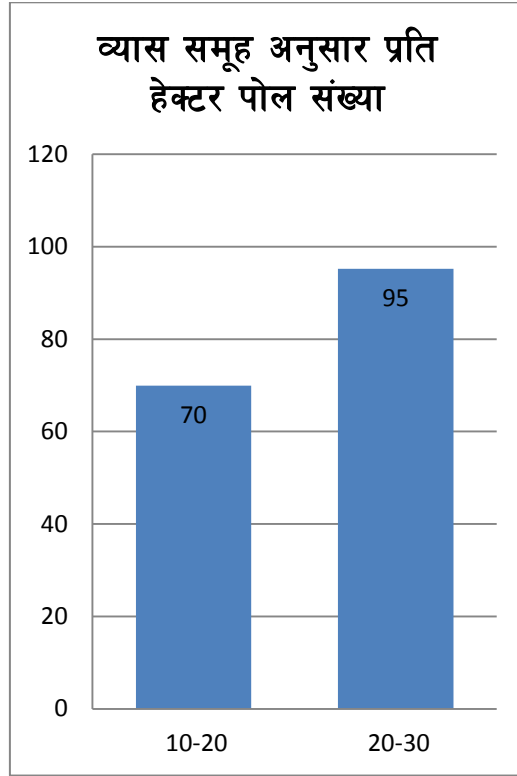
तालिका नं. ६: उत्पादनशिल क्षेत्रमा व्यास समूह अनुसार रुख संख्या र मौज्दात (प्रति हेक्टर)

सव-कम्पार्टमेन्ट	प्रजाति	१०-२०		२०-३०		३०-४०		४०-५०		५०-६०		६०-७०		>७०	
		रुख संख्या	परिमाण (घ.मि.)	रुख संख्या	परिमाण (घ.मि.)	रुख संख्या	परिमाण (घ.मि.)	रुख संख्या	परिमाण (घ.मि.)	रुख संख्या	परिमाण (घ.मि.)	रुख संख्या	परिमाण (घ.मि.)	रुख संख्या	परिमाण (घ.मि.)
FC1	साल	६६.६७	४.३३	५०.००	१४.०५	१०.००	७.२८	१६.६७	१८.७८	६.६७	१०.८३	३.३३	७.६७	०.००	०.००
FC1	शिरिष	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC1	बोटधएरो	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC1	कर्मा	०.००	०.००	०.००	०.००	६.६७	३.३७	३.३३	२.६७	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC1	साज	०.००	०.००	१६.६७	६.२२	६.६७	३.२६	०.००	०.००	३.३३	५.८०	०.००	०.००	०.००	०.००
FC1	चिलाउने	१६.६७	०.१२	०.००	०.००	६.६७	३.३३	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC1	अन्य	०.००	०.००	०.००	०.००	३.३३	१.६७	३.३३	३.७१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	जम्मा	८३.३३	४.४५	६६.६७	२०.२७	३३.३३	१८.९१	२३.३३	२५.१६	१०.००	१६.६३	३.३३	७.६७	०.००	०.००
C2FC1मा जम्मा मौज्दात (४० से.मि भन्दा बढी व्यास)								३७	४९.४६						
साल								२७	३७.२७						
अन्य								१०	१२.१९						
FC2	साल	७१.४३	४.३६	५७.१४	१४.३५	१४.२९	१०.२९	२०.००	२१.४६	१७.१४	२९.७४	१४.२९	३९.४६	०.००	०.००
FC2	शिरिष	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC2	बोटधएरो	०.००	०.००	१४.२९	२.८१	२.८६	२.०४	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC2	कर्मा	१४.२९	१.३१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC2	साज	०.००	०.००	१४.२९	३.००	५.७१	३.१६	२.८६	३.०२	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC2	चिलाउने	०.००	०.००	१४.२९	३.८८	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC2	अन्य	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.८६	७.०७	२.८६	९.२९
	जम्मा	८५.७१	५.६७	१००.००	२४.०४	२२.८६	१५.५०	२२.८६	२४.४७	१७.१४	२९.७४	१७.१४	४६.५३	२.८६	९.२९
C2FC2 मा जम्मा मौज्दात (४० से.मि भन्दा बढी व्यास)								६०	११०.०३						
साल								५१	९०.६५						
अन्य								९	१९.३८						
FC3	साल	०.००	०.००	७५.००	१८.४३	१२.५०	८.३७	१०.००	१०.४३	२.५०	३.८७	५.००	१२.८९	२.५०	८.१५
FC3	शिरिष	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC3	बोटधएरो	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.५०	३.०८	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC3	कर्मा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC3	साज	०.००	०.००	१२.५०	१.६१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.५०	४.५०	०.००	०.००
FC3	चिलाउने	०.००	०.००	०.००	०.००	२.५०	१.८६	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC3	अन्य	६२.५०	२.३३	३७.५०	९.३१	७.५०	४.३१	५.००	६.५५	२.५०	५.८१	०.००	०.००	०.००	०.००
	जम्मा	६२.५०	२.३३	१२५.००	२९.३५	२२.५०	१४.५३	१७.५०	२०.०६	५.००	९.६८	७.५०	१७.४०	२.५०	८.१५
C2FC3 मा जम्मा मौज्दात (४० से.मि भन्दा बढी व्यास)								३३	५५.२९						
साल								२०	३५.३४						
अन्य								१३	१९.९४						
FC4	साल	५५.५६	५.४३	२२.२२	५.९०	१५.५६	९.२६	११.११	११.०३	११.११	१५.९१	४.४४	१०.०४	०.००	०.००
FC4	शिरिष	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC4	बोटधएरो	०.००	०.००	२२.२२	२.२४	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००

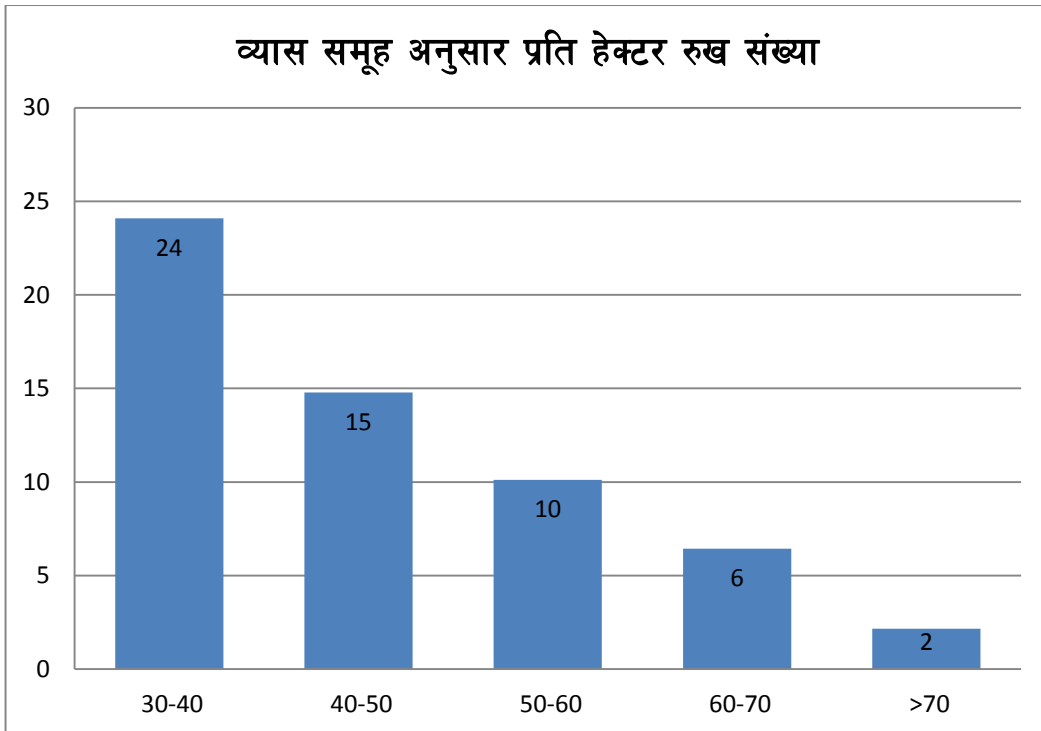
FC4	कर्मा	0.00	0.00	0.00	0.00	२.२२	०.७१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC4	साज	०.००	०.००	११.११	२.६६	०.००	०.००	२.२२	२.१९	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC4	चिलाउने	०.००	०.००	११.११	२.०२	४.४४	२.४१	०.००	०.००	२.२२	३.९१	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC4	अन्य	०.००	०.००	०.००	०.००	२.२२	१.२७	२.२२	२.२०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
	जम्मा	५५.५६	५.४३	६६.६७	१२.८२	२४.४४	१३.६५	१५.५६	१५.४२	१३.३३	१९.८२	४.४४	१०.०४	०.००	०.००		
C2FC4 मा जम्मा मौज्दात (४० से.मि भन्दा बढी ब्यास)								३३	४५.२८								
साल								२७	३६.९७								
अन्य								७	८.३१								
FC5	साल	४२.८६	२.३०	४२.८६	१३.०५	१७.१४	११.७२	२.८६	२.७६	११.४३	२२.५७	५.७१	१६.९४	२.८६	१०.३१		
FC5	शिरिष	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC5	बोटघएरो	१४.२९	०.९३	१४.२९	१.८४	५.७१	२.८४	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC5	कर्मा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC5	साज	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.८६	२.७५	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC5	चिलाउने	०.००	०.००	०.००	०.००	८.५७	५.१५	०.००	०.००	०.००	०.००	२.८६	७.२०	०.००	०.००		
FC5	अन्य	०.००	०.००	१४.२९	२.६९	२.८६	२.०६	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
	जम्मा	५७.१४	३.२३	७१.४३	१७.५९	३४.२९	२१.७७	५.७१	५.५०	११.४३	२२.५७	८.५७	२४.१४	२.८६	१०.३१		
C2FC5 मा जम्मा मौज्दात (४० से.मि भन्दा बढी ब्यास)								२९	६२.५३								
साल								२३	५२.५८								
अन्य								६	९.९५								
FC6	साल	१४.२९	१.६५	१४.२९	२.९०	२.८६	१.९६	०.००	०.००	२.८६	५.५१	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC6	शिरिष	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC6	बोटघएरो	१४.२९	०.५६	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC6	कर्मा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC6	साज	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.८६	८.२९	०.००	०.००		
FC6	चिलाउने	०.००	०.००	१४.२९	१.७४	०.००	०.००	२.८६	३.३८	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC6	अन्य	४२.८६	०.९७	४२.८६	५.९०	८.५७	२.९३	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
	जम्मा	७१.४३	३.१९	७१.४३	१०.५३	११.४३	४.८९	२.८६	३.३८	२.८६	५.५१	२.८६	८.२९	०.००	०.००		
C2FC6 मा जम्मा मौज्दात (४० से.मि भन्दा बढी ब्यास)								९	१७.१९								
साल								३	५.५१								
अन्य								६	११.६८								
FC7	साल	४४.४४	३.२४	११.११	३.२७	४.४४	२.९४	२.२२	२.५३	४.४४	६.३९	२.२२	४.७८	०.००	०.००		
FC7	शिरिष	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC7	बोटघएरो	०.००	०.००	११.११	२.६५	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC7	कर्मा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC7	साज	०.००	०.००	११.११	३.६१	०.००	०.००	२.२२	२.०५	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००		
FC7	चिलाउने	०.००	०.००	११.११	१.९०	०.००	०.००	२.२२	२.१९	२.२२	४.७९	२.२२	५.८१	०.००	०.००		
FC7	अन्य	११.११	०.५०	७७.७८	१०.२१	०.००	०.००	२.२२	१.८२	०.००	०.००	२.२२	५.०४	०.००	०.००		
	जम्मा	५५.५६	३.७४	१२२.२२	२१.६४	४.४४	२.९४	८.८९	८.५९	६.६७	११.१८	६.६७	१५.६४	०.००	०.००		
C2FC7 मा जम्मा मौज्दात (४० से.मि भन्दा बढी ब्यास)								२२	३५.४१								
साल								९	१३.७१								

अन्य								१३	२१.७०						
FC8	साल	७५.००	४.८०	२५.००	८.३८	१२.५०	८.५७	७.५०	८.३७	१०.००	१७.४९	५.००	१३.४६	०.००	०.००
FC8	शिरिष	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC8	बोटधएरो	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.५०	१.६९	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC8	कर्मा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC8	साज	१२.५०	१.९१	०.००	०.००	२.५०	१.५९	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC8	चिलाउने	१२.५०	०.६२	०.००	०.००	५.००	३.६५	२.५०	१.७१	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC8	अन्य	५०.००	२.८९	३७.५०	९.९१	७.५०	४.५१	७.५०	७.२९	२.५०	३.२२	०.००	०.००	०.००	०.००
	जम्मा	१५०.००	१०.२१	६२.५०	१८.२९	२७.५०	१८.३१	२०.००	१९.०६	१२.५०	२०.७१	५.००	१३.४६	०.००	०.००
C2FC8 मा जम्मा मौज्दात (४० से.मि भन्दा बढी ब्यास)								३८	५३.२३						
साल								२३	३९.३२						
अन्य								१५	१३.९१						
FC9	साल	११.११	१.०८	७७.७८	२१.७७	३३.३३	२३.३४	११.११	१०.७१	२.२२	४.४६	४.४४	९.१४	२.२२	७.४३
FC9	शिरिष	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC9	बोटधएरो	११.११	०.३५	२२.२२	३.६७	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC9	कर्मा	०.००	०.००	११.११	३.७७	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC9	साज	०.००	०.००	०.००	०.००	६.६७	५.२९	६.६७	८.९७	०.००	०.००	२.२२	६.८४	०.००	०.००
FC9	चिलाउने	०.००	०.००	२२.२२	३.९७	०.००	०.००	०.००	०.००	२.२२	४.२४	०.००	०.००	०.००	०.००
FC9	अन्य	११.११	१.४६	११.११	१.९४	४.४४	२.३६	०.००	०.००	२.२२	२.०८	०.००	०.००	०.००	०.००
	जम्मा	३३.३३	२.८९	१४४.४४	३५.१३	४४.४४	३१.००	१७.७८	१९.६८	६.६७	१०.७८	६.६७	१५.९८	२.२२	७.४३
C2FC9 मा जम्मा मौज्दात (४० से.मि भन्दा बढी ब्यास)								३३	५३.८६						
साल								२०	३१.७३						
अन्य								१३	२२.१३						
FC10	साल	११.११	०.४७	२२.२२	६.८९	२.२२	१.०७	८.८९	९.६८	१५.५६	२५.१६	२.२२	५.५२	४.४४	१२.६१
FC10	शिरिष	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC10	बोटधएरो	११.११	०.६९	११.११	१.६२	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC10	कर्मा	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC10	साज	०.००	०.००	०.००	०.००	२.२२	१.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	२.२२	७.३२
FC10	चिलाउने	११.११	०.०१	४४.४४	११.२८	६.६७	२.८८	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
FC10	अन्य	११.११	१.४१	४४.४४	९.११	४.४४	२.५७	४.४४	४.६२	०.००	०.००	०.००	०.००	४.४४	१३.१८
	जम्मा	४४.४४	२.५७	१२२.२२	२८.९०	१५.५६	७.५२	१३.३३	१४.२९	१५.५६	२५.१६	२.२२	५.५२	११.११	३३.११
C2FC10 मा जम्मा मौज्दात (४० से.मि भन्दा बढी ब्यास)								४२	७८.०९						
साल								३१	५२.९७						
अन्य								११	२५.११						
	औषत	६९.९०	४.३७	९५.२४	२१.८५	२४.०९	१४.९१	१४.७९	१५.५७	१०.११	१७.१७	६.४४	१६.४५	२.१५	६.८२
औषत जम्मा मौज्दात (४० से.मि भन्दा बढी ब्यास)								३३	५६.०२						

चित्र नं. २(क) कम्पाटमेन्ट १ मा व्यास समूह अनुसार प्रति हेक्टर पोल संख्या (व्यास से.मि.मा)

चित्र नं. २(ख): कम्पाटमेन्ट १ मा व्यास समूह अनुसार प्रति हेक्टर रुख संख्या (व्यास से.मि.मा)

तलिका ७ : लाघ्रा र विरुवाको मौज्दात प्रति हेक्टर

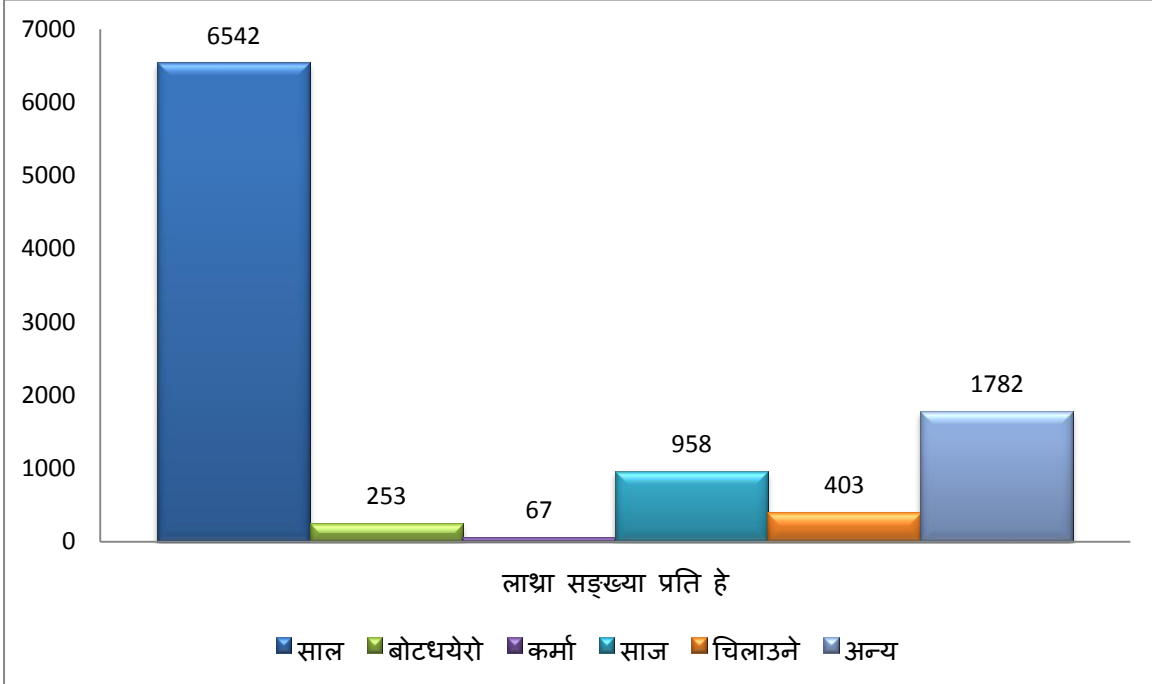
पुनरुत्पादन संचिति प्रति हे.																
कम्पार्टमेन्ट	सव कम्पार्टमेन्ट	क्षेत्रफल (हे.)	मुख्य प्रजाति	नमूना प्लट संख्या	नमूना प्लटको क्षेत्रफल व.मि.		जम्मा संख्या		प्रति प्लट औषत विश्रव		प्रति हे. संख्या		अबस्था		पुनरुत्पादनको अबस्था	कैफियत
					विरुवा	लाघ्रा	विरुवा	लाघ्रा	विरुवा	लाघ्रा	विरुवा	लाघ्रा	विरुवा	लाघ्रा		
कम्पार्टमेन्ट १	सव कम्पार्टमेन्ट १	१५.३१	साल	६	१०	२५	२०	२८	३	५	३३३३	१८६७	मध्यम	राम्रो	मध्यम	
		१५.३१	साज	६	१०	२५	२	२	०	०	३३३	१३३				
		१५.३१	शिरिष	६	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
		१५.३१	बोटधयेरो	६	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
		१५.३१	करम	६	१०	२५	१	१	०	०	१६७	६७				
		१५.३१	जामुन	६	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
		१५.३१	चिलाउने	६	१०	२५	२	१	०	०	३३३	६७				
		१५.३१	अन्य	६	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	सव कम्पार्टमेन्ट १ को जम्मा							२५	३२	४	५	४१६७	२१३३			
	सव कम्पार्टमेन्ट २	१५.३५	साल	७	१०	२५	२५	१७	४	२	३५७१	९७१	मध्यम	मध्यम	मध्यम	
		१५.३५	साज	७	१०	२५	०	२	०	०	०	११४				
		१५.३५	शिरिष	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
		१५.३५	बोटधयेरो	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
		१५.३५	करम	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
		१५.३५	जामुन	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
		१५.३५	चिलाउने	७	१०	२५	०	१	०	०	०	५७				
		१५.३५	अन्य	७	१०	२५	१	१	०	०	१४३	५७				
	सव कम्पार्टमेन्ट २ को जम्मा							२६	२१	४	३	३७१४	१२००			
	सव कम्पार्टमेन्ट ३	१५.३२	साल	८	१०	२५	१०	५	१	१	१२५०	२५०	कमसल	कमसल	कमसल	
		१५.३२	साज	८	१०	२५	०	१	०	०	०	५०				
		१५.३२	शिरिष	८	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
		१५.३२	बोटधयेरो	८	१०	२५	२	१	०	०	२५०	५०				
		१५.३२	करम	८	१०	२५	०	०	०	०	०	०				

	१५.३२	जामुन	८	१०	२५	०	२	०	०	०	१००			
	१५.३२	चिलाउने	८	१०	२५	०	०	०	०	०	०			
	१५.३२	अन्य	८	१०	२५	०	५	०	१	०	२५०			
	सव कम्पार्टमेन्ट ३ को जम्मा					१२	१४	२	२	१५००	७००			
सव कम्पार्टमेन्ट ४	१५.३६	साल	९	१०	२५	१४	११	२	१	१५५६	४८९	कमसल	मध्यम	कमसल
	१५.३६	साज	९	१०	२५	१	२	०	०	१११	८९			
	१५.३६	शिरिष	९	१०	२५	०	०	०	०	०	०			
	१५.३६	बोटधयेरो	९	१०	२५	०	२	०	०	०	८९			
	१५.३६	करम	९	१०	२५	०	०	०	०	०	०			
	१५.३६	जामुन	९	१०	२५	०	०	०	०	०	०			
	१५.३६	चिलाउने	९	१०	२५	०	२	०	०	०	८९			
	१५.३६	अन्य	९	१०	२५	१	३	०	०	१११	१३३			
	सव कम्पार्टमेन्ट ४ को जम्मा					१६	२०	२	२	१७७८	८८९			
सव कम्पार्टमेन्ट ५	१५.३२	साल	७	१०	२५	१५	५	२	१	२१४३	२८६	मध्यम	कमसल	कमसल
	१५.३२	साज	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०			
	१५.३२	शिरिष	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०			
	१५.३२	बोटधयेरो	७	१०	२५	०	२	०	०	०	११४			
	१५.३२	करम	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०			
	१५.३२	जामुन	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०			
	१५.३२	चिलाउने	७	१०	२५	०	१	०	०	०	५७			
	१५.३२	अन्य	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०			
	सव कम्पार्टमेन्ट ५ को जम्मा					१५	८	२	१	२१४३	४५७			
सव कम्पार्टमेन्ट ६	१५.३४	साल	७	१०	२५	१४	१	२	०	२०००	५७	मध्यम	कमसल	मध्यम
	१५.३४	साज	७	१०	२५	०	३	०	०	०	१७१			
	१५.३४	शिरिष	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०			
	१५.३४	बोटधयेरो	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०			
	१५.३४	करम	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०			

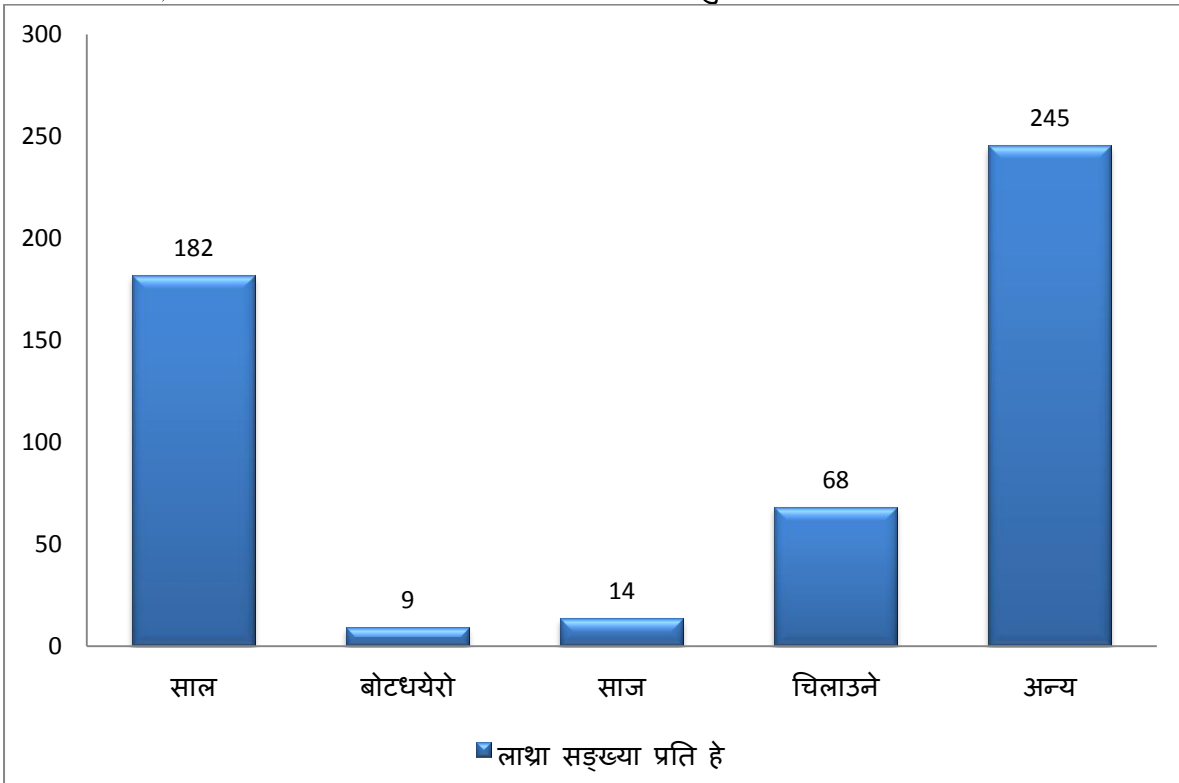
	१५.३४	जामुन	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	१५.३४	चिलाउने	७	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	१५.३४	अन्य	७	१०	२५	२	५	०	१	२८६	२८६				
सव कम्पार्टमेन्ट ६ को जम्मा						१६	९	२	१	२२८६	५१४				
सव कम्पार्टमेन्ट ७	१५.३५	साल	९	१०	२५	९	७	१	१	१०००	३११	कमसल	कमसल	कमसल	
	१५.३५	साज	९	१०	२५	०	१	०	०	०	४४				
	१५.३५	शिरिष	९	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	१५.३५	बोटधयेरो	९	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	१५.३५	करम	९	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	१५.३५	जामुन	९	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	१५.३५	चिलाउने	९	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	१५.३५	अन्य	९	१०	२५	०	८	०	१	०	३५६				
सव कम्पार्टमेन्ट ७ को जम्मा						९	१६	१	२	१०००	७११				
सव कम्पार्टमेन्ट ८	१५.३४	साल	८	१०	२५	१५	२४	२	३	१८७५	१२००	मध्यम	मध्यम	मध्यम	
	१५.३४	साज	८	१०	२५	१	०	०	०	१२५	०				
	१५.३४	शिरिष	८	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	१५.३४	बोटधयेरो	८	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	१५.३४	करम	८	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	१५.३४	जामुन	८	१०	२५	०	२	०	०	०	१००				
	१५.३४	चिलाउने	८	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	१५.३४	अन्य	८	१०	२५	०	२	०	०	०	१००				
सव कम्पार्टमेन्ट ८ को जम्मा						१६	२८	२	४	२०००	१४००				
सव कम्पार्टमेन्ट ९	१५.३१	साल	९	१०	२५	१०	९	१	१	११११	४००	कमसल	मध्यम	कमसल	
	१५.३१	साज	९	१०	२५	०	२	०	०	०	८९				
	१५.३१	शिरिष	९	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
	१५.३१	बोटधयेरो	९	१०	२५	१	०	०	०	१११	०				
	१५.३१	करम	९	१०	२५	०	०	०	०	०	०				

		१५.३१	जामुन	९	१०	२५	०	०	०	०	०					
		१५.३१	चिलाउने	९	१०	२५	०	०	०	०	०					
		१५.३१	अन्य	९	१०	२५	१	७	०	१	१११	३११				
		सव कम्पार्टमेन्ट ९ को जम्मा					१२	१८	१	२	१३३३	८००				
	सव कम्पार्टमेन्ट १०	१५.४८	साल	९	१०	२५	१५	१६	२	२	१६६७	७११	मध्यम	मध्यम	मध्यम	
		१५.४८	साज	९	१०	२५	१	६	०	१	१११	२६७				
		१५.४८	शिरिष	९	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
		१५.४८	बोटधयेरो	९	१०	२५	१	०	०	०	१११	०				
		१५.४८	करम	९	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
		१५.४८	जामुन	९	१०	२५	३	०	०	०	३३३	०				
		१५.४८	चिलाउने	९	१०	२५	२	३	०	०	२२२	१३३				
		१५.४८	अन्य	९	१०	२५	०	२	०	०	०	८९				
		सव कम्पार्टमेन्ट १० को जम्मा					२२	२७	२	३	२४४४	१२००				
		कम्पार्टमेन्ट १ को जम्मा					१६९	१९३	२२	२५	२२३६५	१०००५				
		कम्पार्टमेन्ट १ को औषत जम्मा					१	१	०	०	२२३७	१००१	मध्यम	मध्यम	मध्यम	
कम्पार्टमेन्ट २	कम्पार्टमेन्ट २	१५९.२५	साल	८८	१०	२५	३३	४०	०	०	३७५	१८२	कमसल	कमसल	कमसल	
		१५९.२५	साज	८८	१०	२५	९	३	०	०	१०२	१४				
		१५९.२५	शिरिष	८८	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
		१५९.२५	बोटधयेरो	८८	१०	२५	१	२	०	०	११	९				
		१५९.२५	करम	८८	१०	२५	०	०	०	०	०	०				
		१५९.२५	जामुन	८८	१०	२५	४	४	०	०	४५	१८				
		१५९.२५	चिलाउने	८८	१०	२५	५	१५	०	०	५७	६८				
		१५९.२५	अन्य	८८	१०	२५	२९	५०	०	१	३३०	२२७				
			कम्पार्टमेन्ट २ को जम्मा					८१	११४	१	१	९२०	५१८			
		कम्पार्टमेन्ट १ र कम्पार्टमेन्ट २ को कुल जम्मा					२५०	३०७	२३	२६	२३२८६	१०५२३				
		सम्पूर्ण वनको औषत जम्मा									१५६६	७५५	कमसल	कमसल	कमसल	

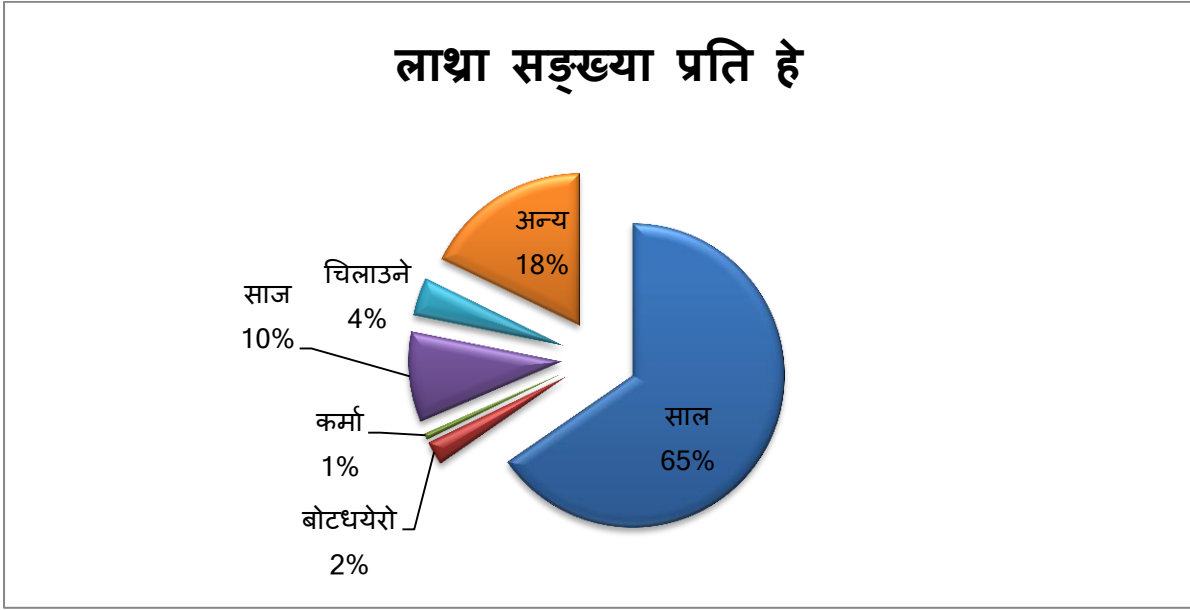
चित्र नं. ३(क): उत्पादनशिल क्षेत्र कम्पाटमेन्ट १ प्रजाति अनुसार प्रति हेक्टर औषत लात्रा संख्या

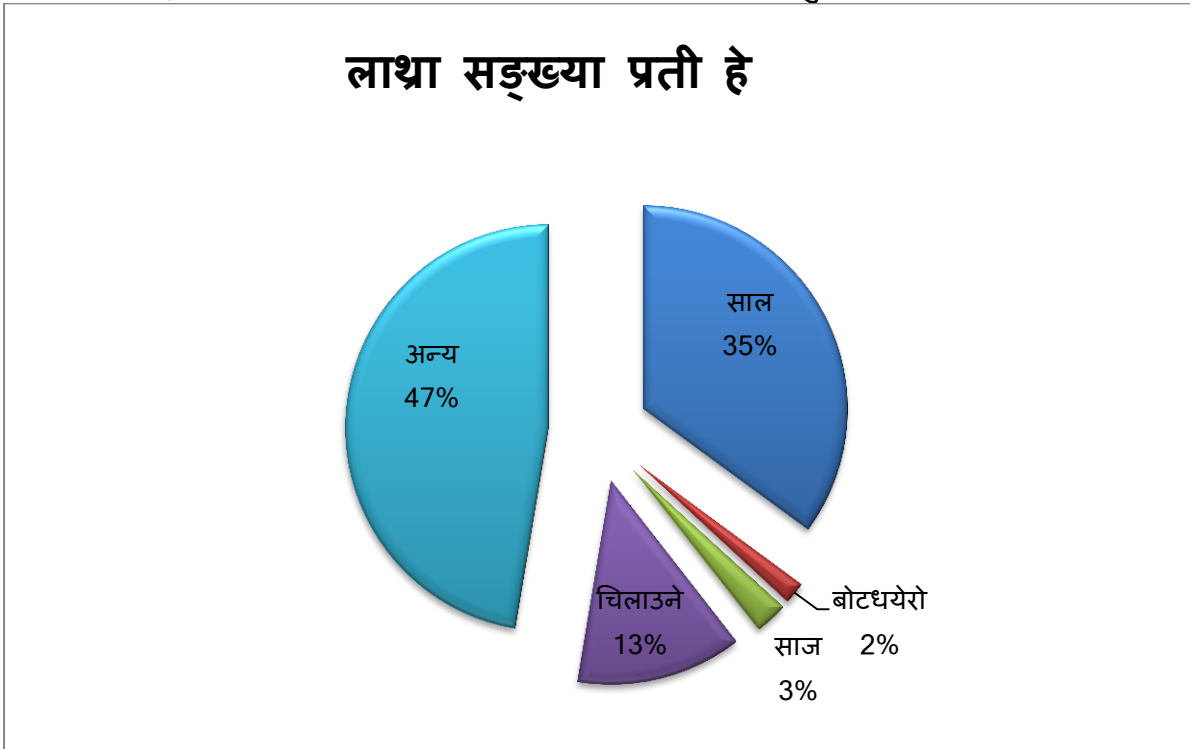
चित्र नं. ३(ख): संरक्षित क्षेत्र कम्पाटमेन्ट २ मा प्रजाति अनुसार प्रति हेक्टर औषत लात्रा संख्या

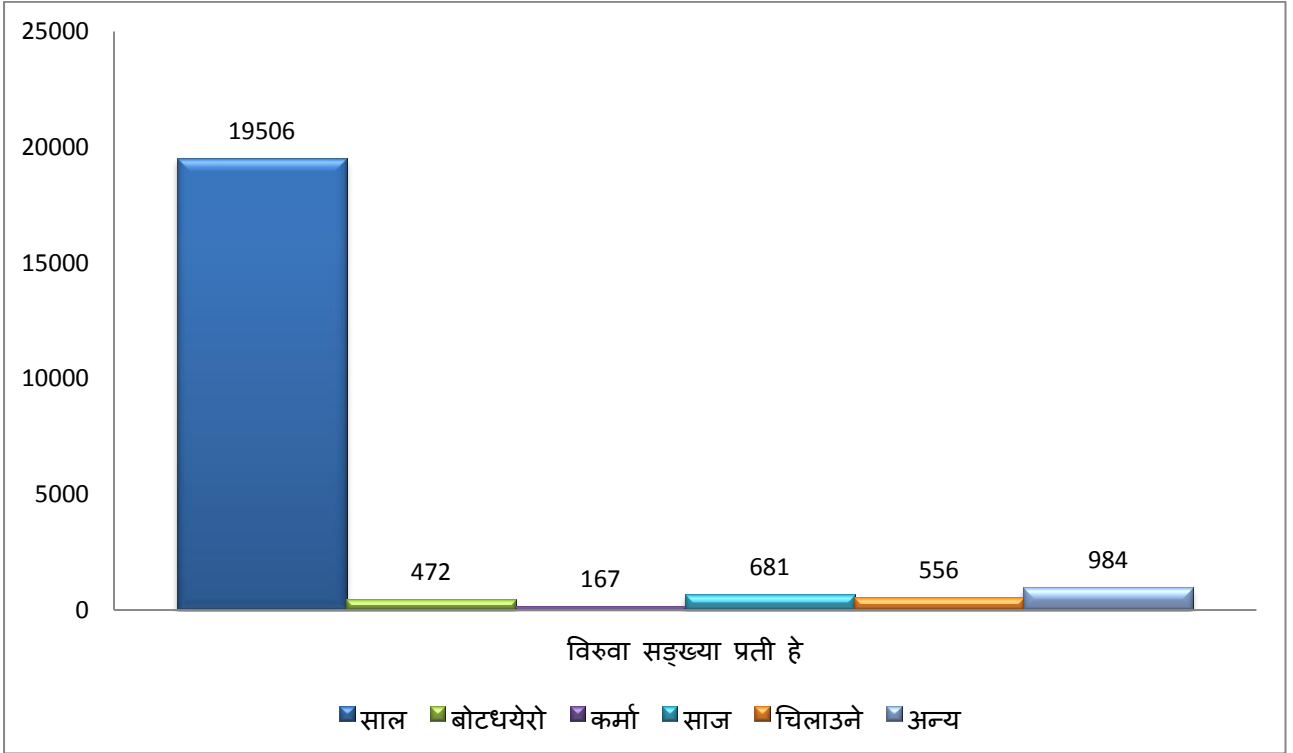
चित्र नं. ४(क): उत्पादनशिल क्षेत्र कम्पाटमेन्ट १ मा प्रजाति अनुसार प्रति हेक्टर औषत लाथा संख्या

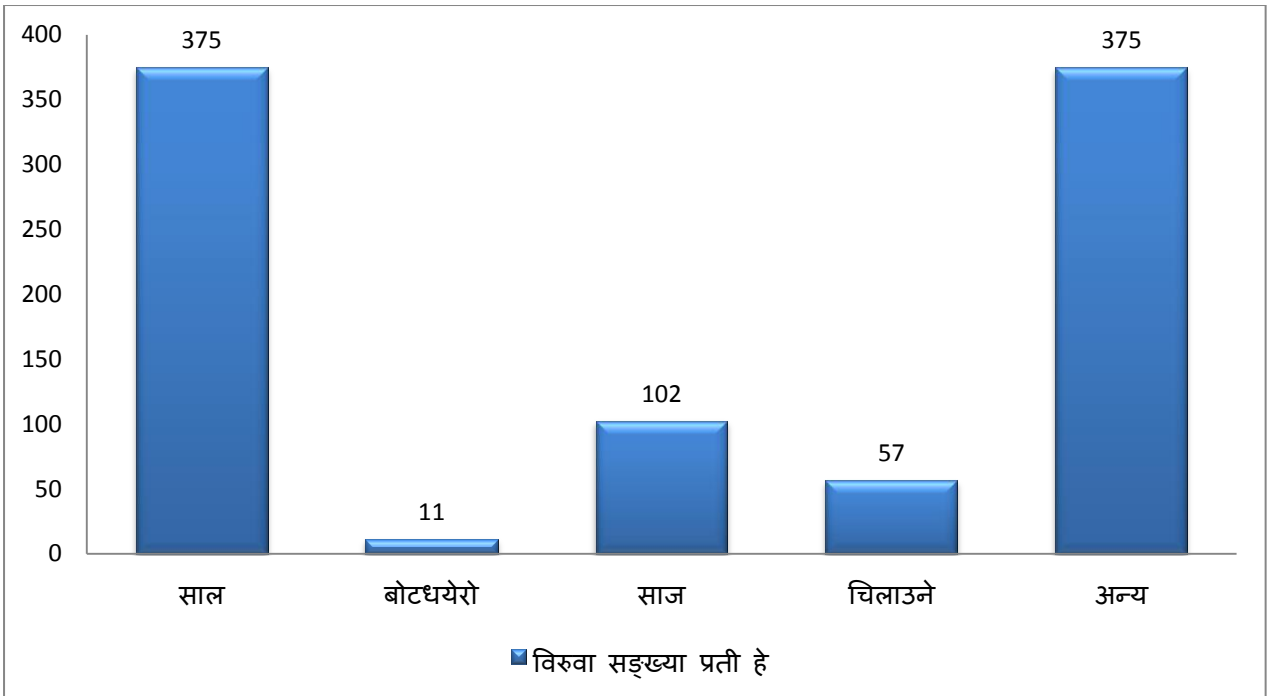
चित्र नं. ४(ख): संरक्षित क्षेत्र कम्पाटमेन्ट २ मा प्रजाति अनुसार प्रति हेक्टर औषत लाथा संख्या

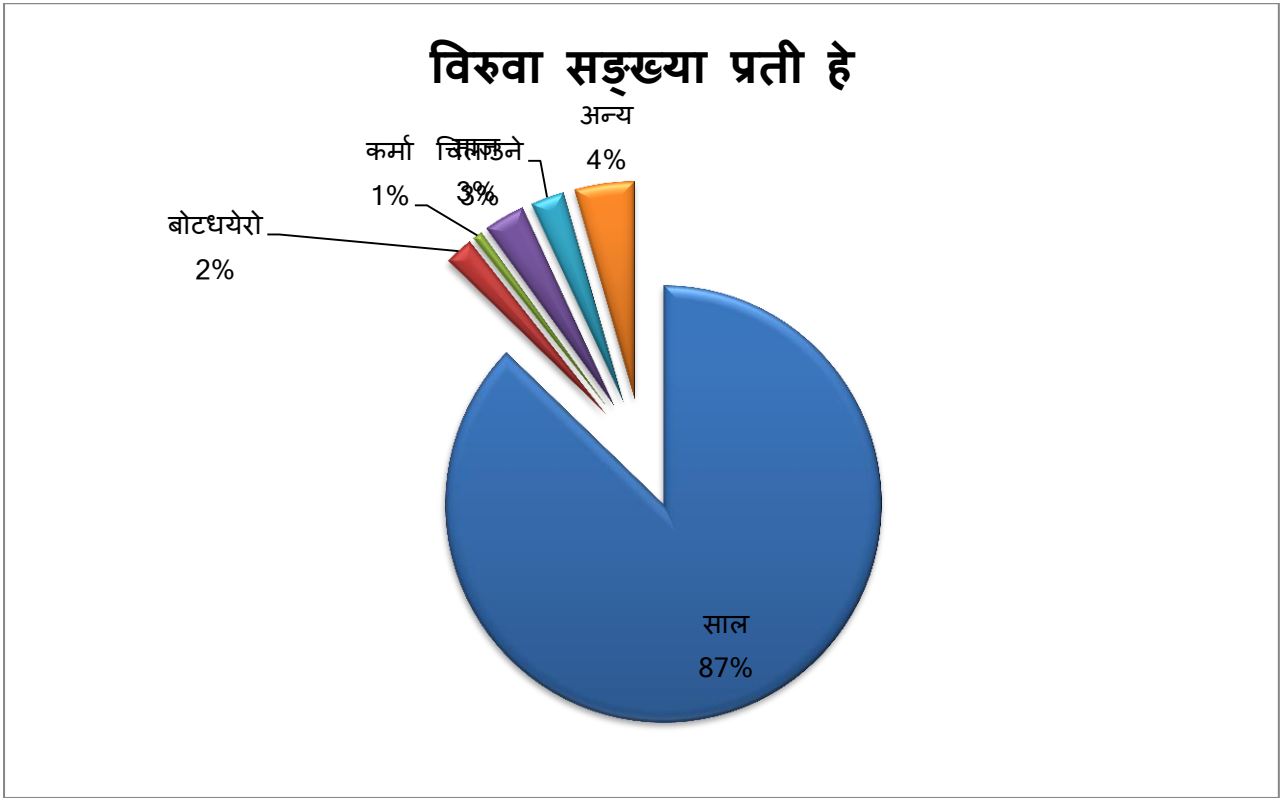
चित्र नं. ५(क): उत्पादनशिल क्षेत्र कम्पाटमेन्ट १ प्रजाति अनुसार प्रति हेक्टर औषत बिरुवा संख्या

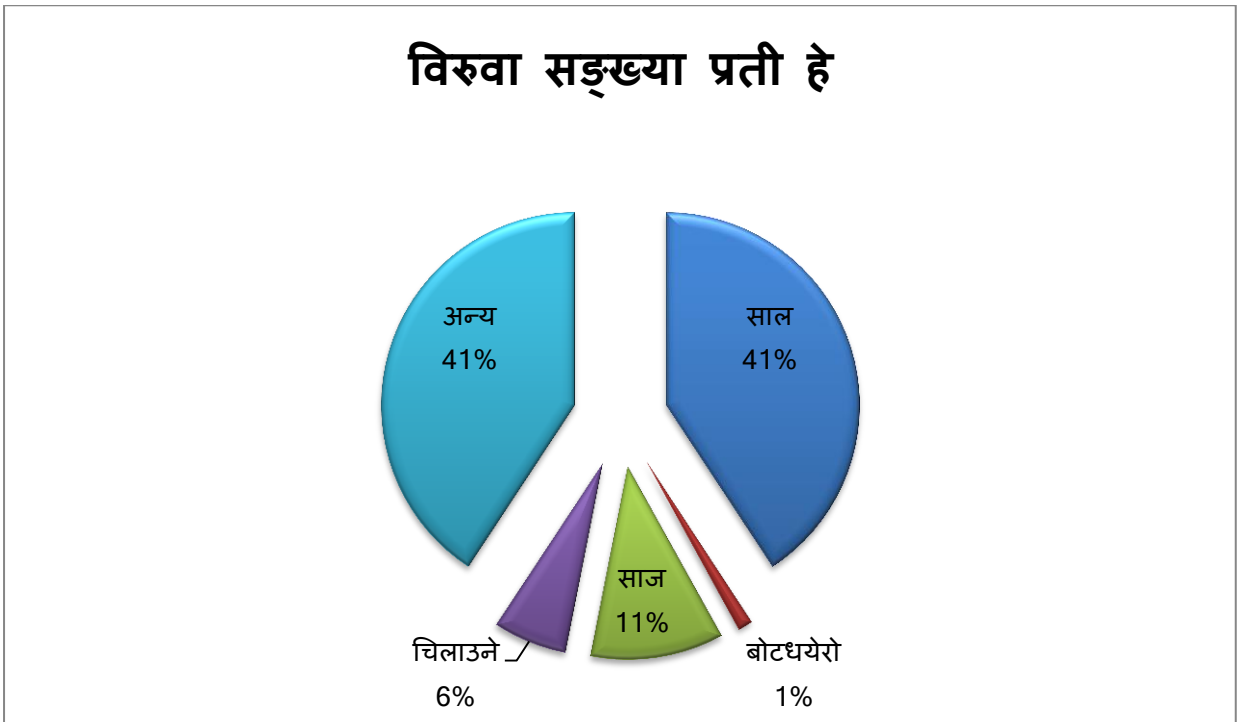
चित्र नं. ५(ख): संरक्षित क्षेत्र कम्पाटमेन्ट २ मा प्रजाति अनुसार प्रति हेक्टर औषत बिरुवा संख्या

चित्र नं. ६ (क): उत्पादनशिल क्षेत्र कम्पाटमेन्ट १ प्रजाति अनुसार प्रति हेक्टर औषत बिरुवा संख्या

चित्र नं. ६ (ख): संरक्षित क्षेत्र कम्पाटमेन्ट २ मा प्रजाति अनुसार प्रति हेक्टर औषत बिरुवा संख्या

तालिका नं. ८: उत्पादनशिल क्षेत्र कम्पाटिमेन्ट १ व्यास समूह अनुसार प्रति हेक्टर रुखको टप हाईट र बेसल एरिया पोल:

सि.नं.	व्यास समूह	उचाई (मि.)	उचाई (मि.)प्रति हे	रुख संख्या	रुख संख्या प्रति हे	टप/क्रप हाइट (मि.)	बेसल एरिया (वर्ग मि.)
C1FC1	<20	४४.००	७३३.३३	५.००	८३.३३	८.८०	१.२४
C1FC1	20-30	४७.००	७८३.३३	४.००	६६.६७	११.७५	३.५२
	जम्मा	९१.००	१५१६.६७	९.००	१५०.००	२०.५५	४.७६
C1FC2	<20	५२.००	७४२.८६	६.००	८५.७१	८.६७	१.४६
C1FC2	20-30	८१.००	११५७.१४	७.००	१००.००	११.५७	४.४१
	जम्मा	१३३.००	१९००.००	१३.००	१८५.७१	२०.२४	५.८७
C1FC3	<20	२८.००	३५०.००	५.००	६२.५०	५.६०	०.९६
C1FC3	20-30	९९.००	१२३७.५०	१०.००	१२५.००	९.९०	५.९०
	जम्मा	१२७.००	१५८७.५०	१५.००	१८७.५०	१५.५०	६.८५
C1FC4	<20	५५.००	६११.११	५.००	५५.५६	११.००	१.१०
C1FC4	20-30	५८.००	६४४.४४	६.००	६६.६७	९.६७	२.८१
	जम्मा	११३.००	१२५५.५६	११.००	१२२.२२	२०.६७	३.९१
C1FC5	<20	३४.००	४८५.७१	४.००	५७.१४	८.५०	०.९५
C1FC5	20-30	५६.००	८००.००	५.००	७१.४३	११.२०	३.२१
	जम्मा	९०.००	१२८५.७१	९.००	१२८.५७	१९.७०	४.१६
C1FC6	<20	३४.००	४८५.७१	५.००	७१.४३	६.८०	१.०४
C1FC6	20-30	४०.००	५७१.४३	५.००	७१.४३	८.००	२.८१
	जम्मा	७४.००	१०५७.१४	१०.००	१४२.८६	१४.८०	३.८५
C1FC7	<20	४३.००	४७७.७८	५.००	५५.५६	८.६०	०.९७
C1FC7	20-30	९७.००	१०७७.७८	११.००	१२२.२२	८.८२	५.२८
	जम्मा	१४०.००	१५५५.५६	१६.००	१७७.७८	१७.४२	६.२५
C1FC8	<20	११४.००	१४२५.००	१२.००	१५०.००	९.५०	२.५५
C1FC8	20-30	५८.००	७२५.००	५.००	६२.५०	११.६०	३.२९

	जम्मा	१७२.००	२१५०.००	१७.००	२१२.५०	२१.१०	५.८४
C1FC9	<20	२८.००	३११.११	३.००	३३.३३	९.३३	०.६८
C1FC9	20-30	१२९.००	१४३३.३३	१३.००	१४४.४४	९.९२	७.२३
	जम्मा	१५७.००	१७४४.४४	१६.००	१७७.७८	१९.२६	७.९१
C1FC10	<20	३५.००	३८८.८९	४.००	४४.४४	८.७५	०.७४
C1FC10	20-30	११७.००	१३००.००	११.००	१२२.२२	१०.६४	६.०९
	जम्मा	१५२.००	१६८८.८९	१५.००	१६६.६७	१९.३९	६.८३

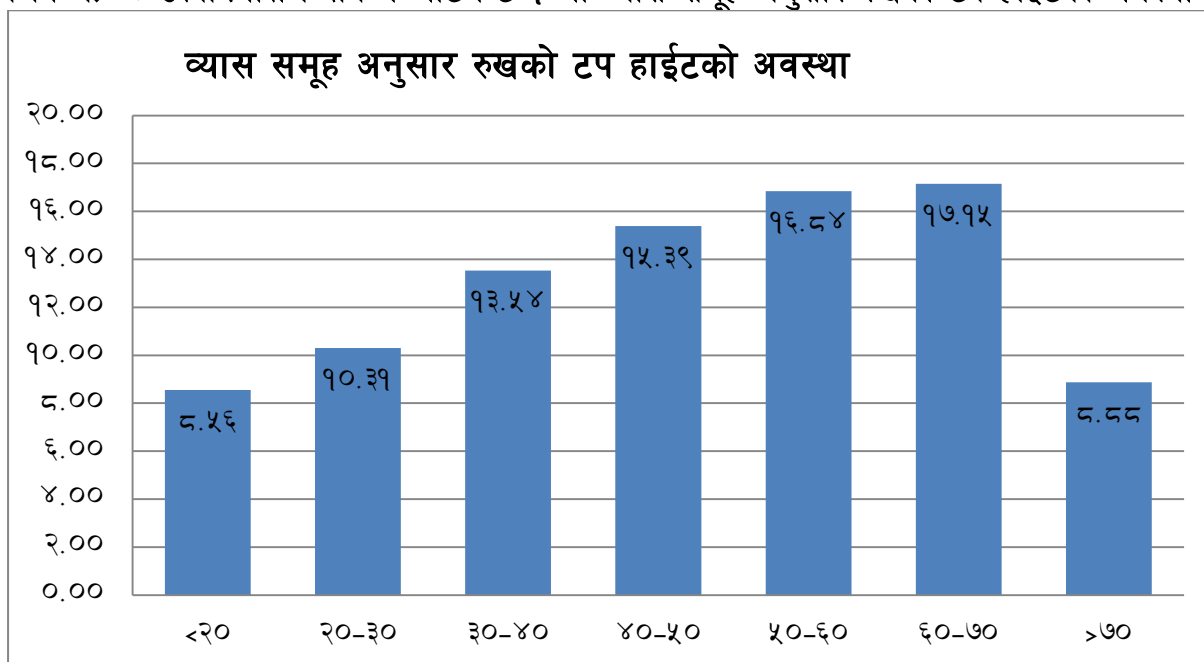
रुख :

सि.नं.	व्यास समूह	उचाई (मि.)	उचाई (मि.)प्रति हे	रुख संख्या	रुख संख्या प्रति हे	टप/क्रोप हाइट (मि.)	बेसल एरिया (वर्ग मि.)
C1FC1	३०-४०	१२८.००	४२६.६७	१०.००	३३.३३	१२.८०	३.२०
C1FC1	४०-५०	१०९.००	३६३.३३	७.००	२३.३३	१५.५७	३.५१
C1FC1	५०-६०	५०.००	१६६.६७	३.००	१०.००	१६.६७	२.२२
C1FC1	६०-७०	१५.००	५०.००	१.००	३.३३	१५.००	१.१०
C1FC1	>७०	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
	जम्मा	३०२.००	१००६.६७	२१.००	७०.००	१४.३८	१०.०४
C1FC2	३०-४०	१२४.००	३५४.२९	८.००	२२.८६	१५.५०	२.१८
C1FC2	४०-५०	१२४.००	३५४.२९	८.००	२२.८६	१५.५०	३.३१
C1FC2	५०-६०	१००.००	२८५.७१	६.००	१७.१४	१६.६७	३.९०
C1FC2	६०-७०	११६.००	३३१.४३	६.००	१७.१४	१९.३३	५.४२
C1FC2	>७०	२१.००	६०.००	१.००	२.८६	२१.००	१.११
	जम्मा	४८५.००	१३८५.७१	२९.००	८२.८६	१६.७२	१५.९२
C1FC3	३०-४०	१३३.००	३३२.५०	९.००	२२.५०	१४.७८	२.१०
C1FC3	४०-५०	११०.००	२७५.००	७.००	१७.५०	१५.७१	२.८६
C1FC3	५०-६०	३६.००	९०.००	२.००	५.००	१८.००	१.२२
C1FC3	६०-७०	५०.००	१२५.००	३.००	७.५०	१६.६७	२.३६
C1FC3	>७०	१८.००	४५.००	१.००	२.५०	१८.००	१.०२
	जम्मा	३४७.००	८६७.५०	२२.००	५५.००	१५.७७	९.५५

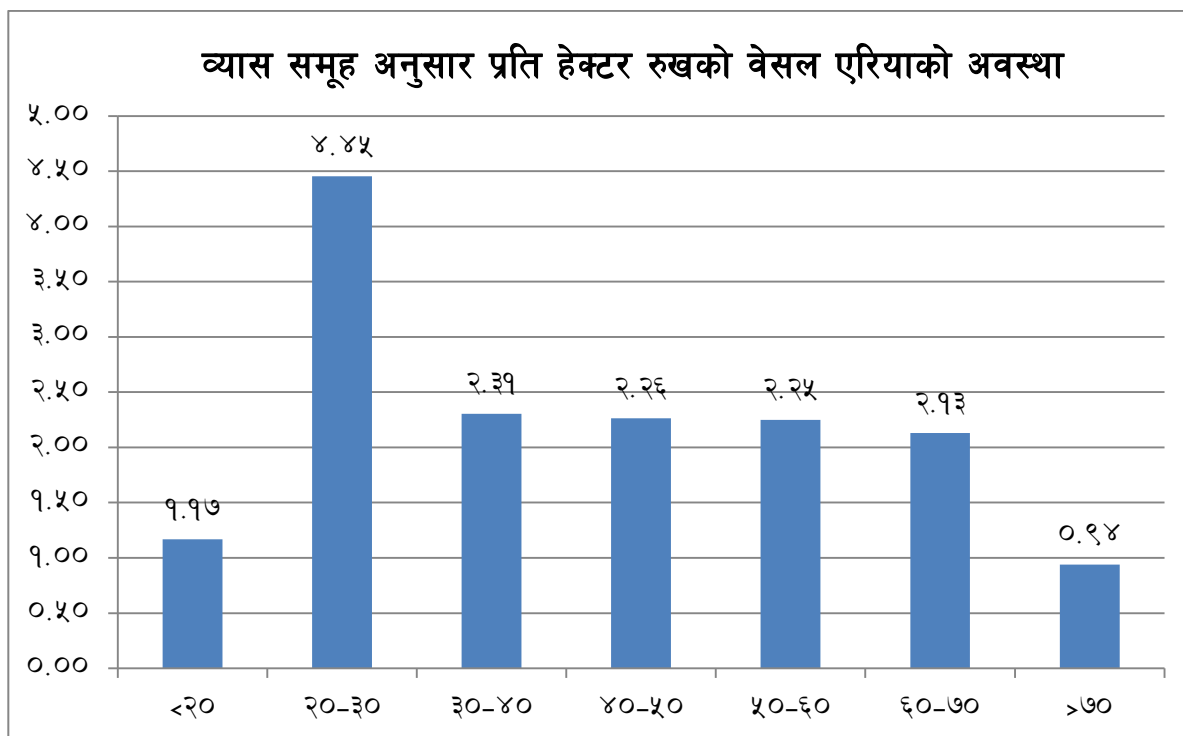
C1FC4	૩૦-૪૦	૧૪૫.૦૦	૩૨૨.૨૨	૧૧.૦૦	૨૪.૪૪	૧૩.૧૮	૨.૨૦
C1FC4	૪૦-૫૦	૧૧૧.૦૦	૨૪૬.૬૭	૮.૦૦	૧૭.૭૮	૧૩.૮૮	૨.૭૧
C1FC4	૫૦-૬૦	૭૮.૦૦	૧૭૩.૩૩	૫.૦૦	૧૧.૧૧	૧૫.૬૦	૨.૫૨
C1FC4	૬૦-૭૦	૨૮.૦૦	૬૨.૨૨	૨.૦૦	૪.૪૪	૧૪.૦૦	૧.૫૪
C1FC4	>૭૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦
	જમ્મા	૩૬૨.૦૦	૮૦૪.૪૪	૨૬.૦૦	૫૭.૭૮	૧૩.૯૨	૮.૯૭
C1FC5	૩૦-૪૦	૧૬૬.૦૦	૪૭૪.૨૯	૧૨.૦૦	૩૪.૨૯	૧૩.૮૩	૩.૪૭
C1FC5	૪૦-૫૦	૩૦.૦૦	૮૫.૭૧	૨.૦૦	૫.૭૧	૧૫.૦૦	૦.૮૦
C1FC5	૫૦-૬૦	૬૯.૦૦	૧૯૭.૧૪	૪.૦૦	૧૧.૪૩	૧૭.૨૫	૨.૮૪
C1FC5	૬૦-૭૦	૫૩.૦૦	૧૫૧.૪૩	૩.૦૦	૮.૫૭	૧૭.૬૭	૩.૦૪
C1FC5	>૭૦	૧૬.૦૦	૪૫.૭૧	૧.૦૦	૨.૮૬	૧૬.૦૦	૧.૪૩
	જમ્મા	૩૩૪.૦૦	૯૫૪.૨૯	૨૨.૦૦	૬૨.૮૬	૧૫.૧૮	૧૧.૫૮
C1FC6	૩૦-૪૦	૪૨.૦૦	૧૨૦.૦૦	૪.૦૦	૧૧.૪૩	૧૦.૫૦	૦.૯૪
C1FC6	૪૦-૫૦	૧૮.૦૦	૫૧.૪૩	૧.૦૦	૨.૮૬	૧૮.૦૦	૦.૪૬
C1FC6	૫૦-૬૦	૧૮.૦૦	૫૧.૪૩	૧.૦૦	૨.૮૬	૧૮.૦૦	૦.૬૭
C1FC6	૬૦-૭૦	૨૧.૦૦	૬૦.૦૦	૧.૦૦	૨.૮૬	૨૧.૦૦	૦.૯૯
C1FC6	>૭૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦
	જમ્મા	૯૯.૦૦	૨૮૨.૮૬	૭.૦૦	૨૦.૦૦	૧૪.૧૪	૩.૦૭
C1FC7	૩૦-૪૦	૨૬.૦૦	૫૭.૭૮	૨.૦૦	૪.૪૪	૧૩.૦૦	૦.૪૬
C1FC7	૪૦-૫૦	૫૫.૦૦	૧૨૨.૨૨	૪.૦૦	૮.૮૯	૧૩.૭૫	૧.૩૮
C1FC7	૫૦-૬૦	૫૨.૦૦	૧૧૫.૫૬	૩.૦૦	૬.૬૭	૧૭.૩૩	૧.૪૫
C1FC7	૬૦-૭૦	૪૯.૦૦	૧૦૮.૮૯	૩.૦૦	૬.૬૭	૧૬.૩૩	૨.૩૦
C1FC7	>૭૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦
	જમ્મા	૧૮૨.૦૦	૪૦૪.૪૪	૧૨.૦૦	૨૬.૬૭	૧૫.૧૭	૫.૫૯
C1FC8	૩૦-૪૦	૧૬૦.૦૦	૪૦૦.૦૦	૧૧.૦૦	૨૭.૫૦	૧૪.૫૫	૨.૭૪
C1FC8	૪૦-૫૦	૧૧૫.૦૦	૨૮૭.૫૦	૮.૦૦	૨૦.૦૦	૧૪.૩૮	૨.૯૫
C1FC8	૫૦-૬૦	૮૩.૦૦	૨૦૭.૫૦	૫.૦૦	૧૨.૫૦	૧૬.૬૦	૨.૭૪
C1FC8	૬૦-૭૦	૩૫.૦૦	૮૭.૫૦	૨.૦૦	૫.૦૦	૧૭.૫૦	૧.૭૦
C1FC8	>૭૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦

	जम्मा	३९३.००	९८२.५०	२६.००	६५.००	१५.१२	१०.१३
C1FC9	३०-४०	२९३.००	६५१.११	२०.००	४४.४४	१४.६५	४.४४
C1FC9	४०-५०	१३३.००	२९५.५६	८.००	१७.७८	१६.६३	२.६१
C1FC9	५०-६०	४८.००	१०६.६७	३.००	६.६७	१६.००	१.५५
C1FC9	६०-७०	५१.००	११३.३३	३.००	६.६७	१७.००	२.१३
C1FC9	>७०	१८.००	४०.००	१.००	२.२२	१८.००	०.९३
	जम्मा	५४३.००	१२०६.६७	३५.००	७७.७८	१५.५१	११.६७
C1FC10	३०-४०	८८.००	१९५.५६	७.००	१५.५६	१२.५७	१.३३
C1FC10	४०-५०	९३.००	२०६.६७	६.००	१३.३३	१५.५०	२.०४
C1FC10	५०-६०	११४.००	२५३.३३	७.००	१५.५६	१६.२९	३.३७
C1FC10	६०-७०	१७.००	३७.७८	१.००	२.२२	१७.००	०.७१
C1FC10	>७०	७९.००	१७५.५६	५.००	११.११	१५.८०	४.८९
	जम्मा	३९१.००	८६८.८९	२६.००	५७.७८	१५.०४	१२.३४
	औषत	३४३.८०	८७६.४०	२२.६०	५७.५७	१५.१०	९.८९

चित्र नं. ७: उत्पादनशिल क्षेत्र कम्पाटमेन्ट १ मा व्यास समूह अनुसार रुखको टप हाईटको अवस्था

चित्र नं. ८: उत्पादनशिल क्षेत्र कम्पाटमेन्ट १ मा व्यास समूह अनुसार प्रति हेक्टर रुखको वेसल एरियाको अवस्था

४.३ वार्षिक रुपमा उत्पादन हुने र काठ दाउराको परिमाण

यस सामुदायीक वनको क्षेत्रलाई दुईओटा कम्पार्टमेन्टमा विभाजन गरि कम्पार्टमेन्ट १ मा एकल रुख छनोट प्रणाली लगाइ दिगो वन व्यवस्थापन आधारित वन व्यवस्थापन पद्धति अपनाइएको छ भने कम्पार्टमेन्ट २ लाई संरक्षण क्षेत्र तोकिएको छ । जस अनुसार तल उल्लेख गरिए बमोजिम वार्षिक रुपमा काठ दाउरा प्राप्त गर्न सकिनेछ ।

दिगो वन व्यवस्थापनको क्रममा कटान, थिनिङ तथा सुधार कटान गर्दा वन पैदावार (काठ दाउरा) उत्पादन हुन्छ । यसका साथै शुरुका केहि वर्ष अग्नीरेखा/पहुँच सडक निर्माण गर्दा समेत केहि वन पैदावार प्राप्त हुन्छ । खासगरी कटान गर्दा उत्पादन हुने वन पैदावार नै मुख्य उत्पादन हो र यो दिगो रुपमा प्राप्त हुने गरी निर्धारण गरिएको हुन्छ । यस बाहेक अन्य सब-कम्पार्टमेन्टबाट नियमानुसार ढलापडा तथा वन संवर्द्धन कार्य, आवश्यकता अनुसार थिनिङ तथा सुधार कटान गर्दा समेत वन पैदावार प्राप्त हुन्छ । वन व्यवस्थापनका सबै कार्यहरु गर्दा कम्पार्टमेन्ट १ मोटा मोटी रुपमा कति काठ दाउरा उत्पादन हुन सक्छ भन्ने कुरा निम्न बक्समा देखाइएको छ ।

$$\text{Yield} = G/R + I/R$$

$$= 97869.09 / 900 \text{ घन मिटर}$$

$$= 978.69 \text{ घन मिटर}$$

$$= 6969.93 \text{ घन फिट}$$

यो काठ तथा दाउराको कुल मात्रा हो । सामान्यतया यसमा ६०% काठ र ४०% दाउरा हुने गर्दछ । जस अनुसार ३७०१.४८ घन फिट काठ र ७.४ चट्टा दाउरा उत्पादन हुने देखिन्छ ।

नोट : Yield भन्नाले वार्षिक रुपमा उत्पादन हुने परिमाण, G भन्नाले कुल मौज्जात र R भन्नाले वाली चक बुझिन्छ । कुल मौज्जात रुख तथा पोल दुवैको हो र यो तथ्यांक वन श्रोत सर्भेक्षणको आधारमा विश्लेषण गरिएको छ ।

$$\text{*जम्मा मौज्जात= प्रति हेक्टर मौज्जात * जम्मा क्षेत्रफल}$$

$$= 102.88 * 160.93$$

$$= 97869.09 \text{ घन मिटर}$$

उपरोक्त परिमाण इष्टिमेट (नमूना प्लटको मापनको आधारमा निकालिएको) हुँदा वनमा ठ्याक्कै त्यतीनै परिमाणमा वन पैदावार नहुन सक्छ। यसलाई मोटामोटी रुपमा मात्र लिनु पर्ने हुन्छ । यो परिमाण सबै वन व्यवस्थापन कार्यहरु (कटान, ढलापडा तथा वन संवर्द्धन कार्य, आवश्यकता अनुसार थिनिङ तथा सुधार कटान) गर्दा प्राप्त हुने हो ।

४.३.१ उत्पादनशिल कम्पार्टमेन्ट (C1) मा वार्षिक रुपमा उत्पादन हुने र काठ दाउराको परिमाण:

यस कम्पार्टमेन्टमा तुलनात्मक रुपमा पुनरुत्पादनको अवस्था राम्रो भएको हुनाले एकल रुख छनोट प्रणाली लगाई वन व्यवस्थापन गर्ने निष्क्यौल गरिएको हो र उत्पादन नियमन आयतनको आधारमा गरिएको छ । वन क्षेत्रलाई कटान चक्र बर्षले भाग गरी हरेक वर्ष कटान गर्ने क्षेत्रफल निकालिएको छ । कटान चक्र रहितको नक्शा अनुसुचि १ मा प्रस्तुत गरिएको छ । हरेक कटान क्षेत्रको वन स्रोत सर्भेक्षण गरि मौज्जात आयतन निकालिएको छ । कटान क्षेत्रको जम्मा मौज्जात कायम गर्दा ४० से.मि व्यास वा सो भन्दा बढी व्यासका रुखहरुको मात्र गरिएको छ । उत्पादनशिल कम्पार्टमेन्ट (C1) मा कटान क्षेत्रअनुसार जम्मा रुख सङ्ख्या र मौज्जात तालिका नं. ९(क) मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

**तालिका नं. ९(क) उत्पादनशिल कम्पार्टमेन्ट (C1) मा कटान क्षेत्र अनुसार जम्मा रुख
सङ्ख्या र मौज्दात**

कम्पार्टमेन्ट २ मा ४० से.मि भन्दा बढी व्यास भएका रुख संख्या र मौज्दात लाइ निम्न कटान क्षेत्रमा प्रस्तुत गरिएको छः					
कटान क्षेत्र	प्रजाति	रुख संख्या (प्रति हेक्टर)	मौज्दात (घ.मि.) (प्रति हेक्टर)	जम्मा रुख संख्या	जम्मा मौज्दात (घ.मि.)
C2FC1	साल	२७	३७.२७	४०८	५७०.५४
	अन्य	१०	१२.१९	१५३	१८६.५७
जम्मा		३७	४९.४६	५६१	७५७.११
C2FC2	साल	५१	९०.६५	७९०	१३९१.७९
	अन्य	९	१९.३८	१३२	२९७.५१
जम्मा		६०	११०.०३	९२१	१६८९.३०
C2FC3	साल	२०	३५.३४	३०६	५४१.४५
	अन्य	१३	१९.९४	१९२	३०५.५६
जम्मा		३३	५५.२९	४९८	८४७.०१
C2FC4	साल	२७	३६.९७	४१०	५६७.७६
	अन्य	७	८.३१	१०२	१२७.५७
जम्मा		३३	४५.२८	५१२	६९५.३३
C2FC5	साल	२३	५२.५८	३५०	८०५.३७
	अन्य	६	९.९५	८८	१५२.३५
जम्मा		२९	६२.५३	४३८	९५७.७२
C2FC6	साल	३	५.५१	४४	८४.६१
	अन्य	६	११.६८	८८	१७९.१६
जम्मा		९	१७.१९	१३२	२६३.७८
C2FC7	साल	९	१३.७१	१३६	२१०.३३
	अन्य	१३	२१.७०	२०५	३३३.०७
जम्मा		२२	३५.४१	३४१	५४३.४१
C2FC8	साल	२३	३९.३२	३४५	६०३.११
	अन्य	१५	१३.९१	२३०	२१३.४२
जम्मा		३८	५३.२३	५७५	८१६.५३
C2FC9	साल	२०	३१.७३	३०६	४८५.८२
	अन्य	१३	२२.१३	२०४	३३८.८२
जम्मा		३३	५३.८६	५१०	८२४.६४
C2FC10	साल	३१	५२.९७	४८२	८२०.०५
	अन्य	११	२५.११	१७२	३८८.७८
जम्मा		४२	७८.०९	६५४	१२०८.८२
औसत	साल	२३	३९.६१	३५८	६०८.०८
	अन्य	१०	१६.४३	१५६	२५२.२८
जम्मा		३३	५६.०२	५१४	८६०.३६

यो योजना अवधिमा पहिलो वर्षमा तुलनात्मक रूपमा बुढा रुखहरु भएको कटान चक्र २ (C2FC2) मा कटान गरिनेछ। उक्त कटान चक्र २ (C2FC2) बाट जम्मा बार्षिक सङ्कलन गर्न सकिने परिमाण २९८२.८६ क्यु फीट रहेको छ जसमध्ये १७८९.७१ क्यु फीट काठ र ३.५८ चट्टा दाउरा रहेको छ। यसरी यस विधिमा पहिलो वर्षमा २९८२.८६ क्यु फीट काठ उत्पादन हुने गरि रुख छपान र कटान गरिन्छ। सोही अनुसार अन्य वर्षहरुमा रुख छपान र कटान गरिनेछ। हरेक कटान क्षेत्रमा बार्षिक रूपमा उत्पादन हुने काठ दाउराको परिमाण तालिका नं. ९(ख) मा प्रस्तुत गरिएको छ।

नोट: कटान परिमाण (उत्पादन नियमन विधि: क्षेत्रफल र आयतनको आधारमा मौज्दात २०० घ.मि भन्दा माथी छ भने जम्मा मौज्दातको २ प्रतिशत कटान गर्ने, मौज्दात १५०-२०० घ.मि छ भने जम्मा मौज्दातको १ प्रतिशत कटान गर्ने, मौज्दात १५० घ.मि भन्दा कम छ भने जम्मा मौज्दातको ०.५ प्रतिशत कटान गर्ने) आधारमा निर्धारण गरिएको छ।

तालिका नं. ९(ख): हरेक कटान क्षेत्रमा प्रजाती अनुसार बार्षिक रुपमा उत्पादन हुने र काठ दाउराको परिमाण:

कम्पार्टमेन्ट २ मा ४० से.मि भन्दा बढी ब्यास भएका रुख संख्या र मौज्दात लाइ निम्न कटान क्षेत्रमा प्रस्तुत गरिएको छः			जम्मा बार्षिक संकलन गर्न सकिने परिमाण (क्यु.फिट)मा सामान्यतया ६०% काठ र ४०% दाउरा हुन्छ			
कटान क्षेत्र	प्रजाति	जम्मा मौज्दात (घ.मि.)	जम्मा बार्षिक संकलन गर्न सकिने परिमाण (क्यु.फिट)	जम्मा बार्षिक संकलन गर्न सकिने काठ	जम्मा बार्षिक संकलन गर्न सकिने दाउरा(cft)	जम्मा बार्षिक संकलन गर्न सकिने दाउरा(चट्टा)
C2FC1	साल	५७०.५४	१००७.४३	६०४.४६	४०२.९७	१.२१
	अन्य	१८६.५७	३२९.४३	१९७.६६	१३१.७७	०.४०
जम्मा		७५७.११	१३३६.८६	८०२.१२	५३४.७४	१.६०
C2FC2	साल	१३९१.७९	२४५७.५४	१४७४.५२	९८३.०२	२.९५
	अन्य	२९७.५१	५२५.३२	३१५.१९	२१०.१३	०.६३
जम्मा		१६८९.३०	२९८२.८६	१७८९.७१	११९३.१४	३.५८
C2FC3	साल	५४१.४५	९५६.०६	५७३.६३	३८२.४२	१.१५
	अन्य	३०५.५६	५३९.५५	३२३.७३	२१५.८२	०.६५
जम्मा		८४७.०१	१४९५.६०	८९७.३६	५९८.२४	१.७९
C2FC4	साल	५६७.७६	१००२.५१	६०१.५१	४०१.०१	१.२०
	अन्य	१२७.५७	२२५.२६	१३५.१६	९०.१०	०.२७
जम्मा		६९५.३३	१२२७.७७	७३६.६६	४९१.११	१.४७
C2FC5	साल	८०५.३७	१४२२.०७	८५३.२४	५६८.८३	१.७१
	अन्य	१५२.३५	२६९.०१	१६१.४१	१०७.६०	०.३२
जम्मा		९५७.७२	१६९१.०८	१०१४.६५	६७६.४३	२.०३
C2FC6	साल	८४.६१	१४९.४०	८९.६४	५९.७६	०.१८
	अन्य	१७९.१६	३१६.३६	१८९.८१	१२६.५४	०.३८
जम्मा		२६३.७८	४६५.७६	२७९.४५	१८६.३०	०.५६
C2FC7	साल	२१०.३३	३७१.३९	२२२.८४	१४८.५६	०.४५
	अन्य	३३३.०७	५८८.१२	३५२.८७	२३५.२५	०.७१
जम्मा		५४३.४१	९५९.५१	५७५.७१	३८३.८०	१.१६
C2FC8	साल	६०३.११	१०६४.९३	६३८.९६	४२५.९७	१.२८
	अन्य	२१३.४२	३७६.८४	२२६.१०	१५०.७४	०.४५
जम्मा		८१६.५३	१४४१.७७	८६५.०६	५७६.७१	१.७३
C2FC9	साल	४८५.८२	८५७.८२	५१४.६९	३४३.१३	१.०३
	अन्य	३३८.८२	५९८.२७	३५८.९६	२३९.३१	०.७२
जम्मा		८२४.६४	१४५६.०९	८७३.६५	५८२.४४	१.७५
C2FC10	साल	८२०.०५	१४४७.९९	८६८.७९	५७९.१९	१.७४
	अन्य	३८८.७८	६८६.४७	४११.८८	२७४.५९	०.८२
जम्मा		१२०८.८३	२१३४.४६	१२८०.६८	८५३.७८	२.५६
औसत जम्मा	साल	६०८.०८	१०७३७.१५	६४४२.२९	४२९४.८६	१२.८८
	अन्य	२५२.२८	४४५४.६१	२६७२.७७	१७८१.८५	५.३५
	जम्मा	८६०.३६	१५१९१.७६	९११५.०६	६०७६.७०	१८.२३

परिच्छेद ५ सामुदायिक वन व्यवस्थापन

५.१ वन व्यवस्थापनका उद्देश्यहरु

यस सामुदायिक वनको दिगो व्यवस्थापनका लागि निम्न बमोजिमका उद्देश्यहरु निर्धारण गरिएको छ।
क) दीर्घकालिन उद्देश्यहरु

१. वनको दिगो व्यवस्थापनबाट वनको हैसियतमा सुधार गरी वातावरणिय लाभ प्राप्त गर्ने,
२. वन पैदावारको आपूर्ति दिगो तथा सहज रुपमा गर्ने,
३. वन व्यवस्थापन मार्फत स्थानीय रोजगारीका अवसर सृजना गरी गरिबी न्युनीकरणमा टेवा पुऱ्याउने,
४. वन व्यवस्थापन गरी जलवायु परिवर्तनमा पारेको सकारात्मक प्रभावको अभिलेख गरी कार्वन ब्यापारको लागि आधार तयार गर्ने ।

ख) अल्पकालिन उद्देश्यहरु

१. सामुदायिक वन क्षेत्रमा कार्ययोजना बमोजिमका वन व्यवस्थापन तथा सम्बर्धनका कार्यहरु गर्ने,
२. उपभोक्तालाई आवश्यक वन पैदावारको वितरण प्रणालीलाई सुलभ र न्यायोचित गराउने,
३. सम्भावित तथा मौजुदा गैह्रकाष्ठ वन पैदावारको संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यहरु गर्ने,
४. आगलागी, चरिचरण, चोरी वा अब्यवस्थित कटानी जस्ता वनलाई हानी पुऱ्याउने तत्वहरुबाट वनलाई संरक्षण गर्ने,
५. वन्यजन्तु, पंक्षीको संरक्षण गर्ने, यिनलाई लखेट्ने, मार्ने, शिकार गर्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्ने,
६. भू-क्षय नियन्त्रण नदी तटिय कटान तथा जलाधार व्यवस्थापनको काम गर्ने,
७. जलवायु परिवर्तनको प्रभाव न्युनिकरण तथा अनुकुलन कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने,
८. वन पैदावार संकलन तथा बिक्रि बितरणको रेकर्ड आधुनिक तरिकाले राख्ने ।

५.२ वन संवर्द्धन प्रणाली, बाली चक्र, कम्पार्टमेन्ट र सब-कम्पार्टमेन्ट

यो वन व्यवस्थापनको लागि एकल रुख छनौट प्रणाली अवलम्बन गरिएको छ । यस वनलाई २ वटा कम्पार्टमेन्टमा विभाजन गरी व्यवस्थापन गरिने छ । कम्पार्टमेन्ट-१ लाई १० वटा कटान चक्रमा विभाजन गरी व्यवस्थापन गरिने छ । यस्तै पुनरुत्पादन अवधि १० वर्ष लिईएको छ । एकल रुख छनौट प्रणालमा कम्पार्टमेन्ट-१ को जम्मा क्षेत्रफललाई कटान चक्र वर्षले (१० वर्ष) भाग गरि हरेक वर्ष कटान गरिने क्षेत्रफल निकालिएको छ । कम्पार्टमेन्ट-२ लाई संरक्षण क्षेत्रको रुपमा व्यवस्थापन गरिने छ ।

५.३ सामुदायिक वनको संरक्षण

यस सामुदायिक वनभित्र वन संरक्षणका लागि निम्न तरिकाहरु अपनाइने छ ।

५.३.१ वनको रेखदेख

यस सामुदायिक वनको रेखदेख गर्ने कार्यमा समूहका सबै उपभोक्ताहरुको उत्तिकै भूमिका र दायित्व रहने छ । त्यसैले यस वनको रेखदेखको लागि हेरालु राखिएको छ । चोरी निकासी, वन अतिक्रमण र अव्यवस्थित कटानलाई पूर्णरूपमा नियन्त्रण गरिनेछ ।

५.३.२ वन लाई डँढेलो (आगलागी)बाट संरक्षण

यस वन क्षेत्रमा हुने डँढेलोको संभावनालाई निम्न तरिकाहरु अपनाएर न्यून गरिने छ ।

क) अग्निरेखा निर्माण तथा मर्मत संभार

अग्निरेखाको रूपमा समेत प्रयोग हुन सक्ने ग्राभेल वाटाहरु वन क्षेत्रमा रहेका छन् । यी सडकहरुलाई समेत अग्नी तथा पहुच वाटोको रूपमा प्रयोग गरिनेछ । सबै अग्निरेखा तथा पहुच सडकहरुलाई नियमित रूपमा मर्मत संभार गरी सुचारु हालतमा राखिने छ । यसका अलावा फाल्गुण देखि जेष्ठ मसान्त सम्म नियमित रूपमा अग्निरेखा सरसफाई गरिने छ ।

ख) आगोको श्रोतको रोकथाम

वन क्षेत्रलाई आगलागीबाट जोगाउन कसैलाई पनि आगो जन्य वस्तुहरु जस्तै: सलाई, लाईटर आदि लिएर गर्मिको समयमा वनमा पस्नमा पूर्ण प्रतिबन्ध लगाईने छ ।

ग) प्रचार-प्रसार

सामुदायिक वनमा संभावित आगलागीलाई नियन्त्रण गर्नका लागि आवश्यक प्रचार-प्रसार कार्य गरिने छ । यसकालागि उपयुक्त स्थानमा होर्डिड बोर्डहरु राखिने छ । साथै गर्मी समयमा कार्य समितिको बैठकमा आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धि छलफल गरी आगलागी नियन्त्रणका उपायहरु अवलंबन गरिनेछ ।

घ) आगलागी नियन्त्रण

आगलागी नियन्त्रणको रोकथामका उपायहरु अवलम्बन गर्दागर्दै पनि कहिलेकाँही वनमा आगलागी हुन गएमा सम्पूर्ण उपभोक्ताहरु स्वतः वन क्षेत्रमा गई आगो निभाउने कार्यमा सक्रियताकासाथ सहभागीता जनाउने छ । यसका अतिरिक्त डिभिजन वन कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय तथा सशस्त्र प्रहरी क्याम्प आदिसंग तत्काल सम्पर्क गरी सहयोग समेत प्राप्त गरेर आगलागीलाई नियन्त्रण गरिने छ ।

ड) कारवाही गरिने

वनमा आगलागी गराउने जो कोहीलाई पनि यस कार्ययोजनामा व्यवस्था भए बमोजिम कारवाही गरिनेछ ।

च) वन डढेलो रोकथाममा

वन डढेलो रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि पुनरुत्पादन कटान हुने सव-कम्पार्टमेन्टमा जोखिम बढी हुने समय (फाल्गुण देखि जेठ सम्म) मा १ जना वन हेरालु परिचालन गरिने छ । यसका साथ सामुदायिक वन क्षेत्रमा वन क्षेत्रमा डढेलो लाग्न नदिन वन डढेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन समिति बनाई उपभोक्ता तथा समितिका पदाधिकारीहरु समेत परिचालित भई प्रभावकारी बनाइने छ ।

५.३.३ चरिचरण व्यवस्थापन

यस सामुदायिक वनको पुनरुत्पादन कटान, पुनरुत्पादन तयारी कटान तथा लाथ्रा उमेर समूह कायम गर्नुपर्ने सब-कम्पार्टमेन्टहरूमा चरिचरणलाई पूर्णरूपमा नियन्त्रण गरिनेछ । गाईबस्तुहरूलाई वाँघेर पाल्ने कुराको बारेमा उपभोक्ताहरूमा जनचेतना अभिवृद्धि गरिनेछ । केहि समयको लागि चरिचरण नगराई नहुने अवस्था भएमा माथि उल्लेखित चरिचरण बन्देज गरिएका क्षेत्रमा बाहेक अन्य क्षेत्रमा सक्दो कम चरिचरण हुने व्यवस्था मिलाइनेछ । चरिचरण बन्देज गरिएका सब-कम्पार्टमेन्टहरूमा चरिचरण गराउनेलाई कसुर गरेको मानी यसै कार्ययोजनामा व्यवस्था भए बमोजिमको दण्ड जरिवाना गरिने छ ।

५.३.४ वन अतिक्रमण नियन्त्रण

यस सामुदायिक वनमा कसैलाई पनि वन क्षेत्रको जग्गा अतिक्रमण गर्न दिईने छैन । अतिक्रमणबाट वन विनास र त्यसबाट उत्पन्न हुन जाने प्रतिकूल वातावरणीय प्रभावका बारेमा व्यापक प्रचार-प्रसार गरिनेछ । समितिबाट समय-समयमा वनको अवलोकन गरी वन अतिक्रमणको बारेमा चेकजाँच गरिने छ । वन अतिक्रमण गरेको पाईएमा अतिक्रमण हटाई त्यस्ता अतिक्रमणकारीलाई यसै कार्ययोजना बमोजिम कडा कारवाही गरिनुका साथै वन ऐन बमोजिम कारवाहीको लागि डि.व.का.मा सिफारिस गरिने छ ।

५.४ वन व्यवस्थापन तथा संवर्द्धन कार्यहरु

वन व्यवस्थापन तथा संवर्द्धन सम्बन्धी मुख्य कार्यहरूको उद्देश्य तथा गरिने मुख्य कार्य वन सम्वर्द्धन तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.४.१ उत्पादनशिल क्षेत्रमा (C1) लगाइने वन व्यवस्थापन तथा संवर्द्धन कार्यहरु

५.४.१.१ कम्पार्टमेन्ट र कटान क्षेत्र छुट्याउने

कम्पार्टमेन्ट १ (C1) लाई १० वटा कटान क्षेत्र मा विभाजन गरिएको छ । कटान क्षेत्रको संख्या निम्न शुत्रबाट निकालिएको हो ।

कटान क्षेत्रको संख्या = बालीचक्र/पुनरुत्पादन अवधि = १००/१० = १० वटा,

यसरी हरेक कम्पार्टमेन्टलाई दश वटा कटान क्षेत्रमा विभाजन गरिएको छ । एउटा कम्पार्टमेन्टका सबै कटान क्षेत्रहरूको क्षेत्रफल बराबर छ ।

कटान क्षेत्रको क्षेत्रफल = कम्पार्टमेन्टको क्षेत्रफल/कटान क्षेत्रको संख्या गरी निकालिएको छ ।

उपरोक्त अनुसार गर्दा सब-कम्पार्टमेन्टको क्षेत्रफलको आधारमा औषत १७.०५ हे. क्षेत्रफलका सब-कम्पार्टमेन्टहरू बनाईएको छ । तर सब-कम्पार्टमेन्ट सकभर प्राकृतिक सिमानाको आधारमा कायम गरिएकोले क्षेत्रफल केही फरक भएको छ। सब-कम्पार्टमेन्टहरूको विवरण देखाईएको नक्सा अनुसूचि १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.४.१.२ पत्ल्याउने, हाँगा काट्ने तथा सुधार कटान

प्रत्येक वर्ष प्रत्येक कटान क्षेत्रमा कटान सगसगै पत्ल्याउने, हाँगा काट्ने तथा सुधार कटान गरिने छ । बढ्दो उमेरका पोल तथा रुखहरु रहेको स्थानमा उचित संख्यामा रुख तथा पोल राखी पत्ल्याउने कार्य गरिने छ ।

५.४.२ भाँचिएका लाथा तथा पोल हटाउने तथा कटान पश्चातको हाँगाबिगा हटाउने कार्य

पुनरुत्पादन कटान, पुनरुत्पादन तयारी कटान तथा थिनिड , सुधार कटान र छनौट प्रणाली अर्न्तगत कटान गरेको स्थानमा साना रुख, पोल, लाथा भाँचिन गएमा कटान पश्चात लगत्तै फेदैबाट काटेर हटाइनेछ । यसका साथै कटान पश्चातको हाँगाबिगाँ, पातपतिङगर सबै हटाई सफा गरिनेछ । यो कार्य रुख कटान भएको स्थानमा हरेक वर्ष गरिनेछ । सबै प्रकारका कटान (पुनरुत्पादन कटान, पुनरुत्पादन तयारी कटान, थिनिड तथा सुधार कटान) भएका स्थानहरुमा कटान संपन्न भई वन पैदावार वनबाट बाहिर निकाले लगत्तै कटानको क्रममा निस्कने हाँगाबिगा, पातपतिङगर, बोक्रा आदि तत्काल हटाई सफा गरिने छ ।

५.४.३ ढलापडा रुखहरु संकलन

ढलापडा तथा सुखडखडा रुखहरु सम्पूर्ण वनक्षेत्रबाट यथासक्य छिटो संकलन गरिने छ । ढलापडा तथा सुखडखडा रुखहरु संकलन गरेको कारणले यस कार्ययोजनामा उल्लेखित कुनै पनि वन संवर्द्धन तथा व्यवस्थापनका कार्यहरु गर्न बाधा पर्ने छैन । उदाहरणको लागि पुनरुत्पादन कटान गर्ने क्षेत्रबाहेक अन्य सब-कम्पार्टमेन्टमा जतिसुकै रुखहरु ढलेमा पनि सबै संकलन गरिने छ र त्यसको कारणले गर्दा पुनरुत्पादन कटान गर्न तोकिएको संख्याको रुखहरु कटान गर्न वा पुनरुत्पादन तयारी कटान गर्न वा थिनिड तथा सुधार कटान गर्न बाधा पर्ने छैन । कुन ठाउँमा रुख ढलेमा के गर्ने भन्ने कुरा निम्न तालिका नं. १५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. १५: वनमा ढलापडा रुख व्यवस्थापन गर्ने तरिका

अवस्था	के गर्ने
पुनरुत्पादन कटान गर्ने सब-कम्पार्टमेन्ट क्षेत्रमा रुख ढलेमा	ढलेका रुखहरु डिभिजन वन कार्यालयको अनुमति लिई यथासक्य छिटो संकलन गर्ने र पुनरुत्पादन कटान गर्न तोकिएका संख्यामा ढलेका रुखको संख्या घटाई बाँकी रुखहरु पुनरुत्पादन कटान गर्दा कटान गर्ने, ढलेका रुखहरु पुनरुत्पादन कटान गर्न तोकिएको संख्या भन्दा बढी भएमा अर्को वर्ष पुनरुत्पादन कटान गर्दा मिलान गर्ने ।
पुनरुत्पादन कटान गर्ने सब-कम्पार्टमेन्ट बाहेक अन्य सब-कम्पार्टमेन्टमा रुख ढलेमा	ढलेका सबै रुख डिभिजन वन कार्यालयको अनुमति लिई यथासक्य छिटो संकलन गर्ने र अन्य सबै व्यवस्थापनका कार्यहरु कार्ययोजनामा तोके बमोजिम गर्ने ढलापडा संकलन गरेको कारणले कटान गर्ने रुख संख्या मिलान गर्न नपर्ने ।

५.४.४ वन सम्वर्धन कार्यहरुको १० वर्षिय कार्य तालिका

५.४.४.१ उत्पादन क्षेत्रमा (C1) वन सम्वर्धन कार्यहरुको १० वर्षिय कार्य तालिका

वर्ष	गरिने कार्य	गरिने क्षेत्र	कैफियत
पहिलो वर्ष	● पुनरुत्पादन कटान, सुधार कटान, सरसफाइ र पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्य	कम्पार्टमेन्ट १ को कटान क्षेत्र २ C2FC2 मा	
दोस्रो वर्ष	● पुनरुत्पादन कटान, सुधार कटान, सरसफाइ र पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्य	कम्पार्टमेन्ट १ को कटान क्षेत्र १ C2FC1 मा	
तेस्रो वर्ष	● पुनरुत्पादन कटान, सुधार कटान, सरसफाइ र पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्य	कम्पार्टमेन्ट १ को कटान क्षेत्र ३ C2FS3 मा	
चौथो वर्ष	● पुनरुत्पादन कटान, सुधार कटान, सरसफाइ र पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्य	कम्पार्टमेन्ट १ को कटान क्षेत्र ४ C2FC4 मा	
पाचौ वर्ष	● पुनरुत्पादन कटान, सुधार कटान, सरसफाइ र पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्य	कम्पार्टमेन्ट १ को कटान क्षेत्र ५ C2FS5 मा	
छैठौ वर्ष	● पुनरुत्पादन कटान, सुधार कटान, सरसफाइ र पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्य	कम्पार्टमेन्ट १ को कटान क्षेत्र ६ C2FC6 मा	
सातौ वर्ष	● पुनरुत्पादन कटान, सुधार कटान, सरसफाइ र पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्य	कम्पार्टमेन्ट १ को कटान क्षेत्र ७ C2FC7 मा	
आठौ वर्ष	● पुनरुत्पादन कटान, सुधार कटान, सरसफाइ र पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्य	कम्पार्टमेन्ट १ को कटान क्षेत्र ८ C2FC8 मा	
नवौ वर्ष	● पुनरुत्पादन कटान, सुधार कटान, सरसफाइ र पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्य	कम्पार्टमेन्ट १ को कटान क्षेत्र ९ C2FC9 मा	
दशौ वर्ष	● पुनरुत्पादन कटान, सुधार कटान, सरसफाइ र पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्य	कम्पार्टमेन्ट १ को कटान क्षेत्र १० C2FC10 मा	

५.४.५ पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्यक्रम

पुनरुत्पादन कटान भएको स्थानमा नयाँ पुनरुत्पादन ल्याउन वा भएको पुनरुत्पादन हुर्काउन पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्यक्रम ५ वर्ष सम्म गरिने छ । पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्यक्रम पुनरुत्पादन कटान संपन्न भएपछि तत्काल शुरु गर्नु पर्दछ र उपयुक्त समयमा गर्नु पर्ने कार्य संपन्न गरिने छ । पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्यक्रम अन्तर्गत आवश्यकता अनुसार निम्न कृयाकलापहरु गरिने छन् :

- संरक्षण कार्य जसमा आगलागी, चरिचरण, अनाधिकृत वन प्रवेश तथा जथाभावी रुपमा वनबाट गएका बाटाहरु रोक्ने कार्य समेत पर्दछन ।
- कटान पश्चात हाँगाबिगा, भाडी, पातपतिङगर हटाउने कार्य ।
- मुना निकाल्ने कार्य (आवश्यक ठाउँमा रहेको पोल वा लाश्रा भाँचिएमा)
- अवस्था हेरी माटो खुकुलो बनाउन जोत्ने कार्य ।
- बीउ अन्यत्रबाट संकलन गरी छर्ने कार्य (उपयुक्त बीउ माउ रुखबाट उत्पादन हुने अवस्था नभएमा)
- विरुवा रोपण गर्ने कार्य (प्राकृतिक पुनरुत्पादन नआएको वा आउन नसक्ने अवस्थामा अन्तिम उपायको रुपमा)
- अवस्था हेरी पानी सिचाई गर्ने कार्य ।
- घाँस कटान गर्ने, लहरा कटान गर्ने कार्य, भाडी सफाई गर्ने वा यस्तै अन्य कार्यहरु ।

- सिसौ वन क्षेत्र रहेको ठाउँहरूमा साल को पुनरुत्पादन लाई संरक्षण गर्दै लगी साल वनमा परिवर्तन गर्दै लगीनु पर्ने छ ।

५.५ वित्तिय विश्लेषणको अवस्था

पर्वत सामुदायिक वनको दिगो वन व्यवस्थापन कार्ययोजनाको वित्तिय विश्लेषण गर्दा लाभदायक देखिएको छ । दश प्रतिशत दरमा लाभको कुल वर्तमान मान रु. ८३९.७० हजार छ भने लागतको कुल वर्तमान मान रु. ४७५.०० हजार छ । यसरी खुद लाभको वर्तमान मान रु. ४८५.२० हजार छ । लाभ-लागत अनुपात १.७७ प्रतिशत छ । यसले यो योजना वित्तिय हिसावले उपयुक्त रहेको देखाउदछ । यो योजना लागू गर्न वार्षिक औषत रु. ७७५.३० हजार खर्च हुने र वार्षिक औषत रु. १३०९.०० हजार आम्दानी हुने देखिएको छ । यस कार्ययोजना कार्यान्वयनको विस्तृत वित्तीय विश्लेषण अनुसूचि ५ मा समावेश गरिएको छ।

तालिका नं. १६: मा प्रस्तुत गरिएको छ भने यस संम्बन्धी थप आम्दानी खर्चको विवरण समेत प्रस्तुत गरिएको छ ।

वर्ष	लभ	लाभको वर्तमान मुल्य (PVB)	लागत	लागतको वर्तमान मुल्य (PVC)	खुद लाभ	खुद लाभको वर्तमान मान	आर्थिक सूचकहरु
पहिलो	२५३१.६	२३०१.५	९३४.७	८४९.७	१५९६.९	१४५१.८	
दोश्रो	१२०७.९	९९८.३	७५७.०	६२५.६	४५०.९	४०९.९	लाभ-लागत अनुपात (B/C ratio) १.७७
तेश्रो	१२४३.३	९३४.१	७७४.२	५८१.६	४६९.२	४२६.५	
चौथो	११६४.२	७९५.२	७४५.२	५०९.०	४१८.९	३८०.९	
पाँचौ	१५४२.३	९५७.६	५९०.५	३६६.७	९५१.७	८६५.२	
छैठौ	४६३.७	२६१.७	६६३.०	३७४.२	-१९९.३	-१८१.२	खुद वर्तमान मान (NPV/NPW) ८३९७.५
सातौ	७५८.०	३८९.०	७१६.३	३६७.६	४१.७	३७.९	
आठौ	१२७५.४	५९५.०	७६८.३	३५८.४	५०७.१	४६१.०	
नवौ	११८१.०	५००.८	५६५.२	२३९.७	६१५.८	५५९.८	
दशौ	१७२२.९	६६४.३	१२३८.४	४७७.५	४८४.५	४४०.५	
जम्मा	१३०९०.३	८३९७.५	७७५२.८	४७५०.१	५३३७.५	४८५२.३	
औषत	१३०९.०	८३९.७	७७५.३	४७५.०	५३३.७	४८५.२	

५.६ दश वर्षे कार्यक्रम

यो योजना अवधिमा गरिने मुख्य कार्यक्रम निम्न तालिका नं. १७ मा प्रस्तुत गरिएको छ। यी कार्यक्रम संपादन गर्दा लाग्ने खर्च अनुसूचि ५ (वित्तीय विश्लेषण) मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. १७: वन व्यवस्थापन कार्यक्रमको विवरण

क्र.सं.	विवरण	क्र.सं.	विवरण
१	वन व्यवस्थापन, जीविकोपार्जन तथा सामाजिक खर्च	१.९	जीविकोपार्जन कार्यक्रम सञ्चालन
१.१	काठ संकलन	१.११	कार्ययोजनाको पुनरावलोकन तथा नयाँ कार्ययोजना तयारी
१.२	दाउरा संकलन	१.१२	अग्निरेखा सरसफाइ
१.३	पत्ल्याउने तथा सुधार कटान (हे.)कम्पार्टमेन्ट १	२	कार्यालय व्यवस्थापन
१.४	हेरालु	२.१	कार्यालय संचालन खर्च
१.५	तालिम तथा जनचेतनामुलक कार्यक्रम	२.२	बिजुलि र टेलिफोन खर्च
१.६	वन टुरगस्ती	२.३	साधारण सभा खर्च
१.७	वन डढेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन	२.४	बैठक खर्च
१.८	बाँस/अम्रिसो/अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावार रोपन तथा सिमसार/ताल व्यवस्थापन	२.५	स्टेसनरी खर्च

५.७ कार्य तालिका

वन व्यवस्थापनका विभिन्न कृयाकलापहरु उचित समयमा गर्नु पर्दछ । यसलाई सहजिकरण गर्नको लागि वन व्यवस्थापन अन्तर्गत गरिने विभिन्न कृयाकलापहरुको समय तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ भने कुन वर्ष कुन स्थानमा के काम गर्ने भन्ने कार्य तालिका, तालिका नं. १८ मा प्रस्तुत गरिएको छ । यसै बमोजिम वन संवर्द्धन तथा व्यवस्थापनका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

तालिका नं. १८: वन व्यवस्थापन, संवर्द्धन तथा सदुपयोग कार्यको समय तालिका

क्र.सं.	कार्यक्रम	महिना											कैफियत		
		श्रावण	भाद्र	आश्वि	कार्तिक	मंसिर	पौस	माघ	फाल्गुण	चैत्र	वैशाख	जेष्ठ		असार	
१	वन पैदावारको माग संकलन, आमभेला														
२	पुनरुत्पादन कटान (काठ दाउरा संकलन घाटगद्दी														
३	थिनिङ														
२	पुनरुत्पादन तयारी कटान														
३	अग्नी रेखा निर्माण														
२	अग्नीरेखा मर्मतसंभार														
३	अग्नीरेखाको सरसफाई														
२	पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्यक्रम														
३	वन संरक्षण														
२	काठ,दाउरा बिक्रि वितरण														
३	वार्षिक प्रतिवेदन तयारी तथा बुझाउने														

पुनश्च: समय सिमाना र वन व्यवस्थापन क्रियाकलापहरु प्रचलित कानूनसँग बाँझिएको हकमा वन ऐन, २०७६, वन नियमावली, २०७९, प्रदेश राष्ट्रिय वन ऐन, २०७६ र दिगो वन व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९ बमोजिम गरिनेछ।

५.८ तर्क पूर्ण खाका (सोच तालिका)

यो व्यवस्थापन योजना को सोच तालिका योजनाको क्रियाकलापलाई अनुगमन गर्न सजिलो होस् भनी विस्तृत रूपमा तालिका नं. १९ मा प्रस्तुत गरीएको छ । यस तालिकाले वन व्यवस्थापन कार्ययोजनाको लक्ष्य, प्रमुख उद्देश्यहरु, मुख्य उपलब्धी तथा सो उपलब्धी हासिल गर्ने आवश्यक पर्ने कृयाकलापहरुलाई

सारांशमा प्रस्तुत गर्दछ । यस्तै यसबाट यी उपलब्धीहरु हासिल गर्न कति श्रोत साधान (बजेट) आवश्यक पर्दछ भन्ने कुरा पनि प्रस्तुत गर्दछ ।

तालिका नं. १९: वन व्यवस्थापन कार्ययोजनाको तर्कपूर्ण खाका

बिवरणात्मक संक्षेप (Narrative Summary)	कार्य सम्पादन सूचकहरु (Objectively Verifiable Indicators (OVI)	पुष्ट्याईका आधारहरु (Means of Verification (MOV)	पूर्वानुमान (Assumptions)
लक्ष्य (Goals): वन व्यवस्थापन मार्फत वनको हैसियतमा सुधार गरी जैविक विविधता तथा वन्यजन्तुको बासस्थान संरक्षण गर्दै वनको उत्पादकत्व र उत्पादन बृद्धि गर्ने ।	<ul style="list-style-type: none"> ○ वनको मौज्जातमा आएको परिवर्तन ○ वन्यजन्तुको आवगमन तथा बासस्थानमा भएको सुधार 	<ul style="list-style-type: none"> ○ वनश्रोत सर्वेक्षण ○ स्थलगत अवलोकन 	सरोकारवाला बीच पारस्परिक समन्वय र सहयोग हुने
उद्देश्य (Purpose): (क) वन संरक्षण भएको हुनेछ । (ख) दिगो रुपमा काठ दाउराको उत्पादन भएको हुनेछ । (ग) पुनरुत्पादनको सुनिश्चितता भएको हुनेछ । (घ) उचित वन सम्बर्धन मार्फत वनको उच्च बृद्धिदर हासिल भएको हुनेछ । (ङ) वन क्षेत्रमा रहेका खहरेहरुको नियन्त्रण र खोला तटहरुको व्यवस्थापन भएको हुनेछ । च) आगलागी नियन्त्रण छ) पुनरुत्पादन बृद्धि ज)वन सम्बर्धनको कार्यान्वयन	<ul style="list-style-type: none"> ○ आगलागी, चोरी कटानी, चोरी शिकारी, वन अतिक्रमणको अवस्था ○ वन पैदावारको उत्पादन, पुनरुत्पादनको अवस्था, ○ वन संवर्द्धन प्रणालीको अवलम्बन ○ भु-संरक्षण खहरे, पानी निकास र कट स्लोपहरुको अवस्था 	<ul style="list-style-type: none"> ○ वन क्षेत्रको अवलोकन तथा रेकर्ड 	वनक्षेत्रको अन्य प्रयोजनमा नजाने वन व्यवस्थापन कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा लागू हुने
प्रतिफल (Outputs) काठ दाउरा उत्पादन वनको अवस्थामा सुधार रोजगारी श्रृजना वन पैदावारको आपूर्ति राजश्व आम्दानी	<ul style="list-style-type: none"> ○ नियमित रुपमा काठ दाउरा उत्पादन हुने । ○ वनको हैसियतमा सुधार हुने ○ वन पैदावारको स्थानीय आपूर्ति 	<ul style="list-style-type: none"> ○ रेकर्ड ○ स्थलगत अवलोकन तथा सर्भे ○ स्थानीय रुपमा वनपैदावारको आपूर्ति अवस्थाको सर्भे 	<ul style="list-style-type: none"> ○ कार्यक्रम योजना अनुरूप पूर्ण स्केलमा लागू हुनेछ ।

नियमित रुपमा वन पैदावारको उत्पादन हुने		○ राजश्व आम्दानीको रेकर्ड	
क्रियाकलाप (Activities) क) वन व्यवस्थापन पुनरुत्पादन कटान पुनरुत्पादन अभिवृद्धि कार्यक्रम पुनरुत्पादन तयारी कटान थिनिङ्ग तथा सुधार कटान अग्नीरेखा तथा पहुँच सडक निर्माण कटस्लोप व्यवस्थापन घाटगद्दी तथा वन सुरक्षा, व्यवस्थापन वन गस्ती परिचालन प्रचार प्रसार क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम	○ वार्षिक कटान १७.०५ हे ○ घाटगद्दी १ ○ गस्ती परिचालन तथा अग्नी नियन्त्रण दस्ता परिचालन आ.अ. ○ प्रचार प्रचार तथा क्षमता बृद्धि कार्यक्रम आवश्यकता अनुसार	○ नियमिति अनुगमन ○ स्थलगत निरिक्षण	○ आवश्यक बजेट समयमै प्राप्त हुने तथा जनशक्तिको उचित व्यवस्थापन हुने
लगानी (Inputs)	○ यो व्यवस्थापन योजना लागु गर्दा हुने जम्मा खर्च सामुदायिक वनको आन्तरिक श्रोतबाट प्राप्त हुने छ ।	वार्षिक कार्यक्रम	आवश्यक बजेट समयमै प्राप्त हुने ।

५.९ वन विकास तथा अन्य कार्यहरु

समूहले कार्ययोजना अनुसार प्राप्त भएको आम्दानीको कम्तिमा २५ प्रतिशत रकम अनिवार्य रुपमा वनको विकास संरक्षण र व्यवस्थापन कार्यमा खर्च गरी बाँकी रहेको रकमको कम्तिमा ५० प्रतिशत रकम सम्बन्धित स्थानिय तहसँग समन्वय गरी गरिवी न्यूनिकरण, महिला शसक्तिकरण तथा उच्चम विकासमा खर्च गरी बाँकी रकमले उपभोक्ता समूहको हितमा खर्च गर्नु पर्नेछ।

५. १० भू-क्षय ,खहरे तथा पानी निकास व्यवस्थापन

सामुदायिक वनमा समुदाय, डिभिजन वन कार्यालय, भू-संरक्षण कार्यालय र सम्बन्धित सरोकारवालाहरु बिच समन्वय र सहकार्य गरी सहभागितामुलक एकिकृत जलाधार व्यवस्थापन गर्नेछ । यस अन्तर्गत

- स-साना खोल्सा खोल्सीमा तथा भिरालो क्षेत्रहरुमा संरक्षण मुखी बालीनाली लगाई भू-संरक्षणका साथै पानीका श्रोतहरु संरक्षण एवं रिचार्ज गर्ने ।
- वाढी पहिरोको प्रकोप कम गर्न स्थानिय समुदाय र सरोकारवालाहरुको सहभागितामा सरल र

कम खर्चिलो बायोईञ्जिनियरिङ प्रविधि अपनाई तटबन्ध निर्माण गर्ने ।

- नदी कटान तथा नदी उकासका क्षेत्रहरूको संरक्षण र सुधारका लागि स्थानिय समुदायको सहभागितामा वृक्षारोपण तथा पुर्नस्थापना कार्य सञ्चालन गर्ने ।

५.११ पहिरो नियन्त्रण उपचार र व्यवस्थापन

सामुदायिक वनमा समुदाय, डिभिजन वन कार्यालय, भू-संरक्षण कार्यालय र सम्बन्धित सरोकारवालाहरू बिच समन्वय र सहकार्यमा पहिरो उपचार र व्यवस्थापन कार्य गरिनेछ ।
उक्त क्षेत्रको नक्शा **अनुसुचि - १** उल्लेख गरिएको छ ।

५.१२ घाटगद्दी निर्माण तथा व्यवस्थापन

यस वनबाट प्राप्त हुने वनपैदावारहरू व्यवस्थित रूपमा राख्न समूहको भवनको परिसरभित्र घाटगद्दी निर्माण/मर्मत गरिने छ । आवश्यकता अनुसार घाटगद्दीलाई क्रमिक स्तरोन्नती र आधुनिकिकरण गर्दै अन्य स्थानमा समेत घाटगद्दी स्थान निर्माण गर्न सकिनेछ, जसले गर्दा काठ दाउरा व्यवस्थापन पक्ष राम्रो हुँदै जानेछ ।

६.१ वन पैदावारको संकलन तथा सदुपयोग

६.१.१ वन पैदावार संकलन विधि

क) माग संकलन

यस सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहलाई आवश्यक पर्ने काठ दाउरा, बल्लाबल्ली, गोल आदिको लागि उपभोक्ता समितिमा लिखित निवेदन दिनुपर्नेछ । यसको आधारमा वन पैदावारको माग एकिन गरिनेछ, र उपलब्ध भए सम्म सोही बमोजिम (तोकिएको अधिकतम परिमाण नबढने गरी) वन पैदावार उपलब्ध गराईनेछ । यसको लागि समितिले सूचना प्रकाशन गर्न सक्ने छ ।

ख) छपान तथा काठ दाउरा संकलन

पुनरुत्पादन कटान गर्ने क्रममा तोकिएको संख्याका कटान गर्ने रुखहरु रहेको स्थलगत रुपमा चेकजाँच गरी निर्धारण भैसकेपछि छपान गरी छपान किताव तयार गरी नियमानुसार कटान गरिनेछ । पुनरुत्पादन कटान बाहेक पुनरुत्पादन तयारी कटान, अग्नीरेखामा परेका रुखहरुको कटान वा थिनिङ तथा सुधार कटान गर्ने रुखहरुको विवरण संबन्धित वन प्राविधिकको सहयोगमा तयार गरी नियमानुसार कटान गरिनेछ । कटान सहमति माग गर्दा निम्न कागजातहरु अनिवार्य रुपमा पेश गरिनेछ

१) वार्षिक प्रतिवेदन,

२) लेखापरिक्षण प्रतिवेदन

३) समूहको विधान तथा कार्ययोजनामा उल्लेख भए बमोजिम वन विकासमा र गरीव लक्षित कार्यक्रममा खर्च भएको कार्यक्रमको विवरण र पुष्टी

४) नियमित आमभेला र बैठक भएको कुराको पुष्टीहुने कागजात

नोट : विधान तथा कार्ययोजना विपरित काम गरेको वा कार्ययोजनामा उल्लेखित कार्यहरु नगरेको वा वन संरक्षण र व्यवस्थापनमा सन्तोषजनक प्रगति भएको नपाईएमा कटान सहमति नदिन सकिनेछ ।

ग) भूईँघाँस संकलन

यस सामुदायिक वनक्षेत्रमा पाईने भूईँघाँस संकलन गर्नको लागि उपभोक्ता समितिले स्थलगत रुपमा निरीक्षण गरी मुल्याङ्कन गरिने छ । भूईँघाँस काट्नको लागि वन खोल्नु भन्दा ७ दिन पहिले वन उपभोक्ता समितिले सम्पूर्ण उपभोक्ताहरुलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ । वन भित्र भूईँघाँस काट्दा प्राकृतिक रुपले उम्रेका वा वनमा रहेका ससाना विरुवाहरुलाई संरक्षण गर्नु पर्नेछ । भूईँघाँस समितिको निर्णय अनुसारको मुल्य अनुसार बिक्रिबितरण गरिनेछ ।

घ) डालेघाँस संकलन

प्रत्येक वर्षको कार्तिक देखि पौष महिना सम्म एक पटक डालेघाँस संकलन गरिनेछ । डालेघाँस प्रजाती बाहेक अन्य प्रजातीबाट पुनिङ गर्दा प्राप्त हुने बाहेक अन्य किसिमले डालेघाँस काटिने छैन।

ङ) स्याउला, सोतर संकलन

हरियो स्याउला सोतर वन सम्बर्द्धन कार्य गर्दा प्राप्त हुने भन्दा अन्य समयमा संकलन गरिने छैन ।

च) अन्य वन पैदावारहरुको संकलन

अन्य वन पैदावार भन्नाले माथि उल्लेखित बाहेकका वन पैदावारहरुलाई बुझिनेछ । यस प्रकारको वन पैदावारहरु पनि समिति तथा वन प्राविधिकबाट संयुक्त रुपमा स्थलगत निरीक्षण गरी मूल्याङ्कन गरिनेछ र सो को आधारमा संकलन तथा बिक्रिबितरण गर्न सकिनेछ ।

छ) गैहकानुनी रुपमा संकलन/कटान भई बरामद भएको काठ

गैह कानुनी रुपमा सामुदायिक वनक्षेत्र भित्र काठ चोर वा तस्करले कटानी गरेको काठ समिति वा समूहका सदस्यहरूले पक्राउ गरेको अवस्थामा काठ बरामद गरी समूहको घाटगद्दीमा राखिनेछ। यसरी बरामद गरी समूहको घाटगद्दीमा राखेको काठदाउरा वा अन्य वन पैदावारको लगत संबन्धित सब-डिभिजन वन कार्यालयको रोहबरमा तयार गरी सोको विवरण संबन्धित डिभिजन वन कार्यालयमा पठाइनेछ। समूहले बरामद गरेको काठको विवरण सम्बन्धित स.डि.व.का, डि.व.का.मा पेश गरेपछि नियमानुसार डिभिजन वन कार्यालयको अनुमती लिई बिक्रिबितरण गर्न सकिनेछ।

ज) भिंजादाउरा संकलन

भिंजा दाउरा भन्नाले सुकेका मसिना लौरा आकारका भिंजा भन्ने बुझ्नु पर्दछ। वनमा कुहिएर जाने सुकेका भिंजामिजा उपभोक्ताहरूले संकलन गरी दाउरा वा अन्य रुपमा प्रयोग गर्न सक्नेछन्। तर दैनिक जसो भिंजा संकलन हुँदा वनमा क्षती हुन सक्ने संभावना पनि त्यतिकै हुने भएकोले समितिको निर्णय अनुसार महिनाको केहि निश्चित दिन मात्र भिंजा संकलनको लागि वन खोलिनेछ। यसरी भिंजा संकलन गर्न जाँदा काट्ने औजार लान नपाउने ब्यवस्था मिलाइनेछ। भिंजा संकलन आफ्ना उपभोक्ताहरूलाई मात्र खोलिनेछ र भिंजा संकलन गर्दा वनमा रहेका साना विरुवा, लाथा वा अन्य रुखविरुवाहरूको हानिनोक्सानी नहुने सुनिश्चित गरी समितिले कडा अनुगमन गरी संकलन गर्न दिइनेछ। जति धेरैदिन वन खोल्थ्यो त्यति हानिनोक्सानी हुन सक्ने भएकोले सकेसम्म कम दिनको लागि मात्र भिंजा संकलनको लागि वन खोलिनेछ। भिंजा संकलन संबन्धी अन्य प्रकृया समूहले निर्णय गरेबमोजिम हुनेछ।

६.१.२ वनपैदावार बिक्री बितरण

क. आन्तरिक खपत

नियमानुसार संकलन गरी घाटगद्दी गरी राखेको काठदाउराको लगत सम्बन्धित स.डि.व.का.को रोहबरमा तयार गरिनेछ। यसरी संकलन गरिएको वन पैदावारको लगत तयारी गरी संबन्धित डिभिजन वन कार्यालयमा पेश गरी संकलन भएको वनपैदावारको परिमाणको बारेमा अग्रिम जानकारी गराएर मात्र विधान कार्ययोजनाको परिधिभित्र रही समूहभित्र बिक्रिबितरण गरिनेछ। डिभिजन वन कार्यालयको सहमतिमा गोलिया काठलाई चिरान गरी बिक्री वितरण गर्न समेत सकिनेछ। काठ दाउरा बिक्री वितरण गर्दा प्रति घरधुरी कति दिने भन्ने विषयमा उपभोक्ताहरूको माग हेरी काठ दाउरा तथा अन्य वन पैदावारको परिमाण कार्य समितिले निर्धारण गर्न सकिनेछ। काठ दाउरा आन्तरिक बिक्री वितरणको लागि मूल्य निर्धारण गर्दा तालिकामा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ। तर उपभोक्ताहरूबाट काठको माग, बजार दररेट र वन व्यवस्थापनको अवस्था हेरी कार्य समितिले प्रत्येक वर्ष काठको मूल्य निर्धारण गर्न सकिनेछ। विपन्न तथा विपदमा परेको उपभोक्ताहरूलाई समितिको निर्णय अनुसार निशुल्क काठ दाउरा बिक्री वितरण गर्न सकिनेछ। आकस्मीक कार्यको लागी उत्पादन भएका काठ दाउरा मध्येबाट केही काठ दाउरा अर्को आर्थिक वर्षको छपान कार्य नभएसम्मको लागि घाटगद्दीमा सुरक्षित राख्नु पर्नेछ।

तालिका नं. २०: आन्तरिक खपतको लागि वन पैदावारको मूल्य

सि.नं.	वन पैदावारको नाम	इकाई	प्रति इकाई मूल्य				कैफियत
			ए ग्रेड	बि ग्रेड	सि ग्रेड	डि ग्रेड	
१	साल गोलीया काठ	क्यु.फि.	१०००	७००	५००	४००	
२	असना गोलीया काठ	क्यु.फि.	५००	४००	३५०	-	
३	कर्मा गोलीया काठ	क्यु.फि.	५००	४००	३५०	-	
४	चिलाउने	क्यु.फि.	५००				
५	अन्य	क्यु.फि.	३५०				
६	दाउरा	के.जी.	६				
७	बल्लाबल्ली	गोटा	२००				
८	घाँस, पत्कर र स्याउला		कार्यसमितिको निर्णय अनुसार				
९	बाँस तथा अन्य वन पैदावार						

प्राथमिकता निर्धारण

उपभोक्ता समूह भित्रका घरधुरीहरूलाई काठ दाउरा बिक्री वितरण गर्दा माग भन्दा उत्पादन कम भएमा काठ दाउरा वितरणको लागि प्राथमिकता क्रम निम्न अनुसार निर्धारण गरिने छ ।

- पहिलो प्राथमिकता : दाह संस्कार र समूह भित्र प्राकृतिक विपत्ति परि काठ दाउरा आवश्यक भएका घरधुरी ।
- दोश्रो प्राथमिकता : घरायसी प्रयोजनका लागि हलो, जुवा, लगायतका कृषि औजार निर्माण ।
- तेश्रो प्राथमिकता : आवास तथा गोठ निर्माण वा मर्मत सम्भारका लागि विगतका वर्षहरूमा काठ दाउरा माँग गरेका तर काठ दाउरा पाउन नसकेका घरधुरी ।
- चौथो प्राथमिकता : धार्मिक कार्य, धर्मशाला वा वृद्धाश्रम निर्माण ।
- पाँचौँ प्राथमिकता : घरायसी प्रयोजनका लागि फर्निचर लगायतका सामग्रीहरूको निर्माण

६.१.३ विकास निर्माण तथा संघसंस्थाको लागि काठ दाउरा

नियमानुसार सँकलन भएका काठ दाउरावाट निर्धारित मूल्य लिई आवश्यकतानुसार उपलब्ध गराइनेछ। यस्तो काठ उपलब्ध गराउदाको रसिद खरिदकर्ताको नाममा काटी समूहको टाँचा लगाएर मात्र पठाइनेछ । यसरी काठ उपलब्ध गराउँदा प्रललिच कानुनमा तोकेको न्यूनतम मुल्यमा नघट्ने गरि उपलब्ध गराइनेछ र स.डि.व.का/डि.व.का.लाई अग्रिम जानकारी गराइनेछ ।

६.१.४ काठ दाउरा लिलाम बिक्री

उपभोक्ता समूहले सामुदायिक वनबाट संकलन गरेको काठ दाउरा तथा अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावार आफ्नो समूहमा आन्तरिक खपत गरी बाँकी रहेका समूह बाहिर बिक्री वितरणका लागि छुट्याएको सालका काठ र दाउरा मध्ये कम्तीमा पच्चीस प्रतिशत र साल बाहेकका अन्य प्रजातिका काठ/दाउराको हकमा जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समितिको मागको आधारमा सो समितिलाई छुट्याई समूह बाहिर लिलाम बिक्री गर्ने निर्णय गरेर नियमानुसार डिभिजन वन कार्यालयबाट समूह बाहिर लिलाम बिक्री गर्ने सहमति लिई गोलिया काठ मात्र वन नियमावली २०७९ मा भएको व्यवस्था अनुरूपको कार्यविधि पुरा गरेर सोही निर्देशिकामा भएको व्यवस्था अनुरूप बढाबढ प्रक्रियाबाट समूह बाहिर काठ दाउरा लिलाम बिक्री गरिनेछ । यसरी भएको बढाबढको अन्तिम मूल्यमा कटान, मुछान, हुवानी र अन्य आवश्यक खर्च समेत थप गरी लिईनेछ । समूह बाहिर वन पैदावार लिलाम बिक्री गर्दा “वन नियमावली २०७९” बमोजिम गरिनेछ ।

परिच्छेद ७

गैहकाष्ठ वन पैदावारको व्यवस्थापन

७.१ सामुदायिक वनमा रहेका गैह काष्ठ वन पैदावारको विवरण

यस सामुदायिक वनमा पाइने काठ बाहेकका अन्य वन पैदावारहरुलाई सामान्यतः गैह काष्ठ वन पैदावारको रूपमा परिभाषित गरिएको छ । यी वन पैदावारहरु पर्यावरणीय, आर्थिक, सामाजिक, भौगोलिक आदिको आधारमा उत्तिकै महत्वपूर्ण र आवश्यक भएकोले यस वन क्षेत्रमा पाइने र भौगोलिक हिसावले विकास गर्न सकिने गैह काष्ठ वन पैदावारको दिगो व्यवस्थापनमा समूहले जोड दिनेछ । गैहकाष्ठ वन पैदावारको स्रोत सर्वेक्षण गरी व्यवस्थापन कार्ययोजना तयार गरी व्यवस्थापन गरीनेछ । यस सामुदायिक वनमा महत्वपूर्ण गैहकाष्ठ वन पैदावार कार्ययोजना तयारीका क्रममा गरीएको वन स्रोत सर्वेक्षणमा पाइएको छैन ।

७.२ गैह काष्ठ वन पैदावारको संरक्षण संवर्द्धन कार्य

गैहकाष्ठ वन पैदावारको संरक्षणकालागि समूहले सामुदायिक वन क्षेत्रको संरक्षणकै उपायहरु अपनाउने छ । गैह काष्ठ वन पैदावारको संवर्द्धनकोलागि वन व्यवस्थापनका कृयाकलापहरु संपादन गर्ने बेलामै ध्यान दिइने छ । आवश्यक देखिएमा छुट्टै कार्यक्रम बनाई डिभिजन वन कार्यालयबाट स्विकृत गराई लागू गर्न सकिनेछ ।

७.३ गैह काष्ठ वनपैदावारको बिक्री वितरण

यस वनमा गैहकाष्ठ वन पैदावारको उल्लेख्य वृद्धि भई बिक्री वितरण हुने अवस्था भएमा यस वनमा भएको गैह काष्ठ वन पैदावारहरु समूह भित्र समूहले निर्णय गरेर र त्यस भन्दा बाहिर वन ऐन, २०७६ र नियमावली, २०७९ मा भएको मुल्यसूचिमा नघट्ने गरी समितिले सक्दो बढि मुल्य लिई डिभिजन वन कार्यालयलाई पूर्व जानकारी गराई (परिमाण समेत) पूर्व स्वीकृति लिएर बिक्री वितरण गर्न सकिने छ ।

परिच्छेद ८ पर्यापर्यटन सम्बन्धी व्यवस्था

८.१ सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन कार्यक्रम सम्बन्धि व्यवस्था

वन ऐन, २०७६ र वन नियमावली, २०७९ को नियम ५२ मा सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था भए बमोजिम वन संरक्षण सँगसँगै स्थानीय रोजगार सृजना गर्नका लागि तोकिय बमोजिमका क्रियाकलापहरु यस सामुदायिक वनले आवश्यकता अनुसार वातावरणलाई असर नपर्ने गरी गर्न सकिन्छ । पर्यापर्यटन विकासका क्रियाकलापहरु संचालन गर्दा उक्त क्षेत्रमा रहेका रुख तथा बोटविरुवाहरु समेत संरक्षण गरिने छ ।

लक्ष्य

प्राकृतिक वन संरक्षण गर्दै आर्थिक लाभ, जैविक विविधता संरक्षण, दिगो वन व्यवस्थापन र स्थानीय तथा राष्ट्रिय समृद्धिमा योगदान पुर्याउने ।

उद्देश्य

- ✓ जैविक विविधता संरक्षण लगायतका वातावरणीय सेवाको प्रवर्द्धन तथा सदुपयोग गर्ने,
- ✓ पर्यापर्यटन व्यवसायलाई समूहको वैकल्पिक आयस्रोतको रूपमा स्थापित गरी आम्रदानी र रोजगारीका अवसर सहितको वातावरण मैत्री विकासमा योगदान पुर्याउने,
- ✓ सौन्दर्यजन्य विरुवा रोपण गरी वातावरण संरक्षण गर्ने,
- ✓ सामुदायिक वनमा हरियाली विकास गर्ने,
- ✓ पर्यटक वस्नको लागि वातावरण मैत्री अस्थायी टहरा तथा होमस्टे सहितको सौन्दर्य पार्क निर्माण गर्ने, आदि ।

८.२ सामुदायिक वनमा सञ्चालन गर्न सकिने पर्यापर्यटन कार्यक्रम सम्बन्धी क्रियाकलापहरु

यस सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन व्यवसाय सञ्चालन गर्दा वन नियमावली २०७९ मा उल्लेखित सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्दा गर्न नहुने भनिएका कार्यहरु बाहेक मुख्य रूपमा आवश्यकता अनुसार निम्न कृयाकलापहरु गर्न सकिने छ । सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन कार्यक्रम संचालनका लागि कुनै भौतिक संरचना निर्माण गर्नु परेमा वनको ०.५ हेक्टरभन्दा बढी क्षेत्रफलमा भौतिक संरचना बनाइने छैन। भौतिक पूर्वाधार निर्माणका क्रियाकलापहरु संचालन गर्नका लागि डि.व.का सँग आवश्यक समन्वय गरी कार्यान्वयन गरिने छ ।

पर्यापर्यन कायक्रम सम्बन्धी सञ्चालन गर्न सकिने क्रियाकलापहरु:

१. प्राकृतिक सौन्दर्य, भू दृष्य एवं वन्यजन्तु अवलोकनको लागी मचान निर्माण र सञ्चालन गर्ने ।
२. जंगली पुष्प बगैचा र इको बाल उद्यान सञ्चालन गर्ने ।
३. तोकिएको स्थानमा वातावरण मैत्री हरित पूर्वाधारहरु पिकनिक स्पट, चमेनागृह, पार्किङ्ग, प्रवेशद्वार, पौडी पोखरी, शौचालय, कटेज, प्रतिक्षलय, गोलघर र आराम स्थल निर्माण गर्न ।
४. असहाय, घाइते भएका तथा उद्धार गरिएका वन्यजन्तुपालन तथा व्यवस्थापन
५. ढुङ्गा माटोको गोरेटो, पदमार्ग, क्यानोपिवाक, ट्रिहाउस, आराम बेन्च तथा कुर्चि, डस्ट बिन, इको गार्डेन, दुबोको चौर व्यवस्थापन गर्ने,
६. फेन्सिङ्ग, तारबार वा जाली, पर्खाल आदिको माध्यमले क्षेत्र सुरक्ष गर्ने ।

८.३ सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा निषेधित कार्यहरु

१. राष्ट्रिय वनमा गर्न नहुने भनी वन ऐन, २०७६ र वन नियमावली, २०७९ ले निषेधित गरेका कार्य गर्न,
२. पर्यापर्यटनका लागि स्वीकृत कार्ययोजनामा गर्न सकिने भनी उल्लेख भएका कार्य बाहेकका कार्य गर्न,
३. नयाँ मोटर बाटो लगायतका पूर्वार निर्माण गर्न, पानीको स्रोत तथा खोलानाला थुन्न, वहाव परिवर्तन गर्न वा स्थानीयबासीले उपयोग गरी राखेको स्रोतमा कुनै पनि तरिकाबाट अवरो पुर्याउन,
४. वन्यजन्तुलाई पक्रन, घाइते बनाउन वा मार्न दुख दिन, वासस्थानमा असर पुर्याउन, होहल्ला गरी असर पर्ने कुनै क्रियाकलाप गर्न वा गराउन,
५. कार्ययोजनामा स्वीकृत भएको अवस्थामा बाहेक वनका वन पैदावार काट्न, उखेल्न, क्षति पुर्याउन, मास्न र ओसारपसार गर्न,
६. भूआकृति, भूदृष्टि र विशेष भौगालिक अवस्थालाई बिगार्न वा कुनै तरिकाबाट तोडमोड गर्न,
७. वातावरण प्रदूषित गर्ने क्रियाकलाप जस्तै माटो, पानी र ध्वनी तथा वायु प्रदूषण हुने क्रियाकलाप गर्न वा गराउन,
८. स्थानीय समुदायको संस्कृति र परम्परालाई नकारात्मक असर पुर्याउने क्रियाकलाप गर्न वा गराउन ।

८.४ सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन व्यवस्थापन समिति सम्बन्धि व्यवस्था

यस सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन सम्बन्धी क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्न कार्य समितिले निर्णय गरी ५ सदस्यीय पर्यापर्यटन व्यवस्थापन समिति बनाउने छ । उक्त व्यवस्थापन समितिलाई समूहको आम भेलाबाट अनुमोदित गर्नु पर्नेछ ।

८.५ पर्यापर्यटन व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- समूहले कार्ययोजनाका उल्लेख गर्ने पर्यापर्यटन सम्बन्धि विषय वस्तु पहिचान गर्ने ।
- पर्यापर्यटन व्यवसाय संचालन गर्ने सम्वनधमा समूहलाई आवश्यक सहयोग र सहजीकरण गर्ने ।
- समूह आफैले पर्यापर्यटन व्यवसाय संचालन गर्ने भए त्यसको व्यवस्थापकीय भूमिका निर्वाह गर्ने ।
- समूहले सहकारी, निजी क्षेत्र, स्थानीय तहसँग साभेदारीमा व्यवसाय संचालन गर्ने भए सो सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने,
- पर्यापर्यटन सम्बन्धि विभिन्न क्रियाकलापहरुको पहिचान र शुल्क निर्धारण गर्न समूहलाई सहयोग गर्ने,
- पर्यापर्यटन व्यवसायको अनुगमन तथा पृष्ठपोषण गर्ने ।

८.६ विविध

८.६.१ पर्यापर्यटन कोष तथा कोष व्यवस्थापन

पर्यापर्यटन सम्बन्धी क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्दा प्राप्त हुने रकम समूहको आय, स्थानीय तह, डिभिजन वन कार्यालय, व्यक्तिगत सहायोग तथा दानदातव्य बापत प्राप्त रकम र संघसस्था तथा अन्य सरोकारवालाहरुबाट प्राप्त रकम हुनेछ । यस समूहको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबार मूल समूहको खाताबाट सञ्चालन गर्नेछ । पर्यापर्यटन क्रियाकलाप सञ्चालन गर्दाको आयव्यायको फाँटबारी छुट्टै व्यवस्थापन गरिनेछ । प्रत्येक आर्थिक वर्षको कारोबार तथा प्रगति नियमानुसार सब डिभिजन वन कार्यालय र डिभिजन वन कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

८.६.२ अनुगमन तथा निरीक्षण

यस सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह/समितिद्वारा पर्यापर्यटन क्रियाकलाप सञ्चालन कार्ययोजनाका उद्देश्यहरु पूरा गर्न सञ्चालित कार्यक्रमहरु निर्धारित प्रक्रिया र मापदण्ड अनुसार अपेक्षित समय सीमा,

गुणस्तर र लागत भित्र पारदर्शी ढंगले सम्पन्न भइरहेका छन्, छैनन् लेखाजोखा गरी के कस्ता कदमहरु चाल्दा थप प्रभावकारी ल्याउन सकिन्छ भन्ने उद्देश्यले अनुगमन गरिनेछ, जसले समूहलाई कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दा भएका कमी कमजोरीहरुको बारेमा पृष्ठपोषण (Feedback) दिई कार्य प्रभावकारिता वृद्धि गर्न मद्दत गर्नेछ ।

२. सामुदायिक वनमा भएका सम्पूर्ण कार्यहरुको अनुगमन, निरीक्षण सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहले समेत वेला वेलामा गर्ने छ, र कुनै विशेष कार्यको अनुगमन गर्नु परेमा सम्बन्धित विषयको प्राविधिकबाट समेत अनुगमन निरीक्षण गराउने व्यवस्था समितिले गर्नेछ ।

३. यस समूहमा भइरहेको कामहरुको निरीक्षण गर्ने तथा अनुगमन वन निर्देशनालय, डिभिजन वन कार्यालय, सब डिभिजन वन कार्यालयबाट गर्न सकिने छ । उक्त कार्य वार्षिक तथा आवश्यकता अनुसार हुनेछ । डि.व.का. तथा सो अन्तर्गतका निकायहरु सम्बन्धित निकायको हैसियतले जुनसुकै बेला पनि यस्तो कार्य गर्न सक्नेछन् ।

परिच्छेद ९

आयमुलक कार्यक्रम

आयमुलक कार्यक्रमको लागि सरकारी तथा गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरूसंग समन्वय र सहकार्य गरेर अगाडी बढिने छ ।

९.१ बिपन्न वर्गका लागि आयमुलक कार्यक्रम

समूहका ग र “घ” वर्गका बिपन्न उपभोक्ताहरुका लागि उनीहरुले पहिचान गरेका आयमुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सीप तथा क्षमता विकास गर्ने तथा त्यस्तो व्यवसाय सञ्चालन गर्न समूहले १०% भन्दा कम ब्याजदरको घुम्तिकोषको व्यवस्था गरी ऋण प्रवाह गर्न सक्ने छ ।

आयआर्जनका कार्यक्रमहरु:

- ✚ पशु पालन सम्बन्धी आयअर्जन कार्यक्रम,
- ✚ मत्स्य पालन सम्बन्धी आयअर्जन कार्यक्रम,
- ✚ वन पैदावारमा आधारित व्यवसाय तथा समिल तथा फर्निचर सम्बन्धी आयआर्जनको कार्यक्रम,
- ✚ सिलाई कटाई सम्बन्धी आयअर्जन कार्यक्रम,
- ✚ तरकारी खेती सम्बन्धी आयअर्जन कार्यक्रम,
- ✚ ढोको, नाम्लो, दुना-टपरी, भकारी तथा अन्य सम्बन्धीत आयअर्जन कार्यक्रमहरु ।
- ✚ कृषि औजार निर्माण तथा र्ममत सम्बन्धी आयअर्जन कार्यक्रमहरु ।
- ✚ जडीबुटी सम्बन्धी आयआर्जन कार्यक्रम ।
- ✚ न्युनतम ब्याज दरमा उपभोक्ता समस्या हेरी घुम्तिकोषको रुपमा रिन लगानी असुली गर्ने।

परिच्छेद १०

जैविक विविधता र यसको संरक्षण

१०.१ जैविक विविधताको अवस्था

यस सामुदायिक वन क्षेत्रमा पाईने जैविक विविधताको अवस्थालाई निम्न अनुसार उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका २१: जैविक विविधताको विवरण

सि.नं.	वर्ग	प्रजातिको नाम	कैफियत
१	वनस्पति	साल, साज, चिलाउने, बोटधार्डो वाँभी क्यामुन, जामुन, आदी ।	वन्यजन्तु र चराचुरुंगीहरु घुमन्ते अवस्थामा पाईन्छन् ।
२	वन्य जन्तु	पाटेवाघ, सालक, चितुवा वदेल बाँदर, स्याल, मृग, आदि।	
३	चराचुरुङ्गी	कालीज कोइली, काग, भँगेरा ढुकुर, आदि	
४	सरिशृप	सर्प, छेपारो, आदि ।	
५	उभयचर	भ्यागुतो, आदि।	

१०.२ जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी ब्यवस्था

यस सामुदायिक वनमा पाईने सबै प्रकारका वनस्पति तथा जिवजन्तुहरुको उचित संरक्षण गरी जैविक विविधता (बंशाणुगत, प्रजातीय र पारस्थितिकीय) को संरक्षण र विस्तार गरिने छ । यस सा.व.मा पाईने तथा अन्य वनक्षेत्रबाट घुमन्ते रुपमा आउने कुनै पनि वन्यजन्तु र पंक्षीको समेत संरक्षण गरिनेछ । संरक्षण कार्यमा बाधा पुऱ्याउने जो कोहीलाई पनि यसै कार्ययोजना बमोजिम कार्वाही गरिने छ र संरक्षण कार्यमा उल्लेखनीय कार्य गर्ने वा त्यस्तो कार्य गर्नको लागि प्रेरणा प्रदान गर्ने उपभोक्तालाई पुरस्कृत र सम्मान गरिने छ । साथै यस सामुदायिक वनमा पाईने कुनै पनि वनस्पतिलाई पूर्ण रुपमा उन्मुलन गरिने छैन । वन ब्यवस्थापनको हिसावले कम महत्वपूर्ण वा कम उपयोगी प्रजातिलाई समेत पूर्ण रुपमा उन्मुलन हुने गरी हटाईने छैन, फाटफुट मात्रामा कायम राखिने छ । यस सामुदायिक वनमा कुनै संकटापन्न/दुर्लभ वनस्पति रहेको जानकारी भएमा वा संकटापन्न/दुर्लभ वन्यजन्तुको वासस्थानको रुपमा प्रयोग हुने भएमा समेत यसको संरक्षणको छुट्टै कार्यक्रम बनाई लागू गरिने छ ।

१०.३ वन्यजन्तु संरक्षण संबन्धी ब्यवस्था

यस सामुदायिक वनमा रहेका र घुमन्ते चराचुरुंगी तथा वन्यजन्तु (Migrative Fauna) लाई समात्न, धपाउन वा धराप र पासोमा पार्न समेत पाईने छैन । उल्लेखित कार्यहरु गर्ने, गराउनेलाई अपराध गरेको मानी कार्ययोजना बमोजिम कार्वाही गरिनु का साथै प्रचलित ऐन कानुन बमोजिम कार्वाहीको प्रकृया अगाडि बढाइने छ ।

परिच्छेद ११
सामुदायिक वनमा निषेधित कार्यहरु

यस वन उपभोक्ता समूहले यस वनमा कार्ययोजनाले निषेध गरेको कार्यहरुका अतिरिक्त देहायका कार्यहरु गर्न पनि पूर्णतः बन्देज लगाईएको छ ।

- खोरिया फडानी गर्न र घर छाप्रा आदि बनाउन ।
- भू-क्षय हुने कुनै कार्य गर्न ।
- प्रचलित कानून बिपरित वन्यजन्तु पक्रन, लखेटन, तर्साउन, घाइते बनाउन वा मार्न ।
- चट्टान, गिट्टी, बालुवा निकाल्न वा ओसार पसार गर्न ।
- यसै कार्य योजनामा गर्न नहुने भनी कितान गरिएका कार्य गर्न वा कार्ययोजनामा उल्लेख नगरिएका कार्य गर्न ।
- प्रचलित कानून बमोजिम कसुर मानिएका अन्य कार्यहरु ।

परिच्छेद १२

वन अपराध र दण्ड जरिवाना

१२.१ वन अपराध र दण्ड जरिवाना संबन्धी व्यवस्था

यस सा.व.मा वन ऐन २०७६, वन नियमावली २०७९, बागमती प्रदेश सरकारको वन ऐन २०७६ सामुदायिक वनको निर्देशिका र सा.व.को विधान तथा कार्ययोजनाले निर्दिष्ट गरे विपरित काम कारवाही भए गरेमा त्यसलाई वन अपराध गरेको मानिने छ र त्यस्ता अपराधीलाई सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको विधानमा भएको व्यवस्थालाई परिमार्जन गरि नीम्नानुसार प्रावधान समावेश गरिएको हुँदा कसुर गर्नेलाई देहाय अनुसार कारवाही गरिने छ ।

१२.२ दण्ड जरिवाना

वन अपराध भएको ठहरेमा तालिका २२ मा उल्लेख भए बमोजिमको दण्ड जरिवाना गरिनेछ ।

तालिका नं. २२: वन अपराध र दण्ड जरिवाना

सि.नं.	कसुरको विवरण	दण्ड जरिवाना			कैफियत
		पहिलो पटक	दोश्रो पटक	तेश्रो पटक	
१	साल काठ प्रति क्यु.फिट	रु. १४००	रु. २०००	रु. ३५०००	बिगो जफत
२	अन्य काठ प्रति क्यु.फिट	रु. ८००	रु. १५००	रु. २०००	बिगो जफत
३	वनक्षेत्र अतिक्रमण गरेमा	कानुनी कारवाहीको लागी डि.व.का. मा पेश गर्ने			अतिक्रमण हटाउने
४	आगो लगाएमा	कानुनी कारवाहीको लागी डि.व.का. मा पेश गर्ने			नोक्सानीको बिगो थप
५	डालेघाँस काटेमा प्रति भारी (तोकीएको पुनरुत्पादन कटान हुने वन क्षेत्रभित्र)	रु. २००	रु. ३००	रु. ४००	हसियाँ नाम्लो र बिगो जफत
६					
७	साटा भाटा प्रति गोटा	रु. १००	रु. २००	रु. ३००	हतियार र बिगो जफत
८	खाँवा, बलो प्रति गोटा	रु. ४००	रु. ८००	रु. १०००	हतियार र बिगो जफत
९	काँचो दाउरा प्रति भारी	रु. ५००	रु. ७००	रु. १०००	हतियार र बिगो जफत
१०	सुकेको दाउरा प्रति भारी (भिंजा)	रु. ३००	रु. ४००	रु. ५००	हतियार र बिगो जफत
११	गाई बस्तु चरिचरण प्रति चौपाया	रु. १५०	रु. ३००	रु. ६००	
१२	स्याउला प्रति भारी(तोकीएको पुनरुत्पादन कटान हुने वन	रु. २५०	रु. ५००	रु. १,०००	हसियाँ नाम्लो र हतियार

	क्षेत्रभिन्न)				जफत
१३	गोल प्रति बोरा	रु. ५००	रु. १०००	रु. १५००	
१४	बिरुवा हानी नोक्सानी प्रति विस्वा	रु. १००	रु. १५०	रु. २००	
१५	गै.का.व.पै.(जडिबुटी)संकलन प्रति के.जी.	बिगो बराबर	बिगोको दोब्बर	बिगोको तेब्बर	बिगो जफत
१६	वन्यजन्तु तथा पन्छिको शिकार गरेमा	कानुनी कारवाहीको लागी डि.व.का. मा पेश गर्ने			
१७	हुंगा फोर्ने भिकने प्रति घन फिट	रु ३००	कानुनी कारवाहीको लागी डि.व.का. मा पेश गन		बिगो जफत
१८	हुङ्गा गिटि ग्राभल माटो उत्खनन तथा ओसार पसार प्रती ट्याक्टर	५,०००।	कानुनी कारवाहीको लागी डि.व.का. मा पेश गन		
१९	हुङ्गा गिटि ग्राभल माटो उत्खनन तथा ओसार पसार प्रती टिपर	१५,०००।	कानुनी कारवाहीको लागी डि.व.का. मा पेश गन		
२०	भाडी सफाईमा नआएमा प्रति दिन	रु.७००	रु.७५०	रु ९००	
२१	आम भेलामा नआएमा	रु.५००	रु.७००	रु ७५०	तेस्रो पटक नआएमा श्रेणी घट्ने ।
२२	विना सुचना बैठकमा नआएमा प्रति बैठक	रु.५००	रु.६००	रु ७००	
२२	कोषको रकम हिनामिना गरेमा	हिनामिनाको दोब्बर, पदमुक्त			

नोट:- काठको हकमा रुख प्रजातीको लागि तत्कालिन नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको प्रजातीगत मुल्य अनुसार दण्डजरिवानाको दर तोकिनेछ । माथि उल्लेखित बाहेकका वन अपराधहरुको कारवाही समूहको निर्णय र प्रचलित ऐन नियम बमोजिम गरिने छ । कसुरदार समूह बाहिरको भएको हकमा जरिवानाको दोब्बर असुल गरिनेछ र अटेर गरेमा आवश्यक कारवाहीको लागि डिभिजन वन कार्यालयमा पेश गरिनेछ

परिच्छेद १३

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

१३.१ स्वःअनुगमन तथा मूल्यांकन

समूहले विधान तथा कार्ययोजनामा उल्लेख भएका कार्यक्रमहरु, त्यसबाट भएका उपलब्धिहरु, कार्यान्वयन प्रकृया, विधान तथा कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्दा भएका सिकाई आदिको आफैले अनुगमन (स्वःअनुगमन) गर्नेछ। यसको लागि समूहको सबै वर्गका सहभागिता रहने गरी एक पाँच सदस्यिय स्वःअनुगमन समिति गठन गरिनेछ। यो समितिले अनुगमन पश्चात समूहलाई आवश्यक सुझाव लिखित रूपमा पेश गर्ने छ। यसरी दिईएको सुझाव समिति तथा आमभेलामा छलफल गरिनेछ। यस समितिले डिभिजन वन कार्यालयलाई समेत समूहको अनुगमन कार्यमा सहयोग गर्नेछ। स्वःअनुगमन गर्दा निम्न बिषयहरुमा ध्यान दिइनेछ।

- वनको संरक्षण, सम्बर्द्धन र व्यवस्थापन कार्य,
- वनबाट प्राप्त आम्दानी र स्रोतको लेखाजोखा र विपन्न वर्गले पाएको लाभ,
- महिला, विपन्न, दलित, आदिवासी, जनजातीका लागि सञ्चालित कार्यक्रमहरुको प्रभावकारिता,
- सामुदायिक विकास कार्यक्रमहरुको लेखाजोखा,
- कोष परिचालनको स्थिति (विभिन्न क्षेत्रमा के कति खर्च भएकोछ)
- सार्वजनिक सुनुवाई र सार्वजनिक लेखापरिक्षणमा उठेका सवाल तथा सुझावहरुको कार्यान्वयन,
- सुशासनको अवस्था,
- कार्ययोजना अनुसार भए गरेको प्रगती, वनपैदावार संकलन तथा बिक्रिवितरण, आर्थिक विवरण सहितको वार्षिक प्रतिवेदन समयमै डि.व.का, स.डि.व.का, मा पठाए नपठाएको।

१३.२ सार्वजनिक सुनुवाई/सार्वजनिक लेखापरिक्षण

समूहमा भए गरेका कृयाकलापहरुको वर्षको कम्तिमा एक पटक उपभोक्ताहरुको भेला गराई सार्वजनिक सुनुवाई/सार्वजनिक लेखापरिक्षण गरिनेछ। यस्तो कार्यक्रममा संबन्धित सब-डिभिजन वन कार्यालय र डिभिजन वन कार्यालयबाट समेत सहभागिताको लागि अनुरोध गरिनेछ। यसका अलावा आवश्यक भएमा वा माग भएमा जुनसुकै बेलामा कृयाकलाप पिच्छै समेत सार्वजनिक सुनुवाई/सार्वजनिक लेखापरिक्षण गर्न सकिनेछ।

१३.३ अनुगमन र लेखापरिक्षण

समूहले आफ्नो समूहमा अघिल्लो वर्ष भएका सबै प्रकारका कृयाकलापहरुको आर्थिक वर्ष समाप्त भएको दुई महिना भित्र सामुदायिक वन विकास कार्यक्रमको मार्गदर्शन २०७१ (संसोधित) को अनुसूचि १५ बमोजिमको फाराममा अनुगमनको अभिलेख राख्नेछ। यसको लागि छुट्टै उपसमूह गठन गर्न सकिनेछ, वा स्वःअनुगमन समिति बाटै यो कार्य पनि गर्न सकिनेछ।

१३.४ समिक्षा

समूहले चौमासिक रुपमा वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका कार्यहरुको प्रगति समिक्षा गरी कार्यक्रमको समयावधि, बजेट, कार्यक्रमको परिमाण तोकिए बमोजिम भए नभएको र नभएको भए नहुनुको कारण, दुर्वल पक्ष आदिको बारेमा समीक्षा गरी आगामी कार्यक्रमहरुको तय गर्नेछ ।

१३.५ वन कार्यालयहरुबाट गरिने अनुगमनमा सहयोग

वन मन्त्रालय, वन निर्देशनालय, डिभिजन वन कार्यालय, सम्बन्धित सब-डिभिजन वन कार्यालयबाट गरिने यस समूहको अनुगमन कार्यमा समूहले सहयोग गर्नेछ ।

परिच्छेद १४

विविध

१४.१ उपभोक्ता समूहको अन्य व्यवस्था

(क) सामुहिक उत्तरदायित्व

यस समूहको वन संवर्द्धन तथा सदुपयोगमा वरावर दायित्व रहने छ । समूहमा भए गरेका निर्णय तथा क्रियाकलापहरु सामुहिक रुपमा भए गरेको मानिने छ ।

(ख) लिखित कारवाही चलाउने

यस समूहका कुनै पनि उपभोक्ताले यस कार्ययोजना विपरित हुने गरी कार्य गरेको खण्डमा कारवाहीकालागि समूह भित्र वा डिभिजन वन कार्यालयमा लिखितरुपमा कारवाही चलाउन सक्नेछ।

(ग) उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी

यस समूहको कोषलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा मात्र लगानी गरिने छ ।

(घ) महिला विकास कार्यक्रम

यस समूहले महिला विकास कार्यकोलागि विभिन्न गोष्ठी तथा तालिमका माध्यमबाट जनचेतना जगाउने, सीपमूलक कार्यक्रमको तालिम दिने, उन्नत चूल्हो बनाउने, सरसफाई संबन्धि जनचेतना जगाउने, नेतृत्व विकास गराउने, महिलाको नीजि संगठन बनाउने, बचत कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने आदि कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ ।

(ङ) क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम

यस समूहले समुह भित्रका सदस्यहरुको क्षमता वृद्धिकालागि विभिन्न तालिम, गोष्ठी, प्रौढ शिक्षा, अध्ययन भ्रमण आदि कार्यक्रमहरु समूहको आफ्नै श्रोत तथा डिभिजन वन कार्यालय वा अन्य सहयोगी संघ संस्थासंग संपर्क र समन्वय गरी सञ्चालन गरिने छ ।

(च) टांचाको व्यवस्था

सामुदायिक वन क्षेत्रबाट उत्पादित वन पैदावारहरुलाई यस समूह क्षेत्र वा बाहिर ओसार पसार गर्दा विधानमा तोकिए बमोजिमको टांचा अनिवार्य रुपमा प्रयोग गरिने छ । यो टांचा डिभिजन वन कार्यालयमा दर्ता गराएर मात्र प्रयोगमा ल्याईने छ ।

(छ) भूस्वामित्व

यस सामुदायिक वन क्षेत्रको भू-स्वामित्व नेपाल सरकारको हुनेछ ।

(ज) संपन्न क्रियाकलापहरुको लगत राख्नुपर्ने

वन सम्बर्द्धन कार्य, वन विकास कार्य, वन सदुपयोग कार्य, भौतिक विकास, सामाजिक विकास कार्य समूहको कार्ययोजनाअनुसार प्रत्येक वर्ष गरिनेछ र सो को लगत अध्यावधि गरी राखिनेछ ।

(झ) निर्णयहरुको अभिलेख

यो समूहको वार्षिक तथा आकस्मिक भेलाले गरेको निर्णयहरु र समितिको मासिक बैठकले गरेका निर्णयहरुको अभिलेख अध्यावधि राखिनेछ । यस्ता निर्णयहरुको एक प्रति ७ दिनभित्र डिभिजन वन कार्यालय वा सव-डिभिजन वन कार्यालयमा अनिवार्य पठाईनेछ

(ञ) आय व्ययको विवरण

यस सामुदायिक वनको आम्दानी खर्चको विवरण दुरुस्त पारी राखिने छ । प्रत्येक आ.व.को अन्तमा वार्षिक आय व्ययको विवरण समूहबाट अनुमोदन गराई त्यसको एक प्रति डिभिजन वन कार्यालय वा सब-डिभिजन वन कार्यालयमा पठाईने छ ।

(ट) पुरस्कार सम्बन्धमा

यदि कुनै व्यक्तिले सामुदायिक वनमा कुनै किसिमका वन पैदावारको हानी नोक्सानी गरेको खण्डमा सोको जानकारी सबुद प्रमाण सहित समितिमा जानकारी गराएमा त्यस्तो जानकारी दिने व्यक्तिलाई अभियुक्तबाट असुल उपर भई आएको रकमको २५ प्रतिशत रकम सो व्यक्तिलाई पुरस्कार स्वरुप प्रदान गरिनेछ।

(ठ) विभागीय निर्देशनको पालना

यस सामुदायिक वन विकासको लागि वन मन्त्रालय, वन निर्देशनालय र अन्तरगतका निकायहरुबाट समय समयमा प्राप्त हुने नीति, नियम, निर्देशन, परिपत्र तथा अन्य आवश्यक कानूनी र प्राविधिक कुराहरु समूहले कडाईका साथ लागु गर्नेछ ।

(ड) वार्षिक योजना तर्जुमा गर्नु पर्ने

समूहले हरेक वर्ष आफ्नो कोष तथा बाह्य श्रोतबाट आगामी वर्ष सञ्चालन गर्ने विभिन्न कार्यक्रमहरुको चालु आर्थिक वर्षको आश्विन मसान्त सम्म योजना तर्जुमा गरि सक्नु पर्नेछ, र यस्तो योजनाको एक प्रति डिभिजन वन कार्यालयमा पेश गरी डिभिजन वन कार्यालयको स्वीकृति प्राप्त गरेर लागू गर्नेछ ।

१४.२ जलवायु परिवर्तनको असरहरुलाई न्यूनिकरण, अनुकूलन गर्ने उपायहरु तथा कार्बन संचितकरण कार्यक्रम

१४.२.१ जलवायु परिवर्तन

जलवायु भन्नाले मौसमको दीर्घकालिन अवस्था जनाउँदछ, भने मौसमले वायुमण्डलको तात्कालिक वा अल्पकालिन अवस्था मात्र जनाउँदछ । जलवायुको लेखाजोखा तथा विश्लेषण गर्न कम्तिमा ३० वर्षको मौसमी तथ्याङ्क आवश्यक ठहराईएको छ ।

१४.२.२ जलवायु परिवर्तनका असरहरु

जलवायु परिवर्तनले स्पष्टतः तीन पक्षमा प्रभाव पारेको छ: (१) तापक्रम वृद्धि, (२) वर्षा प्रकृत्यामा परिवर्तन (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, सघन वृष्टि) र (३) ऋतुकाल परिवर्तन । यस प्रकारका परिवर्तनले देश, व्यक्ति, समाज तथा वातावरणका अन्योन्याश्रित सम्बन्धमा विचलन पैदा गर्दछ । यस्ता प्रभावहरु विशेष गरेर जलस्रोत, कृषि, वन तथा जैविक विविधता, स्वास्थ्य र जिविकोपार्जनका क्षेत्रमा प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रुपमा परेको पाईएकोछ । जलवायु परिवर्तनका असरहरु ठाउँअनुसार फरक फरक हुन्छन् । जलवायु परिवर्तनका न्यूनिकरण तथा अनुकूलनका उपायहरु अवलम्बन गर्नको लागि स्थान विशेष असरहरुको पहिचान वाञ्छनिय हुन्छ । यसको लागि सामुदायिक वनका उपभोक्ताहरूसंग छलफल तथा अर्न्तक्रिया गरि यस सामुदायिक वन क्षेत्रमा भएका असरहरु पहिचान गरिएको छ । यस क्षेत्रमा देखापरेका जलवायु परिवर्तनका असरहरु तल उल्लेख गरिएको छ ।

क) वसन्त ऋतु चाँडो सुरुवात हुने ।

ख) तातो मौसम, विगत १० वर्षमा कम वर्षा भएको, जाडोयाम पहिला भन्दा गर्मी भएको ।

ग) जाडो याममा हुने तरकारी तथा फलफुलहरुको स्वाद नमीठो हुने गरेको ।

- घ) लामखुट्टे नदेखिने ठाउँमा समेत देखिन थालेको, पशुहरुको जिब्रो सुनीने, गर्मीको कारणले जनावर बढी धक्ने ।
- ङ) अत्याधिक गर्मी र सुखायममा वृद्धि भएको हुनाले मकै सुख्ने तथा नयाँ किराहरु देखा पर्ने गरेको
- च) पोखरी तथा नदीको पानी चाँडो सुक्ने गरेको ।
- छ) पिपल र सिमल समय भन्दा पहिला फुल्ने गरेको ।
- ज) जाडो याममा पहिला भन्दा न्यानो महसुस हुने गरेको ।
- झ) हिउँदे वर्षा कम हुन थालेको ।

१४.२.३ जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरु

जलवायु परिवर्तन तथा यसबाट पर्ने नकारात्मक प्रभावहरु न्यून गर्न मुख्यतया दुई पक्षमा जोड दिईएको छ :

क) हरितगृह ग्याँस उत्सर्जनमा कमी ल्याउने तथा नकारात्मक प्रभाव न्यूनीकरण गराउने ।

ख) जोखिम क्षेत्रहरु पहिचान गरी अनुकूलनका उपायहरु अवलम्बन गर्ने ।

यस सामुदायिक वनले जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरणका लागि तल उल्लेखित विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने छ ।

क) वन विनास रोक्ने

एक तिहाई गिन हाउस ग्याँस वन विनासको तथा कृषी क्षेत्रको कारणले उत्सर्जन हुने गर्दछ । यातायात क्षेत्रको कार्वन उत्सर्जनमा योगदान १४ प्रतिशत छ भने वन विनासको कारणले हुने हरित गृह ग्याँसको उत्सर्जनमा योगदान २० प्रतिशत रहेको छ । वन विनासलाई रोक्नु कम खर्चिलो तथा प्रभावकारी विधि हो । यस सामुदायिक वनले वन क्षेत्रको थप अतिक्रमण हुन नदिनका लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने छ ।

ख) प्राकृतिक पुनरुत्पादन / वृक्षारोपण

प्राकृतिक पुनरुत्पादन / वृक्षारोपण जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरणको प्रभावकारी विधि हो । यस सामुदायिक वनले वन व्यवस्थापन कार्यतालिका अनुसार विभिन्न क्षेत्रमा प्राकृतिक पुनरुत्पादन वा वृक्षारोपण गर्नेछ ।

ग) कृषी क्षेत्रमा अर्गानीक पदार्थहरुको प्रयोग

कृषी क्षेत्रमा अर्गानीक पदार्थहरुको प्रयोग गर्नाले माटोमा कार्वन संचित हुनुका साथै जमिनको उत्पादकत्वमा समेत वृद्धि हुन्छ ।

घ) जैविक इन्धनको प्रयोग

जैविक इन्धन प्रयोग गर्नाले फोसिल्स इन्धनको खपतमा कमी हुनुका साथै खाली तथा पर्ति जग्गामा उत्पादन गरिने हुनाले हरियाली समेत कायम हुन्छ ।

१४.२.४ जलवायु परिवर्तनका अनुकूलनका कार्यक्रमहरु

जलवायु परिवर्तनको सन्दर्भमा अनुकूलन एउटा त्यस्तो कुनै कार्य हो, जसले जलवायु परिवर्तनको नकारात्मक प्रभावलाई कम गर्न र/वा जलवायु परिवर्तनका कारण श्रृजित नयाँ अवसरहरुबाट लाभ लिन मद्दत गर्दछ । अनुकूलन अन्तर्गत दुई प्रकारका क्रियाकलापहरु पर्दछन्: प्रभाव देखिनु भन्दा अगाडि नै गरिने अनुकूलनका क्रियाकलापहरु (Anticipatory adaptation) र प्रभाव देखिसकेपछि त्यसबाट बच्न गरिने अनुकूलनका क्रियाकलापहरु (Reactive adaptation) । न्यूनीकरण (कारणलाई सम्बोधन गरेर) र अनुकूलन (असरलाई सम्बोधन गरेर) । अहिले सम्म न्यूनीकरणको पाटोमा सबैको ध्यान बढी केन्द्रित भएको पाइन्छ । जलवायु परिवर्तनको परिमाण स्वरुप हुन सक्ने सम्भावित खतरा र यसो हुनुमा मानवीय कारणहरु गाँसिएका छन् भन्नेमा कुनै दुइमत छैन । यस्तो अवस्थामा बढी जोखिममा परेको

वर्ग/समूह (Most vulnerable or least resilient) लाई परिवर्तित सन्दर्भमा अनुकूलित हुन आवश्यक सहयोग हुनुपर्ने आवाज चारैतर्फबाट उठेको अवस्थामा यस सामुदायिक वनको तर्फबाट यस कार्ययोजना अवधिभर निम्न लिखित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

क) स्थानीय स्तरमा जोखिममा परेका समुदाय र बहु-सरोकारवालाहरुको सहभागितामा समुदाय अनुकूलन योजना तयार गर्ने ।

ख) पानी जम्मा गर्ने प्रविधि अपनाई वर्षातको पानिलाई जम्मा गर्ने र पानीको मुहानमा व्यवस्थापन, ग्रामीण क्षेत्रमा पानी वितरणको लागि नयाँ प्रणालीको विकास गर्ने, प्रविधिमा सुधार गरी ईनार तथा कुवा मर्मत सम्हार गर्ने ।

ग) वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन क्रियाकलापहरु (जस्तै: सुधारिएको चुलो, वायोग्याँस आदि) सञ्चालन गर्ने ।

घ) वातावरणको stress सहनसक्ने बालीको विभिन्न प्रकार हरुलाई बढावा दिई एकीकृत किराव्यवस्थापन IPM को पवर्द्धन गर्न सहयोग गर्ने ।

ङ) नयाँ प्रविधिको प्रयोग - धानको विभिन्न जातहरु प्रयोग गरी उब्जाउनु जो यो जलवायुको स्थितिमा पनि फलन सक्छ), सरल थोपा सिचाँई (Drip irrigation), घर बगैँचाको विविधीकरण, विउ बकैँ खडा गरी बीऊलाई सुरक्षित राख्ने, जैविक कृषि प्रणाली, खस्केको जमिनमा खेती जस्तै: बगरे खेती, संस्थागत सुदृढीकरण तथा समुदायस्तरमा जनचेतना तथा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

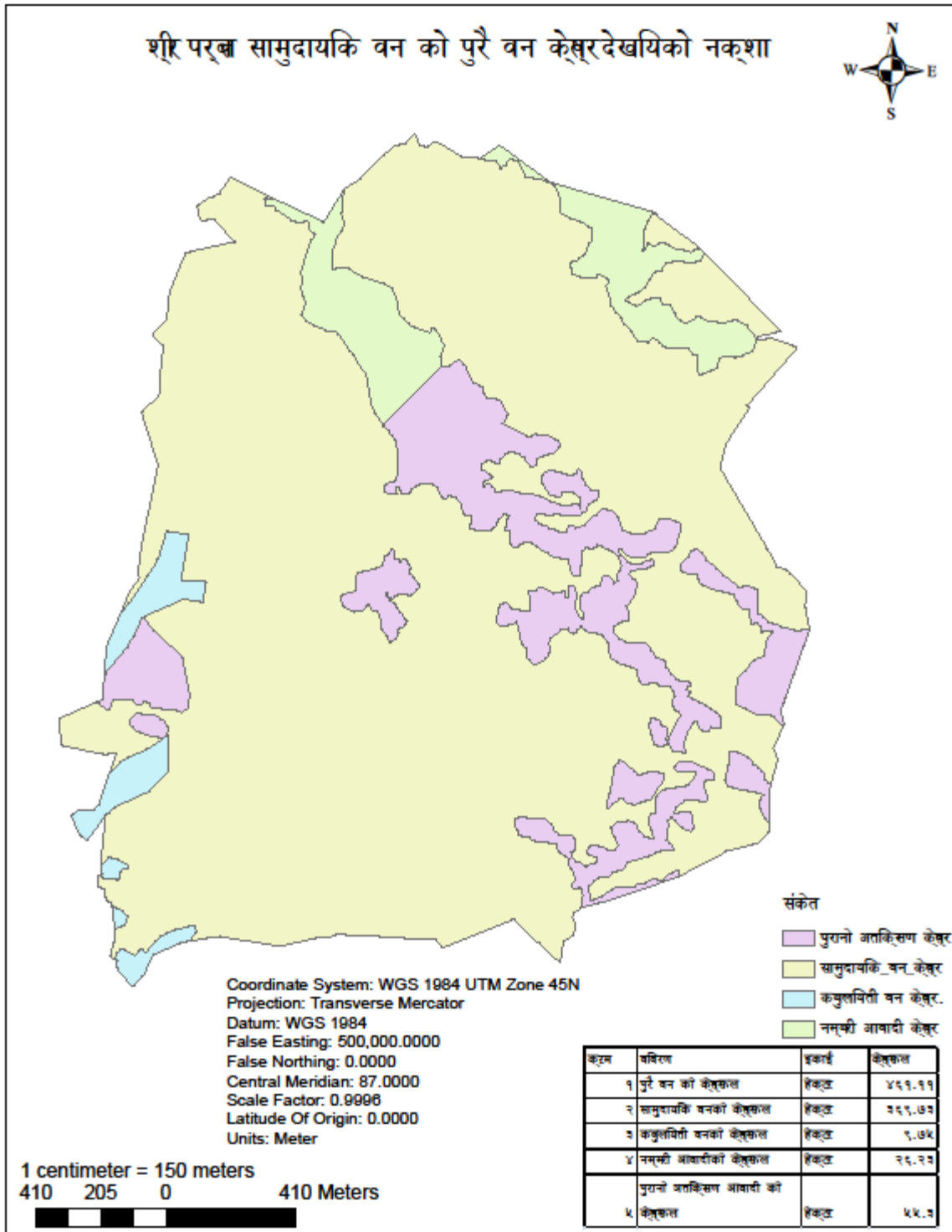
च) समुदायमा आधारित आगलागी व्यवस्थापन ,invasive प्रजातिका biproduct सदुपयोग गर्नको लागि विभिन्न खालको प्रविधिहरुको प्रयोग, जस्तै: बनमाराबाट जैविक बिक्रटे, खाली वा हैसियत विग्रिएको जग्गामा समुदायमा आधारित वृक्षारोपण, पानीको श्रोत संरक्षण, भूक्षय नियन्त्रण ।

छ) Integrated hedgerow technology, Zero tillage practices,दिगो भू-व्यवस्थापन, वृक्षारोपण गरेर जमिनका हैसियतमा सुधार गर्ने (अमिस्रो तथा बहुउद्देश्यीय प्रजाति),land zonation जनचेतना अभिवृद्धि (नाटक, कविता वाचन, ज्याली, स्कूलमा आधारित कार्यक्रम, मेला, आदि) र क्षमता विकास कार्यक्रम (तालीम, भ्रमण) नीतिगत तहमा संलग्नता (सञ्चारसामग्री, नीतिगत विवरण, यात्रा, सेमिनार)

अनुसूचि १: पर्वत सामुदायिक वनको नक्साहरु

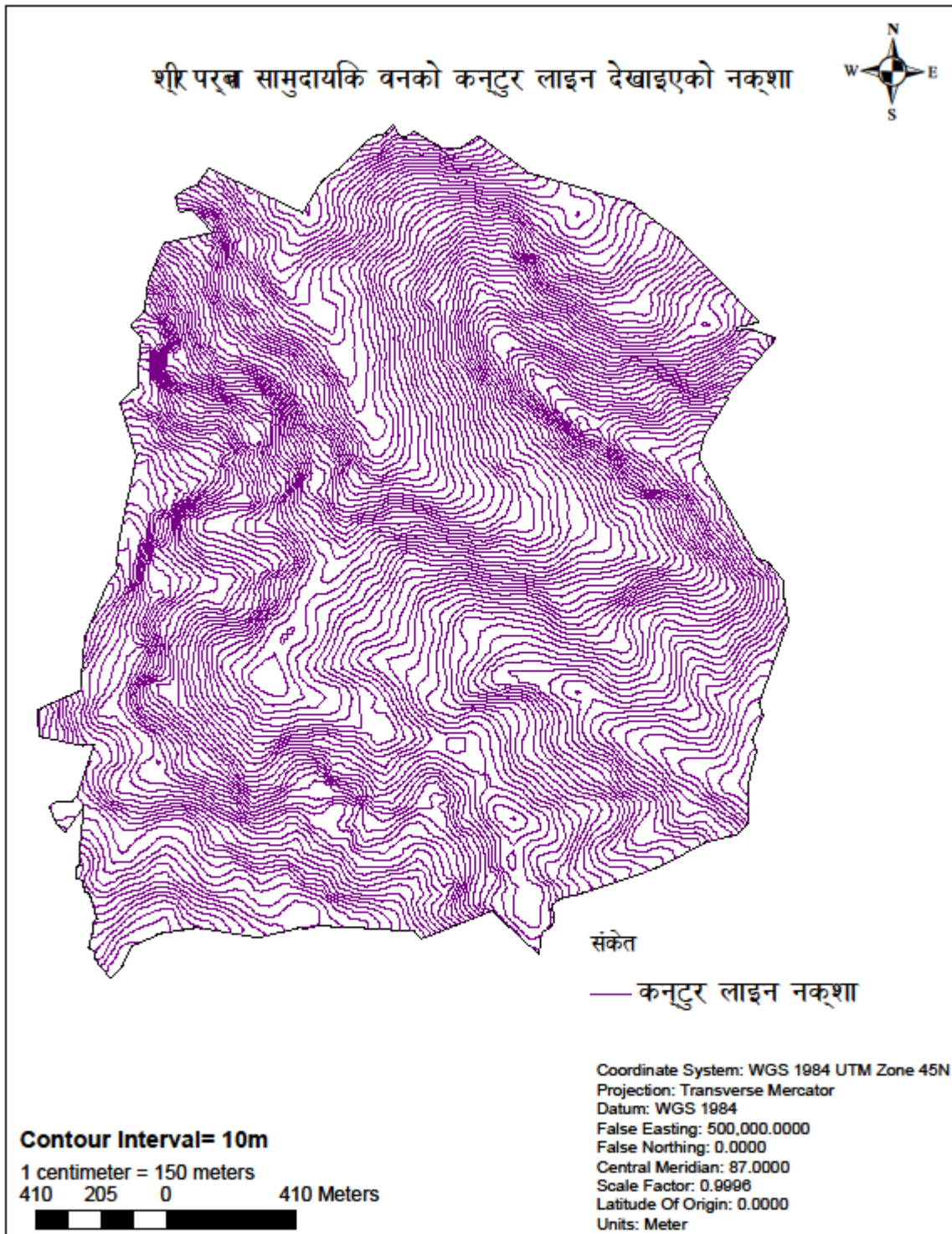
अनुसूचि १(क): गुगलअर्थ नक्सा

अनुसुचि १ (ख) : सामुदायिक वनको पुरै वन सिमाना क्षेत्र देखाएको नक्सा

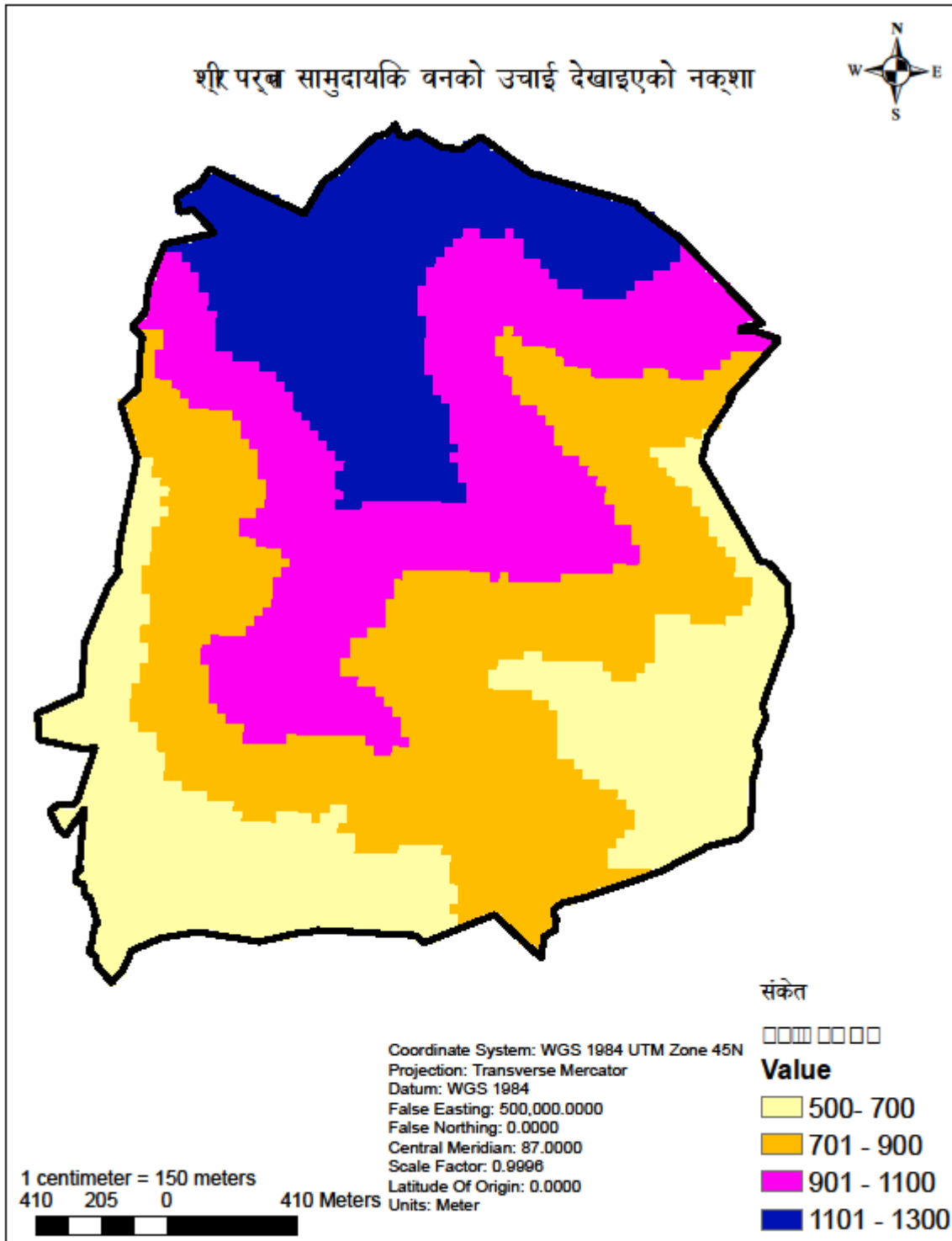

अनुसूचि १(ग): वस्तुस्थिती देखिने नक्सा

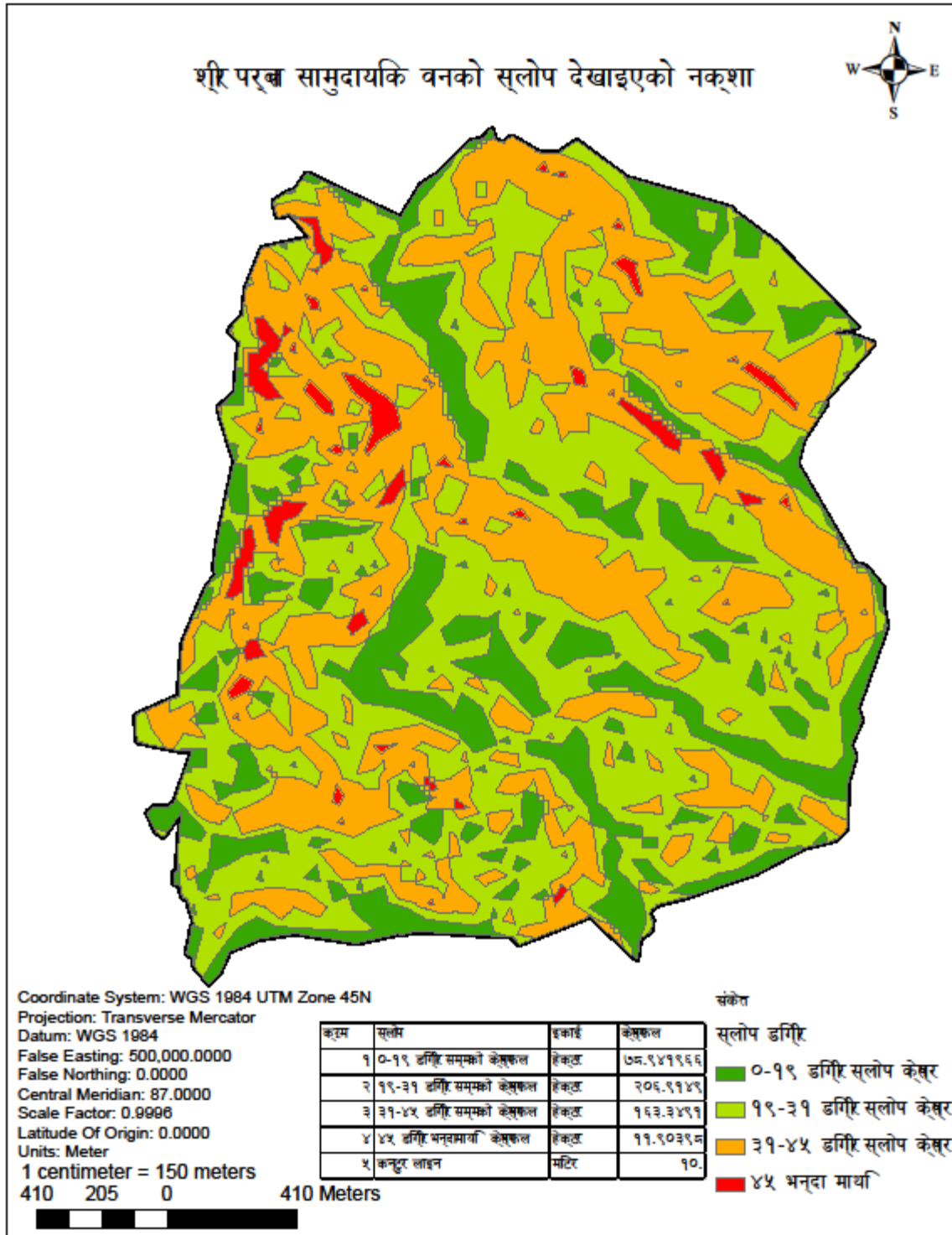
अनुसुचि १ (घ) : सामुदायिक वनको कन्टुर लाई देखाएको नक्सा

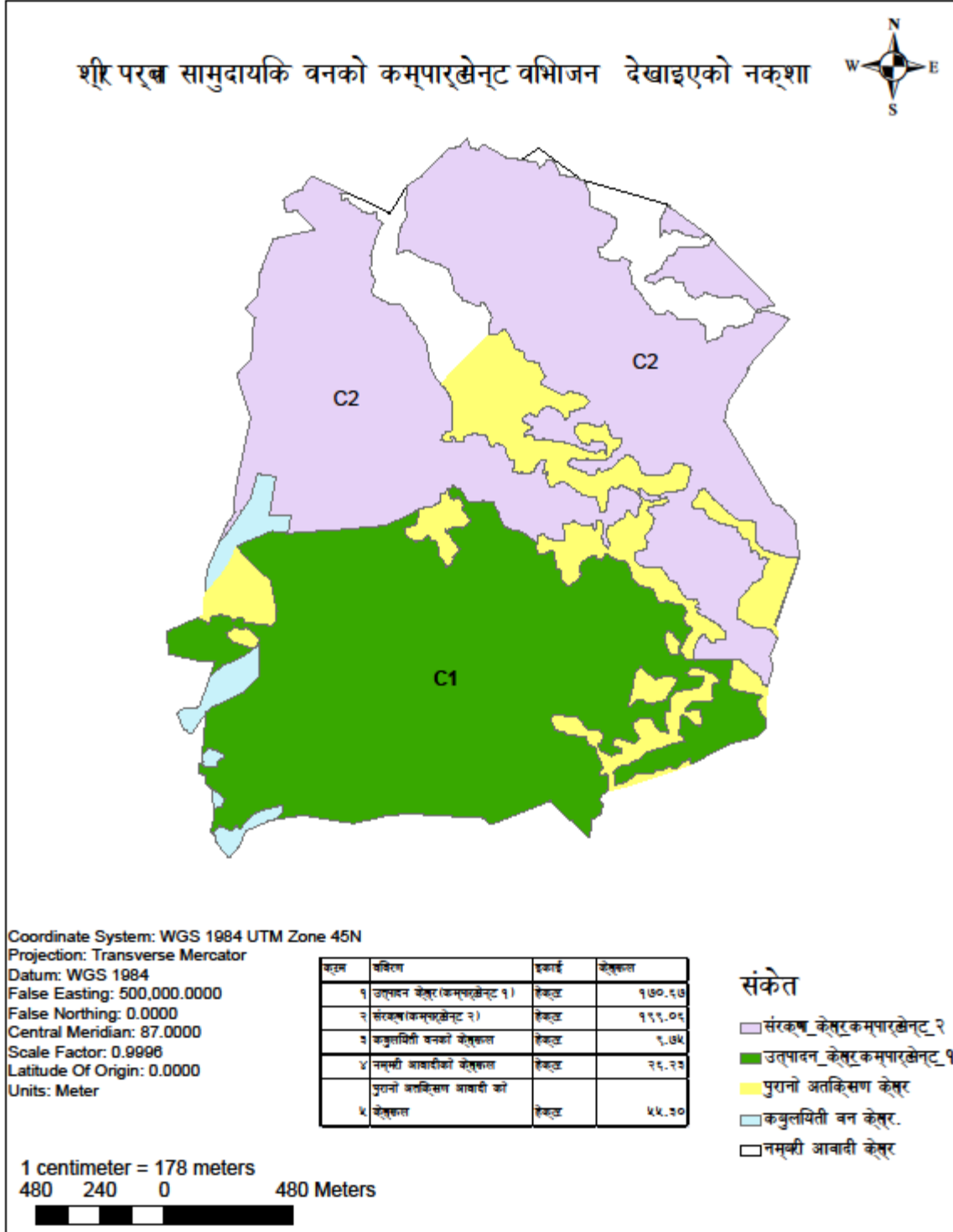
अनुसुचि १ (ड) : सामुदायिक वनको उचाई कन्टुर लाई देखाएको नक्सा

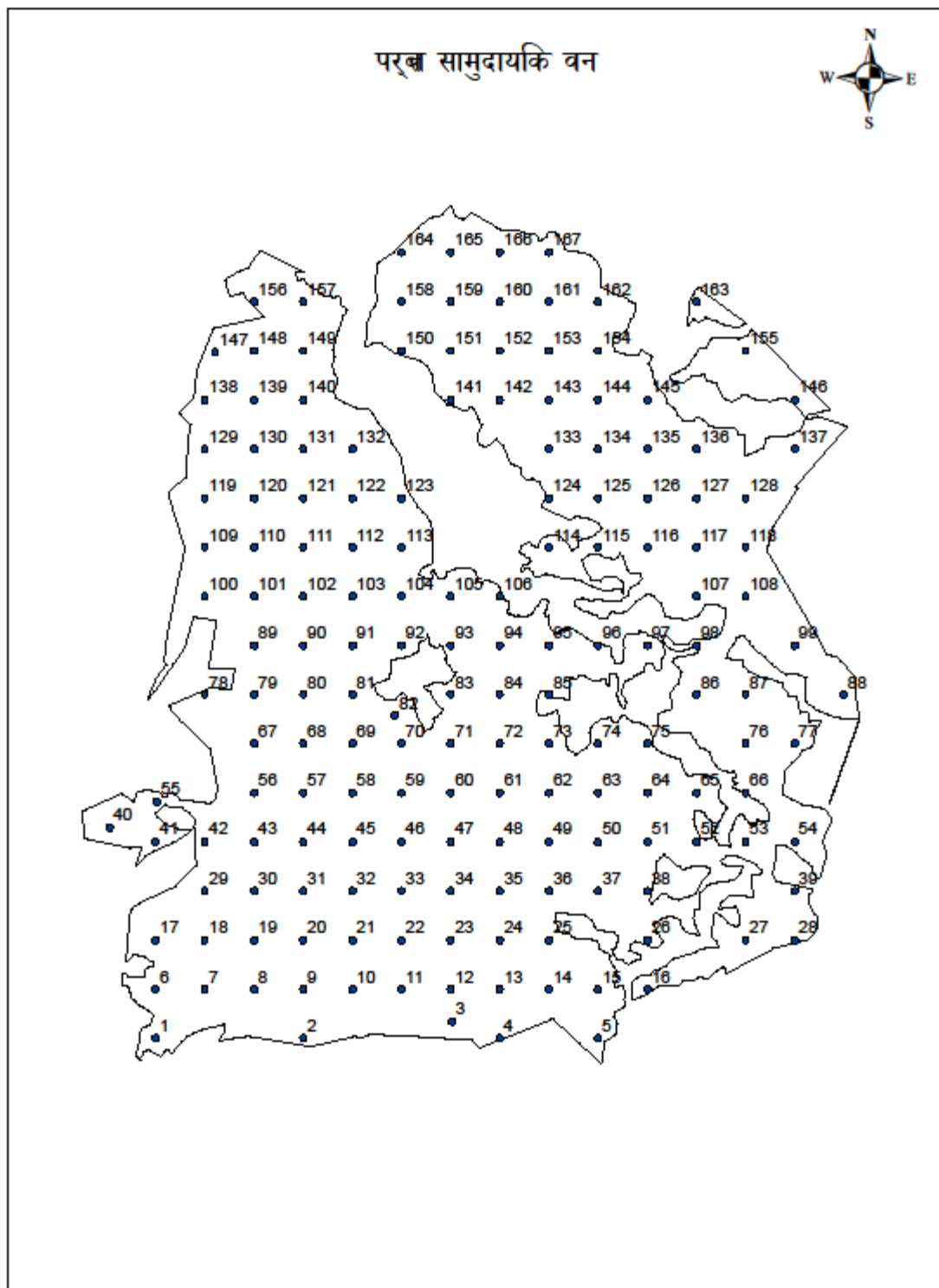
अनुसूचि १ (च) : सामुदायिक वनको भिरालोपन देखाएको नक्सा

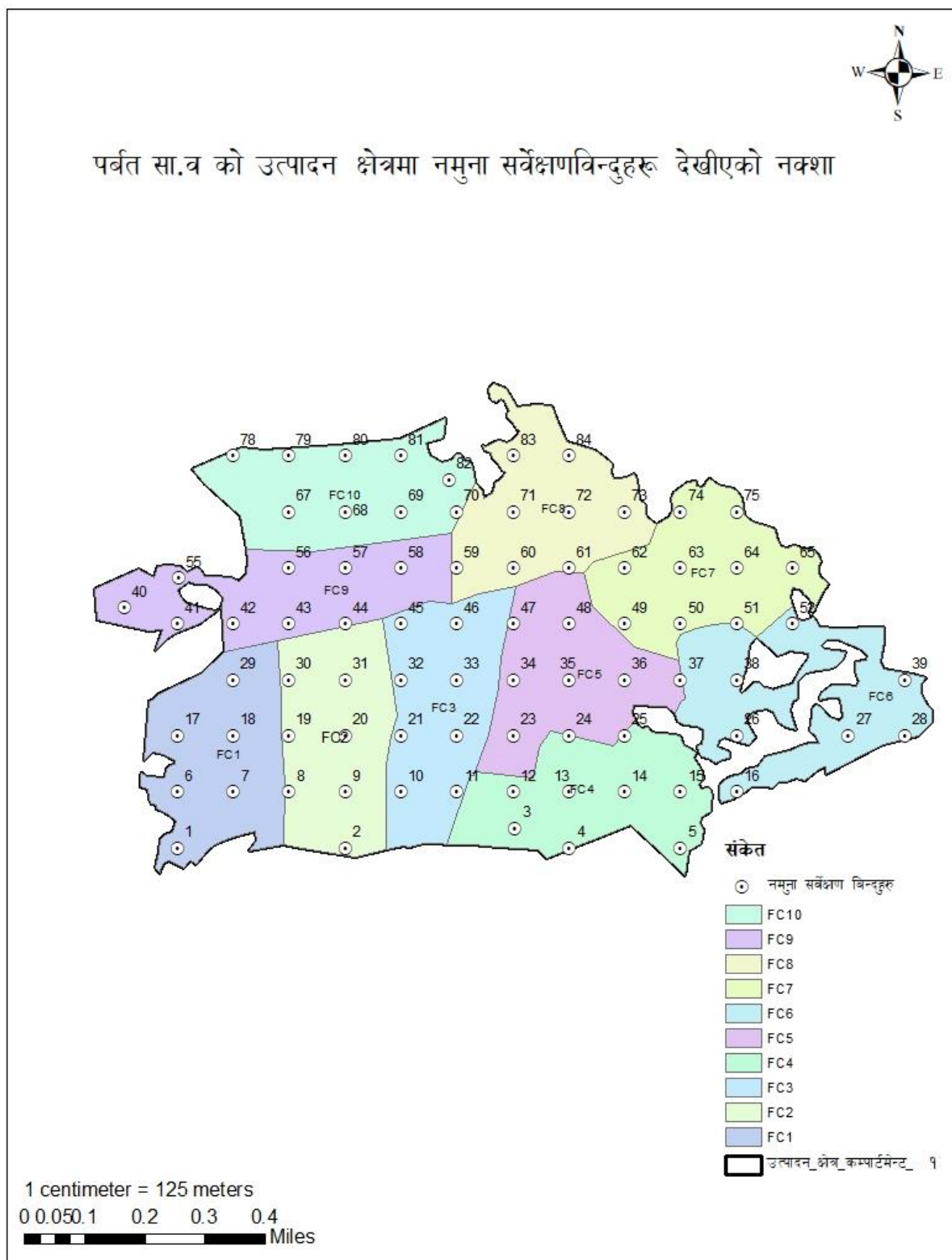
अनुसूचि १ (छ): कम्पार्टमेन्ट विभाजन

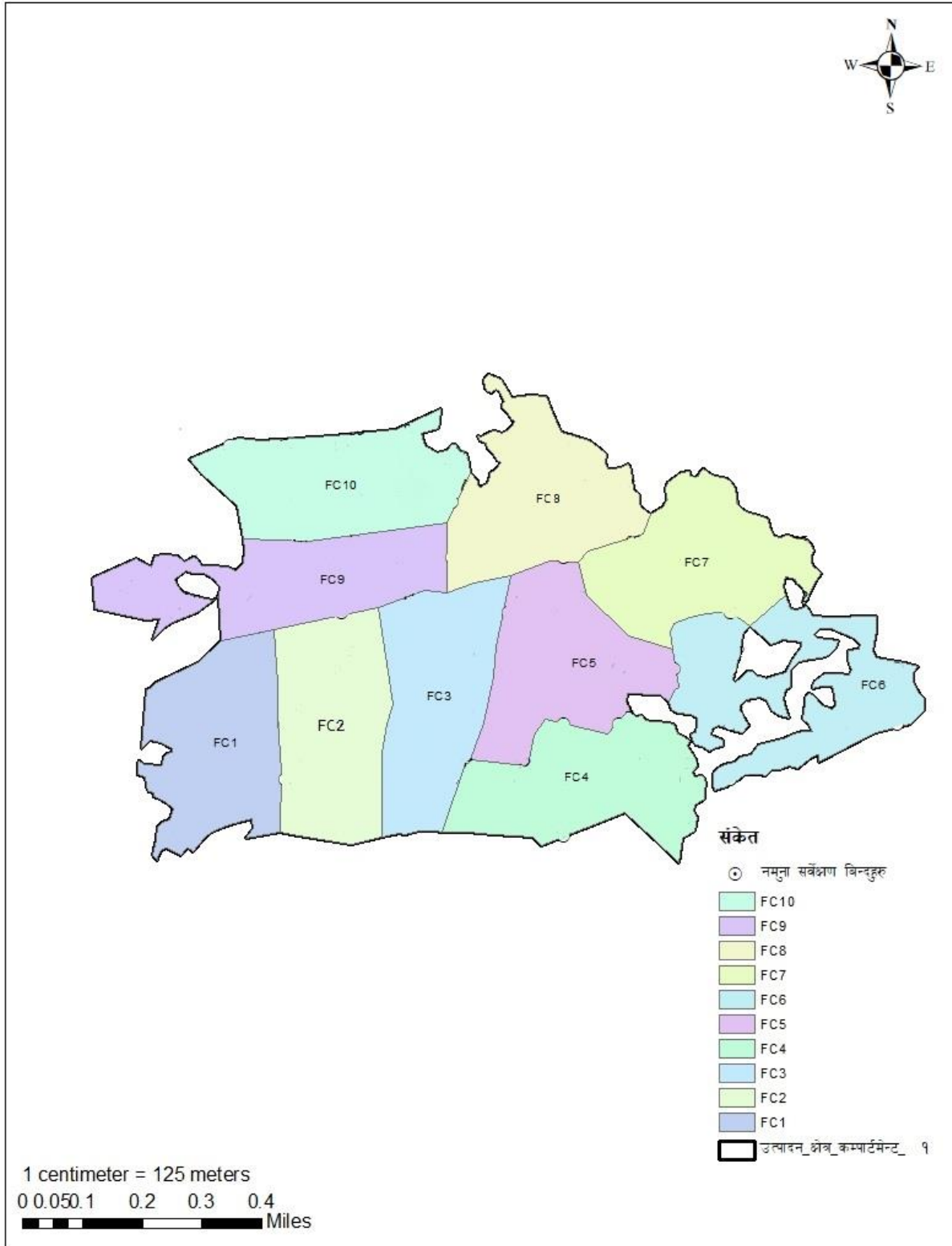
अनुसुचि १ (ज) : सामुदायिक वनको पुरै क्षेत्रमा नमुना सर्वेक्षण विन्दुहरु देखाएको नक्सा

अनुसुचि १ (भ) : सामुदायिक वनको कम्पार्टमेन्ट नं : १ मा नमुना सर्वेक्षण विन्दुहरु देखाएको नक्सा

अनुसुची १ (अ) सामुदायिक वनको कम्पार्टमेन्ट नं : १ को कटान क्षेत्र विभाजन देखाएको नक्सा

अनुसुची २ :

पर्वत सामुदायिक वनको सिमांकन गरिएको जि.पि.यस.विन्दुहरु

क. सामुदायिक वनको सिमाना सर्भे जि.पि.एस. पोइन्टहरु

S.N.	X-coordinate	Y-coordinate	S.N.	X-coordinate	Y-coordinate	S.N.	X-coordinate	Y-coordinate
1	271274	3064086	50	271769	3061623	99	270245	3061982
2	271300	3064078	51	271764	3061589	100	270261	3061995
3	271325	3064097	52	271730	3061568	101	270299	3062105
4	271410	3064047	53	271720	3061501	102	270318	3062162
5	271470	3064043	54	271652	3061563	103	270281	3062158
6	271530	3064083	55	271573	3061637	104	270267	3062161
7	271687	3063967	56	271349	3061548	105	270143	3062187
8	272022	3063871	57	271326	3061572	106	270136	3062270
9	272026	3063859	58	271219	3061578	107	270256	3062323
10	272160	3063760	59	271149	3061583	108	270274	3062331
11	272178	3063741	60	271092	3061585	109	270279	3062409
12	272416	3063496	61	271018	3061589	110	270286	3062497
13	272348	3063481	62	270982	3061579	111	270335	3062612
14	272345	3063470	63	270966	3061582	112	270360	3062671
15	272358	3063470	64	270834	3061552	113	270371	3062687
16	272376	3063473	65	270645	3061583	114	270394	3062717
17	272381	3063476	66	270622	3061580	115	270386	3062730
18	272463	3063448	67	270552	3061569	116	270395	3062808
19	272465	3063447	68	270526	3061565	117	270450	3063073
20	272467	3063444	69	270433	3061525	118	270398	3063240
21	272310	3063262	70	270403	3061461	119	270452	3063290
22	272319	3063257	71	270369	3061424	120	270460	3063406
23	272244	3063141	72	270319	3061484	121	270467	3063451
24	272229	3063081	73	270320	3061505	122	270433	3063485
25	272226	3063062	74	270313	3061510	123	270476	3063531
26	272373	3062810	75	270299	3061521	124	270486	3063618
27	272406	3062750	76	270310	3061563	125	270492	3063633
28	272436	3062741	77	270314	3061598	126	270537	3063745
29	272452	3062727	78	270314	3061601	127	270692	3063779
30	272496	3062673	79	270325	3061611	128	270692	3063780
31	272495	3062623	80	270304	3061680	129	270625	3063853
32	272508	3062553	81	270301	3061690	130	270587	3063844
33	272416	3062293	82	270289	3061695	131	270581	3063857
34	272428	3062255	83	270289	3061694	132	270573	3063892
35	272424	3062247	84	270283	3061707	133	270614	3063919

36	272394	3062179	85	270282	3061714	134	270642	3063929
37	272408	3062140	86	270281	3061732	135	270679	3063981
38	272386	3062064	87	270258	3061740	136	270812	3063917
39	272385	3062060	88	270259	3061774	137	270975	3063840
40	272381	3061946	89	270262	3061775	138	271036	3063941
41	272380	3061913	90	270273	3061781	139	271037	3063943
42	272345	3061877	91	270269	3061794	140	271089	3063978
43	272248	3061853	92	270270	3061811	141	271164	3064052
44	272098	3061774	93	270272	3061848	142	271198	3064083
45	272097	3061773	94	270283	3061969	143	271234	3064091
46	271863	3061693	95	270225	3061887	144	271261	3064120
47	271790	3061675	96	270202	3061905	145	271274	3064086
48	271763	3061658	97	270175	3061964			
49	271758	3061642	98	270198	3061982			

अ. उत्पादनशील क्षेत्र C1 का सर्भे जि.पि.एस. पोइन्टहरु

S.N.	X-coordinate	Y-coordinate	S.N.	X-coordinate	Y-coordinate	S.N.	X-coordinate	Y-coordinate
1	272116	3062163	140	271619	3061594	279	270459	3062527
2	272146	3062164	141	271597	3061614	280	270437	3062547
3	272176	3062165	142	271575	3061635	281	270418	3062570
4	272206	3062166	143	271548	3061627	282	270402	3062593
5	272236	3062167	144	271520	3061616	283	270429	3062605
6	272253	3062156	145	271493	3061605	284	270457	3062616
7	272252	3062126	146	271465	3061594	285	270485	3062628
8	272245	3062097	147	271437	3061583	286	270512	3062640
9	272245	3062069	148	271409	3061572	287	270540	3062647
10	272268	3062053	149	271381	3061561	288	270570	3062643
11	272297	3062046	150	271353	3061550	289	270600	3062641
12	272327	3062040	151	271331	3061566	290	270630	3062643
13	272356	3062033	152	271304	3061573	291	270660	3062645
14	272353	3062016	153	271274	3061575	292	270690	3062647
15	272352	3061987	154	271244	3061577	293	270720	3062649
16	272366	3061960	155	271214	3061578	294	270750	3062652
17	272381	3061937	156	271184	3061581	295	270780	3062654
18	272376	3061909	157	271154	3061583	296	270809	3062656
19	272355	3061887	158	271124	3061584	297	270839	3062659
20	272330	3061873	159	271094	3061585	298	270869	3062662

21	272300	3061866	160	271064	3061587	299	270899	3062664
22	272271	3061859	161	271034	3061588	300	270929	3062667
23	272243	3061850	162	271005	3061585	301	270958	3062671
24	272216	3061836	163	270976	3061580	302	270985	3062684
25	272190	3061822	164	270946	3061578	303	271013	3062697
26	272163	3061808	165	270917	3061571	304	271040	3062710
27	272137	3061794	166	270888	3061564	305	271067	3062723
28	272110	3061780	167	270859	3061558	306	271077	3062710
29	272098	3061790	168	270829	3061553	307	271073	3062680
30	272072	3061784	169	270800	3061558	308	271049	3062667
31	272050	3061765	170	270770	3061562	309	271026	3062655
32	272023	3061763	171	270740	3061567	310	271035	3062626
33	271995	3061753	172	270711	3061572	311	271061	3062612
34	271967	3061749	173	270681	3061577	312	271090	3062613
35	271942	3061739	174	270652	3061582	313	271113	3062631
36	271912	3061740	175	270622	3061580	314	271131	3062611
37	271885	3061730	176	270592	3061575	315	271150	3062597
38	271860	3061714	177	270563	3061571	316	271155	3062567
39	271833	3061702	178	270563	3061585	317	271168	3062541
40	271814	3061707	179	270568	3061612	318	271179	3062514
41	271812	3061737	180	270546	3061615	319	271203	3062527
42	271828	3061761	181	270517	3061608	320	271210	3062554
43	271856	3061770	182	270488	3061599	321	271233	3062573
44	271882	3061781	183	270461	3061586	322	271224	3062595
45	271910	3061792	184	270437	3061567	323	271205	3062619
46	271931	3061813	185	270419	3061544	324	271187	3062640
47	271957	3061825	186	270397	3061542	325	271188	3062651
48	271986	3061833	187	270376	3061523	326	271215	3062664
49	272014	3061843	188	270349	3061536	327	271243	3062660
50	272042	3061853	189	270323	3061535	328	271267	3062678
51	272072	3061857	190	270312	3061511	329	271269	3062700
52	272069	3061877	191	270302	3061534	330	271251	3062723
53	272057	3061901	192	270310	3061563	331	271249	3062748
54	272062	3061930	193	270313	3061593	332	271233	3062773
55	272068	3061958	194	270332	3061614	333	271211	3062773
56	272091	3061944	195	270350	3061635	334	271195	3062793
57	272113	3061924	196	270342	3061659	335	271204	3062817
58	272139	3061922	197	270316	3061674	336	271231	3062809
59	272140	3061951	198	270296	3061692	337	271250	3062787
60	272131	3061979	199	270282	3061714	338	271266	3062762
61	272102	3061976	200	270269	3061736	339	271293	3062759

62	272081	3061979	201	270259	3061758	340	271323	3062761
63	272099	3062001	202	270271	3061769	341	271353	3062759
64	272126	3062012	203	270300	3061764	342	271370	3062738
65	272156	3062011	204	270325	3061768	343	271382	3062711
66	272182	3062012	205	270337	3061795	344	271394	3062683
67	272180	3062040	206	270351	3061811	345	271411	3062661
68	272177	3062070	207	270325	3061825	346	271440	3062652
69	272202	3062078	208	270296	3061832	347	271468	3062644
70	272201	3062101	209	270274	3061815	348	271494	3062629
71	272176	3062116	210	270271	3061836	349	271517	3062610
72	272148	3062128	211	270274	3061866	350	271520	3062583
73	272119	3062135	212	270276	3061895	351	271538	3062564
74	272092	3062127	213	270279	3061925	352	271567	3062570
75	272093	3062106	214	270282	3061955	353	271587	3062568
76	272123	3062103	215	270297	3061977	354	271592	3062539
77	272149	3062098	216	270321	3061994	355	271598	3062510
78	272136	3062072	217	270348	3062007	356	271614	3062487
79	272111	3062058	218	270376	3062019	357	271620	3062459
80	272082	3062053	219	270403	3062032	358	271644	3062443
81	272052	3062047	220	270428	3062047	359	271669	3062458
82	272029	3062030	221	270449	3062068	360	271687	3062481
83	272022	3062003	222	270471	3062089	361	271684	3062511
84	272020	3061974	223	270484	3062114	362	271699	3062535
85	272002	3061955	224	270482	3062144	363	271723	3062552
86	272006	3061926	225	270481	3062174	364	271748	3062552
87	272017	3061898	226	270480	3062203	365	271771	3062544
88	271997	3061896	227	270477	3062225	366	271788	3062562
89	271971	3061911	228	270475	3062253	367	271812	3062545
90	271959	3061938	229	270453	3062273	368	271841	3062538
91	271932	3061948	230	270427	3062283	369	271865	3062522
92	271902	3061942	231	270398	3062287	370	271875	3062495
93	271881	3061924	232	270373	3062278	371	271882	3062466
94	271891	3061896	233	270362	3062256	372	271905	3062448
95	271906	3061871	234	270381	3062233	373	271933	3062438
96	271883	3061855	235	270409	3062223	374	271960	3062427
97	271855	3061864	236	270437	3062214	375	271969	3062399
98	271826	3061872	237	270467	3062212	376	271988	3062379
99	271807	3061854	238	270448	3062199	377	272017	3062384
100	271824	3061838	239	270424	3062181	378	272045	3062376
101	271837	3061818	240	270397	3062168	379	272072	3062366
102	271809	3061808	241	270370	3062156	380	272081	3062340

103	271783	3061815	242	270343	3062142	381	272077	3062311
104	271760	3061830	243	270320	3062124	382	272097	3062290
105	271763	3061852	244	270300	3062107	383	272093	3062266
106	271769	3061880	245	270309	3062136	384	272079	3062239
107	271754	3061902	246	270316	3062162	385	272065	3062212
108	271725	3061905	247	270286	3062159	386	272056	3062214
109	271700	3061918	248	270257	3062163	387	272054	3062241
110	271685	3061943	249	270227	3062169	388	272035	3062263
111	271658	3061954	250	270198	3062175	389	272008	3062272
112	271628	3061955	251	270169	3062182	390	272002	3062243
113	271599	3061959	252	270143	3062191	391	272011	3062214
114	271579	3061945	253	270140	3062221	392	272022	3062188
115	271586	3061918	254	270138	3062251	393	272051	3062187
116	271605	3061897	255	270146	3062274	394	272072	3062181
117	271630	3061888	256	270173	3062286	395	272092	3062167
118	271658	3061881	257	270201	3062299	396	271870	3061991
119	271688	3061879	258	270228	3062311	397	271891	3062006
120	271711	3061865	259	270255	3062323	398	271917	3062018
121	271728	3061842	260	270281	3062307	399	271941	3062003
122	271747	3061824	261	270299	3062310	400	271970	3062004
123	271755	3061798	262	270314	3062331	401	271998	3062013
124	271767	3061771	263	270344	3062333	402	272017	3062034
125	271757	3061745	264	270372	3062326	403	272033	3062060
126	271778	3061737	265	270395	3062319	404	272051	3062084
127	271792	3061715	266	270421	3062319	405	272035	3062101
128	271790	3061685	267	270443	3062303	406	272005	3062103
129	271773	3061665	268	270473	3062301	407	271976	3062095
130	271758	3061641	269	270503	3062299	408	271952	3062107
131	271768	3061614	270	270530	3062296	409	271929	3062126
132	271760	3061587	271	270546	3062318	410	271906	3062137
133	271735	3061571	272	270549	3062348	411	271889	3062113
134	271726	3061544	273	270543	3062378	412	271886	3062083
135	271722	3061514	274	270537	3062407	413	271880	3062053
136	271708	3061512	275	270531	3062437	414	271873	3062024
137	271685	3061533	276	270525	3062465	415	271866	3061996
138	271663	3061553	277	270503	3062486			
139	271641	3061573	278	270481	3062506			

आ: संरक्षण क्षेत्र C2 का सर्वे जि.पि.एस.
पोइन्टहरु

S.N.	X-coodinate	Y-coordinate
1	272508	3062553
2	272498	3062525
3	272488	3062496
4	272478	3062468
5	272468	3062440
6	272458	3062412
7	272448	3062383
8	272438	3062355
9	272428	3062327
10	272418	3062298
11	272424	3062319
12	272434	3062347
13	272444	3062375
14	272454	3062403
15	272465	3062432
16	272475	3062460
17	272485	3062488
18	272495	3062516
19	272505	3062544
20	272508	3062553
21	272026	3063859
22	272050	3063841
23	272074	3063823
24	272098	3063806
25	272123	3063788
26	272147	3063770
27	272148	3063754
28	272120	3063751
29	272090	3063758
30	272063	3063770
31	272035	3063777
32	272009	3063770
33	271990	3063760
34	271984	3063771
35	271986	3063800
36	271992	3063829
37	272006	3063856
38	272024	3063864
39	272026	3063859
40	270679	3063981
41	270706	3063968
42	270733	3063955

43	270760	3063942
44	270787	3063929
45	270810	3063915
46	270786	3063912
47	270801	3063893
48	270822	3063879
49	270847	3063862
50	270872	3063846
51	270902	3063839
52	270925	3063836
53	270934	3063811
54	270935	3063790
55	270924	3063762
56	270915	3063733
57	270907	3063705
58	270902	3063676
59	270903	3063647
60	270903	3063619
61	270913	3063591
62	270907	3063563
63	270910	3063536
64	270933	3063518
65	270961	3063506
66	270989	3063498
67	271015	3063490
68	271033	3063466
69	271050	3063441
70	271070	3063419
71	271081	3063391
72	271099	3063367
73	271109	3063340
74	271115	3063310
75	271120	3063281
76	271128	3063252
77	271142	3063226
78	271159	3063201
79	271179	3063179
80	271197	3063155
81	271204	3063126
82	271206	3063096
83	271207	3063066
84	271205	3063037
85	271185	3063021
86	271166	3063001
87	271183	3062982
88	271203	3062989

89	271213	3062999
90	271231	3062981
91	271247	3062999
92	271275	3063011
93	271304	3063013
94	271333	3063005
95	271343	3062977
96	271365	3062973
97	271392	3062968
98	271409	3062946
99	271418	3062918
100	271439	3062905
101	271432	3062879
102	271456	3062866
103	271486	3062866
104	271513	3062876
105	271528	3062902
106	271551	3062917
107	271552	3062894
108	271549	3062867
109	271560	3062851
110	271567	3062823
111	271592	3062819
112	271619	3062830
113	271645	3062818
114	271670	3062801
115	271695	3062785
116	271724	3062778
117	271748	3062766
118	271756	3062738
119	271774	3062723
120	271786	3062745
121	271790	3062774
122	271792	3062803
123	271818	3062809
124	271840	3062820
125	271867	3062807
126	271894	3062794
127	271910	3062770
128	271909	3062743
129	271903	3062715
130	271888	3062704
131	271867	3062724
132	271850	3062704
133	271829	3062688
134	271805	3062672

135	271785	3062653
136	271782	3062624
137	271795	3062599
138	271779	3062594
139	271767	3062621
140	271771	3062651
141	271768	3062680
142	271747	3062687
143	271744	3062658
144	271736	3062672
145	271709	3062669
146	271681	3062677
147	271655	3062685
148	271628	3062676
149	271624	3062651
150	271626	3062621
151	271604	3062614
152	271575	3062618
153	271551	3062635
154	271528	3062627
155	271517	3062610
156	271494	3062629
157	271468	3062644
158	271440	3062652
159	271411	3062661
160	271394	3062683
161	271382	3062711
162	271370	3062738
163	271353	3062759
164	271323	3062761
165	271293	3062759
166	271266	3062762
167	271250	3062787
168	271231	3062809
169	271204	3062817
170	271185	3062802
171	271165	3062783
172	271157	3062756
173	271129	3062743
174	271100	3062737
175	271074	3062726
176	271047	3062713
177	271019	3062700
178	270992	3062687
179	270965	3062675
180	270936	3062667

181	270907	3062665
182	270877	3062662
183	270847	3062660
184	270817	3062657
185	270787	3062654
186	270757	3062652
187	270727	3062650
188	270697	3062648
189	270667	3062646
190	270637	3062643
191	270608	3062641
192	270593	3062653
193	270598	3062683
194	270595	3062705
195	270565	3062706
196	270535	3062708
197	270525	3062725
198	270530	3062755
199	270535	3062784
200	270539	3062814
201	270544	3062844
202	270527	3062857
203	270497	3062861
204	270473	3062857
205	270464	3062828
206	270456	3062799
207	270446	3062771
208	270430	3062746
209	270413	3062721
210	270396	3062696
211	270380	3062671
212	270363	3062646
213	270344	3062623
214	270341	3062627
215	270353	3062654
216	270367	3062681
217	270385	3062705
218	270386	3062729
219	270389	3062759
220	270393	3062789
221	270397	3062819
222	270403	3062848
223	270409	3062877
224	270416	3062907
225	270422	3062936
226	270428	3062966

227	270434	3062995
228	270440	3063024
229	270446	3063054
230	270447	3063083
231	270438	3063111
232	270429	3063140
233	270420	3063169
234	270411	3063197
235	270402	3063226
236	270409	3063250
237	270431	3063271
238	270452	3063292
239	270454	3063322
240	270456	3063352
241	270458	3063382
242	270461	3063411
243	270465	3063441
244	270453	3063465
245	270434	3063486
246	270455	3063508
247	270475	3063530
248	270479	3063560
249	270483	3063589
250	270486	3063619
251	270498	3063647
252	270509	3063675
253	270520	3063703
254	270531	3063731
255	270551	3063748
256	270580	3063755
257	270610	3063761
258	270639	3063767
259	270668	3063774
260	270689	3063783
261	270669	3063806
262	270648	3063828
263	270628	3063850
264	270600	3063847
265	270580	3063859
266	270574	3063888
267	270595	3063907
268	270621	3063921
269	270646	3063935
270	270664	3063960
271	270679	3063981
272	272508	3062553

273	272478	3062551
274	272449	3062555
275	272420	3062563
276	272392	3062573
277	272367	3062589
278	272346	3062608
279	272343	3062638
280	272345	3062668
281	272328	3062685
282	272299	3062689
283	272272	3062697
284	272248	3062715
285	272226	3062734
286	272203	3062755
287	272181	3062775
288	272163	3062798
289	272138	3062803
290	272123	3062779
291	272103	3062756
292	272113	3062735
293	272142	3062730
294	272157	3062710
295	272179	3062692
296	272207	3062680
297	272236	3062673
298	272265	3062665
299	272278	3062642
300	272297	3062619
301	272318	3062607
302	272324	3062578
303	272347	3062571
304	272354	3062544
305	272383	3062547
306	272381	3062530
307	272371	3062503
308	272365	3062473
309	272341	3062458
310	272320	3062438
311	272300	3062415
312	272280	3062394
313	272277	3062364
314	272275	3062334
315	272289	3062313
316	272315	3062299
317	272342	3062286
318	272372	3062285

319	272400	3062275
320	272419	3062252
321	272415	3062226
322	272403	3062199
323	272397	3062171
324	272407	3062143
325	272400	3062114
326	272392	3062085
327	272379	3062069
328	272365	3062092
329	272347	3062114
330	272325	3062135
331	272302	3062154
332	272275	3062165
333	272245	3062168
334	272215	3062167
335	272185	3062166
336	272155	3062164
337	272125	3062163
338	272112	3062183
339	272117	3062212
340	272128	3062239
341	272147	3062261
342	272164	3062240
343	272191	3062229
344	272208	3062242
345	272231	3062249
346	272227	3062278
347	272204	3062297
348	272178	3062313
349	272152	3062328
350	272125	3062341
351	272127	3062359
352	272131	3062374
353	272115	3062390
354	272086	3062397
355	272066	3062418
356	272053	3062445
357	272032	3062461
358	272012	3062481
359	271994	3062505
360	271967	3062510
361	271937	3062510
362	271910	3062523
363	271891	3062545
364	271901	3062571

365	271929	3062580
366	271938	3062604
367	271931	3062631
368	271950	3062654
369	271960	3062681
370	271956	3062709
371	271938	3062729
372	271962	3062742
373	271992	3062747
374	272017	3062761
375	272000	3062772
376	271972	3062761
377	271943	3062763
378	271918	3062780
379	271905	3062805
380	271930	3062794
381	271956	3062781
382	271985	3062780
383	272010	3062795
384	272040	3062798
385	272069	3062803
386	272088	3062824
387	272096	3062853
388	272099	3062882
389	272078	3062899
390	272049	3062901
391	272027	3062887
392	272008	3062865
393	271980	3062856
394	271950	3062858
395	271921	3062865
396	271908	3062890
397	271893	3062916
398	271869	3062931
399	271843	3062923
400	271820	3062904
401	271799	3062883
402	271770	3062874
403	271747	3062877
404	271728	3062859
405	271701	3062869
406	271673	3062881
407	271646	3062894
408	271648	3062917
409	271676	3062916
410	271706	3062918

411	271735	3062913
412	271765	3062914
413	271793	3062923
414	271808	3062947
415	271832	3062963
416	271841	3062988
417	271816	3062996
418	271797	3063018
419	271788	3063046
420	271771	3063049
421	271744	3063043
422	271716	3063052
423	271686	3063055
424	271662	3063038
425	271669	3063010
426	271685	3062985
427	271711	3062974
428	271732	3062988
429	271762	3062986
430	271785	3062968
431	271785	3062938
432	271768	3062951
433	271739	3062944
434	271710	3062952
435	271682	3062962
436	271655	3062975
437	271626	3062981
438	271596	3062984
439	271567	3062991
440	271538	3062991
441	271513	3062995
442	271491	3063012
443	271477	3063014
444	271500	3063031
445	271490	3063049
446	271472	3063068
447	271491	3063087
448	271518	3063079
449	271535	3063095
450	271558	3063114
451	271587	3063111
452	271610	3063093
453	271628	3063069
454	271647	3063084
455	271665	3063101
456	271693	3063110

457	271717	3063128
458	271711	3063152
459	271684	3063163
460	271654	3063169
461	271626	3063163
462	271599	3063172
463	271572	3063185
464	271545	3063198
465	271548	3063220
466	271547	3063246
467	271533	3063272
468	271508	3063285
469	271483	3063294
470	271475	3063320
471	271447	3063332
472	271433	3063357
473	271420	3063384
474	271401	3063406
475	271376	3063390
476	271348	3063387
477	271342	3063415
478	271353	3063442
479	271345	3063468
480	271333	3063495
481	271312	3063499
482	271288	3063499
483	271260	3063510
484	271238	3063527
485	271217	3063548
486	271208	3063576
487	271202	3063605
488	271189	3063632
489	271163	3063647
490	271135	3063657
491	271106	3063666
492	271080	3063679
493	271054	3063695
494	271025	3063699
495	270999	3063692
496	271002	3063722
497	271002	3063752
498	271013	3063780
499	271025	3063806
500	271037	3063833
501	271031	3063862
502	271031	3063892

503	271035	3063921
504	271044	3063948
505	271069	3063964
506	271093	3063982
507	271114	3064003
508	271136	3064024
509	271157	3064045
510	271179	3064066
511	271202	3064084
512	271231	3064090
513	271253	3064111
514	271267	3064104
515	271285	3064083
516	271311	3064086
517	271336	3064091
518	271362	3064075
519	271388	3064060
520	271414	3064047
521	271444	3064045
522	271474	3064042
523	271502	3064035
524	271526	3064022
525	271547	3064021
526	271566	3064040
527	271590	3064027
528	271604	3064000
529	271623	3063982
530	271653	3063978
531	271682	3063969
532	271705	3063951
533	271716	3063924
534	271720	3063894
535	271724	3063867
536	271752	3063854
537	271780	3063844
538	271805	3063829
539	271823	3063811
540	271817	3063782
541	271803	3063755
542	271786	3063732
543	271763	3063716
544	271755	3063694
545	271771	3063673
546	271800	3063665
547	271830	3063663
548	271851	3063673

549	271874	3063657
550	271866	3063631
551	271876	3063603
552	271884	3063574
553	271901	3063550
554	271918	3063526
555	271937	3063503
556	271954	3063479
557	271977	3063463
558	272005	3063468
559	272030	3063465
560	272051	3063446
561	272080	3063443
562	272110	3063441
563	272134	3063429
564	272156	3063415
565	272155	3063385
566	272161	3063357
567	272189	3063368
568	272216	3063381
569	272225	3063409
570	272252	3063416
571	272281	3063415
572	272310	3063425
573	272332	3063441
574	272343	3063469
575	272328	3063493
576	272309	3063517
577	272282	3063530
578	272253	3063528
579	272224	3063524
580	272194	3063529
581	272166	3063539
582	272140	3063535
583	272114	3063524
584	272091	3063541
585	272076	3063567
586	272054	3063582
587	272035	3063601
588	272007	3063600
589	271980	3063588
590	271954	3063580
591	271929	3063593
592	271951	3063610
593	271977	3063625
594	271996	3063647

595	272012	3063672
596	272036	3063686
597	272053	3063709
598	272081	3063716
599	272111	3063716
600	272140	3063713
601	272168	3063724
602	272185	3063734
603	272206	3063712
604	272227	3063691
605	272248	3063669
606	272269	3063648
607	272289	3063626
608	272310	3063605
609	272331	3063583
610	272352	3063562
611	272373	3063540
612	272394	3063519
613	272415	3063497
614	272388	3063490
615	272359	3063483
616	272352	3063470
617	272381	3063476
618	272410	3063466
619	272438	3063457
620	272466	3063446
621	272449	3063423
622	272429	3063400
623	272410	3063378
624	272390	3063355
625	272371	3063332
626	272351	3063309
627	272331	3063287
628	272312	3063264
629	272310	3063243
630	272293	3063217
631	272277	3063192
632	272261	3063167
633	272245	3063142
634	272237	3063113
635	272230	3063084
636	272230	3063055
637	272245	3063029
638	272260	3063003
639	272275	3062977
640	272290	3062952

641	272306	3062926
642	272321	3062900
643	272336	3062874
644	272351	3062848
645	272366	3062822
646	272381	3062796
647	272395	3062770
648	272413	3062748
649	272441	3062737

650	272462	3062715
651	272480	3062692
652	272496	3062668
653	272495	3062638
654	272498	3062608
655	272503	3062578
656	272508	3062553

इ. सामुदायिक वन भित्र रहेका कवुलियती वनका सभे जि.पि.एस. पोइन्टहरु

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	270279	3062409	28	270479	3062221	55	270344	3061618
2	270286	3062497	29	270484	3062102	56	270333	3061610
3	270335	3062612	30	270421	3062040	57	270323	3061606
4	270357	3062638	31	270310	3061989	58	270314	3061598
5	270415	3062723	32	270291	3061972	59	270552	3061569
6	270449	3062775	33	270283	3061969	60	270526	3061565
7	270475	3062864	34	270262	3061775	61	270433	3061525
8	270546	3062854	35	270273	3061781	62	270403	3061461
9	270522	3062708	36	270269	3061794	63	270369	3061424
10	270602	3062705	37	270270	3061811	64	270319	3061484
11	270591	3062640	38	270292	3061833	65	270320	3061505
12	270531	3062648	39	270322	3061827	66	270313	3061510
13	270400	3062592	40	270353	3061810	67	270311	3061516
14	270374	3062533	41	270353	3061799	68	270322	3061534
15	270351	3062495	42	270339	3061797	69	270336	3061543
16	270279	3062409	43	270330	3061788	70	270376	3061523
17	270283	3061969	44	270325	3061767	71	270387	3061538
18	270225	3061887	45	270324	3061762	72	270395	3061543
19	270202	3061905	46	270275	3061767	73	270410	3061533
20	270175	3061964	47	270262	3061775	74	270438	3061568
21	270198	3061982	48	270314	3061598	75	270458	3061584
22	270245	3061982	49	270314	3061601	76	270481	3061596
23	270261	3061995	50	270325	3061611	77	270508	3061606
24	270299	3062105	51	270304	3061680	78	270567	3061620
25	270333	3062136	52	270312	3061676	79	270571	3061596
26	270353	3062149	53	270335	3061665	80	270552	3061569
27	270418	3062177	54	270354	3061647			

ई. सामुदायिक वन भित्र रहेका पुरानो अतिक्रमणका सभे जि.पि.एस. पोइन्टहरु

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	272508	3062553	237	271180	3062512	473	272076	3062312
2	272416	3062296	238	271175	3062532	474	272076	3062328
3	272428	3062255	239	271156	3062556	475	272083	3062344
4	272424	3062247	240	271154	3062577	476	272078	3062359
5	272423	3062248	241	271151	3062594	477	272067	3062372
6	272399	3062277	242	271145	3062612	478	272055	3062375
7	272375	3062285	243	271129	3062611	479	272035	3062376
8	272339	3062286	244	271116	3062632	480	272025	3062382
9	272300	3062307	245	271108	3062629	481	272010	3062385

10	272275	3062320	246	271093	3062613	482	271994	3062378
11	272275	3062345	247	271068	3062609	483	271979	3062381
12	272280	3062395	248	271035	3062626	484	271972	3062391
13	272306	3062421	249	271025	3062660	485	271966	3062409
14	272333	3062455	250	271071	3062674	486	271960	3062429
15	272364	3062468	251	271075	3062690	487	271933	3062438
16	272369	3062495	252	271078	3062730	488	271909	3062445
17	272375	3062521	253	271095	3062736	489	271893	3062455
18	272393	3062546	254	271127	3062742	490	271878	3062470
19	272371	3062549	255	271152	3062753	491	271873	3062511
20	272354	3062544	256	271160	3062758	492	271858	3062530
21	272355	3062564	257	271164	3062776	493	271848	3062537
22	272343	3062574	258	271165	3062787	494	271834	3062540
23	272326	3062571	259	271175	3062789	495	271815	3062543
24	272315	3062619	260	271191	3062809	496	271798	3062553
25	272296	3062619	261	271194	3062798	497	271785	3062565
26	272275	3062646	262	271195	3062790	498	271776	3062556
27	272272	3062663	263	271196	3062783	499	271771	3062543
28	272238	3062672	264	271202	3062774	500	271762	3062541
29	272214	3062677	265	271161	3063198	501	271749	3062546
30	272166	3062697	266	271347	3063387	502	271748	3062557
31	272155	3062713	267	271368	3063384	503	271725	3062553
32	272151	3062730	268	271400	3063407	504	271688	3062528
33	272124	3062731	269	271418	3063389	505	271684	3062511
34	272101	3062739	270	271431	3063363	506	271687	3062492
35	272103	3062756	271	271444	3063333	507	271687	3062479
36	272125	3062781	272	271477	3063319	508	271675	3062462
37	272133	3062802	273	271476	3063303	509	271642	3062442
38	272152	3062808	274	271491	3063283	510	271621	3062458
39	272170	3062793	275	271510	3063285	511	271613	3062470
40	272182	3062773	276	271530	3063278	512	271614	3062496
41	272216	3062744	277	271555	3063232	513	271598	3062509
42	272236	3062724	278	271537	3063202	514	271592	3062538
43	272284	3062688	279	271621	3063161	515	271590	3062560
44	272316	3062690	280	271643	3063171	516	271583	3062579
45	272346	3062679	281	271680	3063165	517	271564	3062568
46	272343	3062647	282	271711	3063152	518	271545	3062564
47	272344	3062624	283	271723	3063133	519	271528	3062565
48	272346	3062604	284	271699	3063112	520	271520	3062580
49	272366	3062590	285	271670	3063103	521	271526	3062622
50	272378	3062578	286	271648	3063096	522	271531	3062635
51	272401	3062570	287	271647	3063077	523	271550	3062637
52	272426	3062560	288	271630	3063066	524	271560	3062625
53	272470	3062550	289	271607	3063097	525	271572	3062618

54	272488	3062552	290	271586	3063111	526	271598	3062614
55	272508	3062553	291	271562	3063116	527	271626	3062613
56	272386	3062064	292	271546	3063107	528	271624	3062656
57	272385	3062060	293	271532	3063092	529	271621	3062673
58	272381	3061946	294	271526	3063076	530	271631	3062677
59	272381	3061946	295	271506	3063084	531	271645	3062676
60	272368	3061957	296	271498	3063090	532	271659	3062688
61	272351	3061989	297	271475	3063079	533	271701	3062668
62	272352	3062015	298	271470	3063062	534	271723	3062672
63	272366	3062031	299	271478	3063056	535	271736	3062675
64	272329	3062040	300	271499	3063043	536	271736	3062661
65	272289	3062048	301	271507	3063037	537	271738	3062652
66	272253	3062056	302	271494	3063027	538	271744	3062655
67	272241	3062076	303	271480	3063021	539	271747	3062675
68	272252	3062127	304	271475	3063007	540	271747	3062689
69	272254	3062168	305	271477	3063002	541	271763	3062691
70	272285	3062164	306	271489	3063012	542	271770	3062677
71	272312	3062148	307	271497	3063012	543	271772	3062662
72	272333	3062126	308	271508	3063004	544	271767	3062622
73	272345	3062116	309	271516	3062988	545	271771	3062608
74	272362	3062103	310	271534	3062989	546	271779	3062594
75	272369	3062075	311	271550	3062995	547	271793	3062585
76	272385	3062065	312	271565	3062991	548	271796	3062605
77	272386	3062064	313	271610	3062981	549	271781	3062626
78	272098	3061774	314	271627	3062981	550	271786	3062658
79	272097	3061773	315	271658	3062974	551	271794	3062670
80	271863	3061693	316	271689	3062959	552	271807	3062672
81	271790	3061675	317	271724	3062947	553	271821	3062684
82	271789	3061696	318	271742	3062943	554	271839	3062693
83	271792	3061714	319	271765	3062951	555	271848	3062694
84	271788	3061731	320	271776	3062951	556	271851	3062711
85	271783	3061738	321	271785	3062935	557	271858	3062723
86	271763	3061732	322	271785	3062971	558	271872	3062724
87	271757	3061746	323	271762	3062986	559	271892	3062699
88	271769	3061761	324	271729	3062988	560	271905	3062709
89	271765	3061779	325	271720	3062973	561	271901	3062719
90	271757	3061795	326	271702	3062071	562	271906	3062738
91	271744	3061817	327	271689	3062978	563	271916	3062753
92	271749	3061828	328	271664	3063017	564	271903	3062788
93	271736	3061838	329	271662	3063039	565	271881	3062802
94	271717	3061848	330	271683	3063055	566	271868	3062807
95	271707	3061875	331	271711	3063054	567	271849	3062817
96	271686	3061879	332	271732	3063047	568	271835	3062821
97	271663	3061881	333	271755	3063040	569	271834	3062813

98	271643	3061882	334	271771	3063048	570	271819	3062809
99	271630	3061887	335	271777	3063060	571	271803	3062813
100	271619	3061899	336	271787	3063048	572	271792	3062803
101	271604	3061897	337	271792	3063029	573	271788	3062786
102	271589	3061906	338	271801	3063009	574	271791	3062769
103	271586	3061919	339	271814	3062996	575	271786	3062756
104	271577	3061936	340	271839	3062995	576	271786	3062746
105	271581	3061957	341	271844	3062981	577	271784	3062725
106	271605	3061960	342	271835	3062964	578	271762	3062721
107	271636	3061954	343	271810	3062951	579	271753	3062745
108	271669	3061954	344	271800	3062927	580	271746	3062774
109	271693	3061937	345	271780	3062915	581	271699	3062783
110	271700	3061917	346	271758	3062913	582	271675	3062798
111	271716	3061905	347	271730	3062913	583	271645	3062818
112	271753	3061903	348	271711	3062919	584	271627	3062830
113	271769	3061892	349	271690	3062914	585	271609	3062830
114	271769	3061872	350	271673	3062917	586	271599	3062825
115	271766	3061854	351	271661	3062921	587	271589	3062816
116	271753	3061848	352	271647	3062917	588	271577	3062814
117	271757	3061834	353	271639	3062908	589	271563	3062827
118	271766	3061820	354	271640	3062899	590	271559	3062849
119	271781	3061816	355	271652	3062889	591	271562	3062861
120	271802	3061804	356	271674	3062881	592	271562	3062868
121	271818	3061813	357	271686	3062874	593	271548	3062867
122	271837	3061817	358	271705	3062868	594	271546	3062875
123	271839	3061832	359	271721	3062859	595	271552	3062887
124	271805	3061845	360	271739	3062860	596	271553	3062902
125	271809	3061864	361	271747	3062878	597	271559	3062913
126	271824	3061873	362	271759	3062883	598	271553	3062917
127	271856	3061864	363	271767	3062873	599	271541	3062917
128	271874	3061856	364	271798	3062882	600	271531	3062905
129	271890	3061854	365	271830	3062913	601	271522	3062895
130	271907	3061872	366	271858	3062934	602	271518	3062887
131	271890	3061898	367	271880	3062929	603	271513	3062876
132	271880	3061926	368	271903	3062906	604	271505	3062869
133	271903	3061943	369	271916	3062867	605	271490	3062866
134	271937	3061949	370	271941	3062858	606	271474	3062867
135	271958	3061940	371	271984	3062856	607	271467	3062868
136	271970	3061912	372	272017	3062869	608	271454	3062866
137	271990	3061898	373	272035	3062901	609	271444	3062873
138	272019	3061891	374	272070	3062902	610	271438	3062872
139	272008	3061920	375	272097	3062891	611	271432	3062878
140	272000	3061945	376	272101	3062874	612	271434	3062885
141	272006	3061970	377	272085	3062812	613	271440	3062888

142	272021	3061974	378	272064	3062800	614	271438	3062914
143	272022	3062022	379	272034	3062797	615	271418	3062917
144	272045	3062046	380	272004	3062795	616	271409	3062938
145	272074	3062052	381	271985	3062780	617	271409	3062954
146	272103	3062056	382	271944	3062782	618	271389	3062971
147	272124	3062060	383	271912	3062808	619	271377	3062975
148	272144	3062081	384	271905	3062805	620	271367	3062975
149	272150	3062101	385	271911	3062787	621	271357	3062966
150	272093	3062106	386	271930	3062768	622	271345	3062970
151	272082	3062118	387	271951	3062759	623	271333	3063005
152	272099	3062134	388	271977	3062762	624	271316	3063012
153	272130	3062135	389	271995	3062770	625	271284	3063014
154	272193	3062109	390	272010	3062776	626	271272	3063010
155	272209	3062092	391	272019	3062763	627	271247	3062999
156	272207	3062079	392	272013	3062755	628	271248	3062987
157	272177	3062074	393	271998	3062748	629	271232	3062981
158	272177	3062049	394	271946	3062740	630	271220	3062982
159	272186	3062020	395	271936	3062727	631	271215	3062995
160	272180	3062007	396	271955	3062711	632	271209	3063006
161	272146	3062013	397	271964	3062696	633	271201	3063001
162	272114	3062012	398	271954	3062658	634	271205	3062981
163	272088	3061993	399	271928	3062628	635	271184	3062981
164	272081	3061979	400	271938	3062608	636	271165	3062992
165	272080	3061971	401	271936	3062582	637	271166	3063008
166	272108	3061977	402	271908	3062576	638	271182	3063020
167	272132	3061979	403	271892	3062565	639	271201	3063023
168	272140	3061954	404	271891	3062542	640	271207	3063046
169	272142	3061925	405	271911	3062522	641	271207	3063090
170	272133	3061916	406	271937	3062510	642	271204	3063127
171	272107	3061927	407	271991	3062510	643	271198	3063154
172	272084	3061951	408	272008	3062487	644	271189	3063167
173	272069	3061960	409	272021	3062465	645	271176	3063184
174	272061	3061948	410	272051	3062454	646	271161	3063198
175	272062	3061933	411	272056	3062432	647	270256	3062323
176	272055	3061889	412	272073	3062408	648	270274	3062331
177	272070	3061876	413	272091	3062393	649	270279	3062409
178	272079	3061857	414	272109	3062390	650	270351	3062495
179	272053	3061856	415	272124	3062391	651	270374	3062533
180	272029	3061850	416	272132	3062383	652	270400	3062592
181	272001	3061837	417	272131	3062373	653	270433	3062551
182	271936	3061819	418	272122	3062373	654	270526	3062464
183	271915	3061794	419	272118	3062364	655	270549	3062347
184	271886	3061785	420	272134	3062355	656	270545	3062308
185	271873	3061772	421	272121	3062343	657	270524	3062291

186	271841	3061768	422	272141	3062333	658	270502	3062299
187	271824	3061758	423	272166	3062321	659	270455	3062303
188	271812	3061743	424	272180	3062312	660	270433	3062303
189	271813	3061712	425	272198	3062301	661	270419	3062322
190	271815	3061696	426	272212	3062292	662	270408	3062326
191	271849	3061707	427	272229	3062276	663	270386	3062313
192	271880	3061726	428	272231	3062251	664	270367	3062331
193	271898	3061740	429	272230	3062242	665	270333	3062334
194	271936	3061740	430	272221	3062240	666	270305	3062330
195	271955	3061737	431	272210	3062242	667	270295	3062298
196	271970	3061752	432	272194	3062244	668	270259	3062321
197	271992	3061752	433	272192	3062229	669	270256	3062323
198	272018	3061764	434	272174	3062232	670	270475	3062218
199	272042	3061758	435	272167	3062237	671	270465	3062211
200	272072	3061784	436	272158	3062247	672	270441	3062213
201	272093	3061794	437	272155	3062258	673	270383	3062231
202	272098	3061792	438	272149	3062262	674	270365	3062249
203	272098	3061774	439	272139	3062257	675	270358	3062265
204	271202	3061774	440	272133	3062248	676	270389	3062291
205	271210	3062774	441	272122	3062229	677	270409	3062282
206	271214	3062768	442	272117	3062212	678	270437	3062284
207	271227	3062778	443	272110	3062197	679	270464	3062266
208	271235	3062772	444	272112	3062181	680	270480	3062246
209	271243	3062758	445	272116	3062163	681	270482	3062239
210	271250	3062745	446	272093	3062167	682	270475	3062218
211	271244	3062740	447	272079	3062166	683	271954	3062105
212	271244	3062731	448	272070	3062184	684	271968	3062092
213	271255	3062718	449	272065	3062194	685	271989	3062099
214	271270	3062698	450	272050	3062186	686	272001	3062103
215	271277	3062695	451	272036	3062185	687	272024	3062102
216	271271	3062682	452	272020	3062188	688	272049	3062099
217	271257	3062667	453	272008	3062222	689	272051	3062083
218	271242	3062660	454	272001	3062247	690	272026	3062050
219	271233	3062665	455	272003	3062260	691	272007	3062016
220	271220	3062666	456	272008	3062272	692	271984	3062009
221	271203	3062660	457	272021	3062271	693	271955	3061999
222	271188	3062651	458	272034	3062266	694	271952	3062000
223	271169	3062659	459	272038	3062255	695	271931	3062005
224	271171	3062672	460	272050	3062245	696	271919	3062018
225	271183	3062642	461	272058	3062238	697	271905	3062017
226	271199	3062635	462	272060	3062227	698	271887	3062002
227	271204	3062621	463	272054	3062205	699	271873	3061988
228	271215	3062606	464	272058	3062200	700	271866	3061996
229	271231	3062586	465	272063	3062207	701	271876	3062034

230	271238	3062581	466	272069	3062222	702	271878	3062044
231	271230	3062568	467	272080	3062242	703	271880	3062052
232	271218	3062559	468	272090	3062262	704	271885	3062076
233	271208	3062553	469	272101	3062277	705	271890	3062117
234	271210	3062543	470	272103	3062283	706	271901	3062130
235	271202	3062526	471	272093	3062294	707	271910	3062141
236	271191	3062518	472	272082	3062300	708	271954	3062105

उ. सामुदायिक वन भित्र रहेका निजी आवादीहरूको सर्भे जि.पि.एस. पोइन्टहरु

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	272022	3063871	60	272092	3063443	119	271022	3063483
2	272021	3063870	61	272076	3063443	120	271006	3063499
3	272012	3063865	62	272047	3063446	121	270981	3063498
4	271999	3063847	63	272037	3063461	122	270941	3063514
5	271987	3063817	64	272013	3063475	123	270913	3063530
6	271986	3063787	65	271998	3063462	124	270902	3063548
7	271982	3063752	66	271969	3063463	125	270915	3063587
8	271989	3063758	67	271953	3063480	126	270907	3063606
9	271997	3063775	68	271943	3063498	127	270898	3063633
10	272019	3063766	69	271921	3063518	128	270907	3063657
11	272038	3063779	70	271914	3063537	129	270900	3063682
12	272065	3063769	71	271894	3063557	130	270916	3063737
13	272089	3063758	72	271882	3063576	131	270933	3063787
14	272133	3063748	73	271874	3063614	132	270945	3063802
15	272157	3063758	74	271863	3063638	133	270925	3063817
16	272160	3063760	75	271875	3063658	134	270925	3063836
17	272178	3063741	76	271842	3063678	135	270918	3063846
18	272177	3063740	77	271831	3063663	136	270904	3063839
19	272166	3063721	78	271818	3063664	137	270874	3063845
20	272140	3063713	79	271795	3063665	138	270823	3063878
21	272114	3063716	80	271760	3063676	139	270811	3063895
22	272085	3063717	81	271755	3063695	140	270793	3063891
23	272056	3063713	82	271755	3063716	141	270785	3063913
24	272040	3063686	83	271771	3063717	142	270788	3063918
25	272021	3063684	84	271780	3063728	143	270810	3063915
26	272005	3063662	85	271798	3063740	144	270812	3063917
27	271989	3063634	86	271805	3063760	145	270975	3063840
28	271969	3063619	87	271812	3063774	146	271036	3063941
29	271953	3063611	88	271819	3063786	147	271036	3063933
30	271933	3063603	89	271823	3063806	148	271029	3063869
31	271928	3063592	90	271823	3063822	149	271038	3063836
32	271948	3063582	91	271810	3063826	150	271030	3063812

33	271963	3063577	92	271785	3063842	151	271014	3063792
34	271996	3063598	93	271759	3063851	152	271013	3063778
35	272034	3063604	94	271720	3063869	153	271002	3063752
36	272044	3063584	95	271720	3063915	154	271002	3063714
37	272071	3063579	96	271704	3063954	155	270999	3063690
38	272082	3063554	97	271655	3063978	156	271026	3063699
39	272097	3063531	98	271612	3063984	157	271050	3063698
40	272119	3063522	99	271585	3064036	158	271095	3063669
41	272156	3063544	100	271560	3064041	159	271157	3063650
42	272187	3063530	101	271549	3064022	160	271188	3063634
43	272233	3063523	102	271533	3064011	161	271203	3063603
44	272276	3063533	103	271516	3064035	162	271211	3063557
45	272308	3063518	104	271493	3064035	163	271225	3063537
46	272344	3063473	105	271470	3064043	164	271240	3063525
47	272329	3063433	106	271530	3064083	165	271249	3063512
48	272296	3063419	107	271687	3063937	166	271256	3063511
49	272273	3063413	108	272022	3063871	167	271309	3063492
50	272237	3063418	109	271347	3063387	168	271315	3063507
51	272223	3063407	110	271161	3063198	169	271328	3063501
52	272215	3063379	111	271136	3063234	170	271339	3063487
53	272190	3063368	112	271122	3063266	171	271344	3063470
54	272160	3063357	113	271117	3063302	172	271356	3063451
55	272155	3063372	114	271106	3063357	173	271349	3063431
56	272156	3063420	115	271079	3063394	174	271341	3063419
57	272140	3063422	116	271069	3063422	175	271347	3063387
58	272125	3063441	117	271055	3063434			
59	272108	3063441	118	271039	3063456			

ख. कम्पाटमेन्ट न.२ को १० वर्षे कटान क्षेत्रको जि.पि.एस. पोइन्टहरु
C2FC1

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	270635	3061890	26	270324	3061535	51	270282	3061954
2	270638	3061860	27	270313	3061510	52	270296	3061976
3	270640	3061830	28	270302	3061533	53	270320	3061994
4	270643	3061800	29	270310	3061562	54	270347	3062006
5	270646	3061771	30	270313	3061592	55	270375	3062019
6	270648	3061741	31	270331	3061613	56	270402	3062031
7	270647	3061711	32	270349	3061634	57	270427	3062046
8	270647	3061681	33	270342	3061658	58	270449	3062067
9	270646	3061651	34	270317	3061674	59	270470	3062088
10	270646	3061621	35	270297	3061692	60	270494	3062104
11	270645	3061591	36	270282	3061713	61	270524	3062110
12	270623	3061580	37	270270	3061736	62	270553	3062116
13	270593	3061575	38	270259	3061757	63	270583	3062123
14	270564	3061571	39	270270	3061770	64	270612	3062129
15	270563	3061584	40	270300	3061764	65	270627	3062116
16	270568	3061611	41	270325	3061767	66	270629	3062086
17	270547	3061615	42	270336	3061794	67	270632	3062056
18	270517	3061608	43	270352	3061810	68	270634	3062026
19	270489	3061599	44	270326	3061825	69	270636	3061996
20	270462	3061586	45	270297	3061832	70	270637	3061966
21	270438	3061568	46	270274	3061815	71	270636	3061936
22	270419	3061545	47	270271	3061835	72	270636	3061906
23	270397	3061541	48	270274	3061865	73	270635	3061890
24	270377	3061524	49	270276	3061895			
25	270350	3061536	50	270279	3061924			

C2FC2

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	270919	3061571
2	270890	3061565
3	270861	3061558
4	270831	3061552
5	270802	3061557
6	270772	3061562
7	270742	3061567
8	270713	3061572
9	270683	3061577
10	270654	3061582

11	270645	3061604
12	270646	3061634
13	270646	3061664
14	270647	3061694
15	270647	3061724
16	270647	3061754
17	270644	3061784
18	270642	3061814
19	270639	3061844
20	270637	3061874
21	270636	3061904

22	270636	3061934
23	270637	3061964
24	270636	3061994
25	270634	3062024
26	270632	3062054
27	270630	3062083
28	270627	3062113
29	270637	3062134
30	270667	3062140
31	270696	3062146
32	270725	3062152
33	270755	3062159
34	270784	3062165
35	270813	3062171
36	270843	3062177
37	270872	3062183
38	270902	3062189
39	270911	3062166
40	270915	3062137
41	270920	3062107

42	270924	3062077
43	270929	3062048
44	270933	3062018
45	270937	3061988
46	270942	3061959
47	270946	3061929
48	270939	3061900
49	270931	3061871
50	270926	3061842
51	270921	3061812
52	270918	3061782
53	270918	3061752
54	270918	3061722
55	270919	3061692
56	270919	3061662
57	270919	3061632
58	270919	3061602
59	270919	3061572
60	270919	3061542

C2FC3

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	271267	3062277
2	271260	3062248
3	271254	3062218
4	271248	3062189
5	271241	3062160
6	271235	3062130
7	271228	3062101
8	271224	3062071
9	271222	3062041
10	271219	3062012
11	271214	3061982
12	271208	3061953
13	271202	3061923
14	271196	3061894
15	271188	3061865
16	271177	3061837
17	271167	3061809
18	271158	3061780
19	271140	3061765
20	271131	3061736
21	271121	3061708

22	271112	3061679
23	271103	3061651
24	271093	3061622
25	271084	3061594
26	271060	3061587
27	271030	3061588
28	271000	3061584
29	270971	3061581
30	270942	3061577
31	270919	3061578
32	270919	3061608
33	270919	3061638
34	270919	3061668
35	270919	3061698
36	270918	3061728
37	270918	3061758
38	270918	3061788
39	270922	3061817
40	270927	3061847
41	270932	3061877
42	270940	3061905
43	270946	3061934

44	270941	3061964
45	270937	3061994
46	270932	3062023
47	270928	3062053
48	270923	3062083
49	270919	3062112
50	270914	3062142
51	270910	3062172
52	270917	3062194
53	270945	3062205
54	270974	3062215

55	271002	3062226
56	271030	3062236
57	271059	3062234
58	271089	3062230
59	271118	3062238
60	271146	3062249
61	271174	3062258
62	271204	3062264
63	271233	3062270
64	271262	3062276
65	271267	3062277

C2FC4

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	271589	3061906	25	271633	3061581	49	271118	3061699
2	271616	3061899	26	271611	3061602	50	271128	3061727
3	271640	3061883	27	271589	3061622	51	271137	3061756
4	271670	3061880	28	271565	3061634	52	271155	3061771
5	271700	3061876	29	271537	3061623	53	271179	3061777
6	271715	3061854	30	271509	3061612	54	271208	3061774
7	271738	3061837	31	271482	3061601	55	271238	3061771
8	271746	3061814	32	271454	3061590	56	271268	3061768
9	271761	3061788	33	271426	3061579	57	271298	3061764
10	271768	3061759	34	271398	3061567	58	271314	3061780
11	271762	3061734	35	271370	3061556	59	271320	3061809
12	271787	3061733	36	271344	3061553	60	271328	3061838
13	271790	3061703	37	271322	3061572	61	271342	3061864
14	271789	3061674	38	271292	3061574	62	271359	3061888
15	271763	3061658	39	271262	3061576	63	271388	3061881
16	271764	3061631	40	271232	3061577	64	271417	3061874
17	271766	3061602	41	271202	3061579	65	271447	3061868
18	271750	3061580	42	271172	3061581	66	271476	3061861
19	271729	3061562	43	271142	3061583	67	271505	3061854
20	271725	3061532	44	271112	3061584	68	271532	3061855
21	271720	3061502	45	271082	3061586	69	271551	3061878
22	271699	3061520	46	271090	3061613	70	271571	3061901
23	271677	3061541	47	271100	3061642	71	271587	3061913
24	271654	3061561	48	271109	3061670	72	271589	3061906

C2FC5

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	271311	3061763	23	271266	3062273	45	271718	3061984
2	271281	3061766	24	271290	3062286	46	271705	3061962
3	271251	3061769	25	271319	3062297	47	271691	3061938
4	271221	3061773	26	271347	3062307	48	271666	3061954
5	271191	3061776	27	271375	3062316	49	271636	3061954
6	271162	3061779	28	271405	3062315	50	271607	3061960
7	271166	3061804	29	271435	3062314	51	271580	3061953
8	271176	3061833	30	271452	3062296	52	271583	3061925
9	271186	3061861	31	271460	3062268	53	271571	3061901
10	271195	3061890	32	271468	3062239	54	271552	3061878
11	271201	3061919	33	271483	3062214	55	271532	3061855
12	271207	3061948	34	271505	3062193	56	271506	3061854
13	271213	3061978	35	271526	3062172	57	271477	3061861
14	271219	3062007	36	271548	3062151	58	271447	3061867
15	271221	3062037	37	271569	3062130	59	271418	3061874
16	271223	3062067	38	271593	3062113	60	271389	3061881
17	271228	3062097	39	271621	3062104	61	271360	3061887
18	271234	3062126	40	271650	3062094	62	271342	3061865
19	271240	3062155	41	271678	3062085	63	271328	3061839
20	271247	3062185	42	271703	3062072	64	271321	3061810
21	271253	3062214	43	271708	3062043	65	271314	3061780
22	271259	3062243	44	271713	3062013	66	271311	3061763

C2FC6

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	271910	3062141	53	272252	3062135	105	272141	3061942
2	271891	3062118	54	272247	3062106	106	272135	3061971
3	271887	3062088	55	272241	3062076	107	272111	3061977
4	271881	3062059	56	272259	3062055	108	272081	3061971
5	271875	3062030	57	272288	3062048	109	272092	3061996
6	271867	3062001	58	272318	3062042	110	272117	3062012
7	271883	3061998	59	272347	3062036	111	272147	3062013
8	271906	3062017	60	272359	3062023	112	272176	3062008
9	271931	3062005	61	272351	3061996	113	272182	3062031
10	271960	3062001	62	272362	3061969	114	272177	3062061
11	271988	3062010	63	272381	3061946	115	272193	3062077
12	272012	3062025	64	272380	3061916	116	272207	3062094
13	272027	3062051	65	272361	3061894	117	272184	3062113
14	272045	3062075	66	272339	3061875	118	272156	3062124
15	272045	3062099	67	272309	3061868	119	272128	3062135

16	272016	3062102	68	272280	3061861	120	272099	3062134
17	271986	3062098	69	272251	3061854	121	272087	3062113
18	271960	3062099	70	272224	3061841	122	272114	3062104
19	271937	3062119	71	272198	3061827	123	272144	3062102
20	271914	3062138	72	272171	3061813	124	272142	3062079
21	271910	3062141	73	272145	3061799	125	272120	3062059
22	271693	3061937	74	272118	3061785	126	272091	3062054
23	271706	3061964	75	272098	3061781	127	272061	3062049
24	271718	3061986	76	272081	3061788	128	272036	3062036
25	271713	3062015	77	272056	3061771	129	272022	3062012
26	271708	3062045	78	272031	3061761	130	272021	3061982
27	271702	3062074	79	272003	3061757	131	272004	3061963
28	271699	3062104	80	271975	3061752	132	272003	3061935
29	271701	3062133	81	271951	3061738	133	272013	3061906
30	271720	3062153	82	271921	3061740	134	272006	3061894
31	271748	3062164	83	271892	3061736	135	271979	3061906
32	271777	3062171	84	271868	3061719	136	271962	3061930
33	271806	3062176	85	271842	3061705	137	271940	3061948
34	271836	3062179	86	271815	3061698	138	271911	3061944
35	271864	3062175	87	271812	3061728	139	271886	3061930
36	271888	3062157	88	271821	3061755	140	271888	3061904
37	271910	3062141	89	271847	3061769	141	271903	3061878
38	271910	3062141	90	271876	3061775	142	271892	3061856
39	271933	3062160	91	271901	3061790	143	271864	3061861
40	271956	3062179	92	271925	3061806	144	271835	3061870
41	271979	3062198	93	271948	3061822	145	271809	3061863
42	272002	3062217	94	271977	3061830	146	271816	3061841
43	272016	3062200	95	272005	3061839	147	271838	3061827
44	272037	3062185	96	272033	3061851	148	271817	3061813
45	272065	3062194	97	272062	3061856	149	271791	3061810
46	272078	3062168	98	272073	3061869	150	271765	3061822
47	272107	3062165	99	272055	3061891	151	271754	3061849
48	272137	3062164	100	272060	3061921	152	271769	3061871
49	272167	3062165	101	272063	3061950	153	271762	3061897
50	272197	3062166	102	272085	3061950	154	271734	3061904
51	272227	3062167	103	272105	3061929	155	271706	3061912
52	272254	3062165	104	272133	3061916	156	271693	3061937

C2FC7

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	271815	3062543	24	272003	3062240	47	271493	3062204
2	271845	3062538	25	271999	3062215	48	271472	3062226
3	271867	3062519	26	271976	3062195	49	271464	3062254

4	271875	3062491	27	271953	3062176	50	271456	3062283
5	271884	3062464	28	271930	3062157	51	271447	3062312
6	271908	3062446	29	271906	3062144	52	271466	3062335
7	271936	3062437	30	271882	3062162	53	271491	3062349
8	271961	3062424	31	271858	3062179	54	271520	3062358
9	271971	3062395	32	271829	3062178	55	271549	3062367
10	271992	3062378	33	271799	3062176	56	271577	3062375
11	272020	3062383	34	271770	3062169	57	271606	3062384
12	272048	3062375	35	271741	3062161	58	271627	3062401
13	272074	3062364	36	271713	3062150	59	271637	3062429
14	272080	3062337	37	271698	3062126	60	271656	3062450
15	272078	3062308	38	271700	3062097	61	271679	3062468
16	272099	3062288	39	271691	3062081	62	271686	3062496
17	272091	3062263	40	271663	3062090	63	271687	3062525
18	272077	3062236	41	271634	3062099	64	271711	3062543
19	272064	3062209	42	271606	3062109	65	271737	3062555
20	272057	3062217	43	271579	3062121	66	271757	3062543
21	272051	3062244	44	271557	3062142	67	271777	3062557
22	272033	3062266	45	271536	3062162	68	271799	3062553
23	272007	3062269	46	271514	3062183	69	271815	3062543

C2FC8

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	271238	3062806	26	271581	3062377	51	271111	3062457
2	271254	3062781	27	271553	3062368	52	271123	3062484
3	271271	3062758	28	271524	3062359	53	271136	3062511
4	271301	3062760	29	271495	3062350	54	271148	3062539
5	271331	3062761	30	271469	3062338	55	271163	3062547
6	271361	3062758	31	271449	3062315	56	271177	3062522
7	271373	3062731	32	271419	3062315	57	271197	3062522
8	271385	3062704	33	271389	3062316	58	271209	3062548
9	271397	3062676	34	271360	3062312	59	271228	3062567
10	271418	3062659	35	271332	3062302	60	271229	3062589
11	271447	3062650	36	271304	3062291	61	271210	3062613
12	271476	3062641	37	271276	3062280	62	271194	3062637
13	271500	3062624	38	271247	3062273	63	271180	3062654
14	271524	3062605	39	271218	3062267	64	271207	3062661
15	271522	3062576	40	271188	3062261	65	271236	3062663
16	271545	3062564	41	271159	3062254	66	271261	3062672
17	271574	3062574	42	271131	3062243	67	271276	3062696
18	271590	3062561	43	271103	3062233	68	271256	3062717
19	271593	3062531	44	271094	3062250	69	271246	3062742
20	271604	3062505	45	271094	3062280	70	271238	3062767

21	271613	3062480	46	271094	3062310	71	271216	3062769
22	271626	3062454	47	271094	3062340	72	271196	3062785
23	271639	3062433	48	271094	3062370	73	271198	3062812
24	271629	3062405	49	271094	3062400	74	271223	3062812
25	271610	3062385	50	271098	3062429	75	271238	3062806

C2FC9

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	271094	3062419	34	270468	3062260	67	270302	3062320
2	271094	3062389	35	270445	3062279	68	270324	3062333
3	271094	3062359	36	270417	3062283	69	270354	3062332
4	271094	3062329	37	270389	3062291	70	270379	3062319
5	271094	3062299	38	270366	3062271	71	270404	3062324
6	271094	3062269	39	270367	3062247	72	270427	3062311
7	271094	3062239	40	270390	3062229	73	270453	3062303
8	271074	3062232	41	270418	3062220	74	270483	3062301
9	271045	3062236	42	270447	3062212	75	270512	3062295
10	271016	3062231	43	270464	3062210	76	270538	3062302
11	270988	3062221	44	270440	3062193	77	270547	3062328
12	270960	3062210	45	270415	3062176	78	270547	3062358
13	270932	3062200	46	270388	3062164	79	270554	3062376
14	270903	3062190	47	270360	3062152	80	270584	3062375
15	270874	3062183	48	270334	3062137	81	270614	3062374
16	270845	3062177	49	270312	3062117	82	270644	3062373
17	270815	3062171	50	270303	3062117	83	270674	3062371
18	270786	3062165	51	270312	3062145	84	270704	3062370
19	270756	3062159	52	270306	3062161	85	270734	3062372
20	270727	3062153	53	270276	3062159	86	270763	3062375
21	270698	3062147	54	270247	3062165	87	270793	3062379
22	270668	3062141	55	270217	3062171	88	270823	3062383
23	270639	3062134	56	270188	3062178	89	270853	3062387
24	270610	3062128	57	270159	3062184	90	270882	3062391
25	270580	3062122	58	270142	3062201	91	270912	3062395
26	270551	3062116	59	270139	3062231	92	270942	3062399
27	270522	3062110	60	270137	3062261	93	270972	3062403
28	270492	3062104	61	270155	3062278	94	271001	3062407
29	270483	3062124	62	270182	3062290	95	271031	3062411
30	270482	3062154	63	270210	3062303	96	271061	3062415
31	270481	3062184	64	270237	3062315	97	271091	3062419
32	270479	3062214	65	270264	3062318	98	271094	3062419
33	270481	3062235	66	270289	3062302			

C2FC10

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	270718	3062370	24	270634	3062643	47	271116	3062631
2	270688	3062371	25	270664	3062645	48	271135	3062611
3	270658	3062372	26	270694	3062647	49	271151	3062593
4	270628	3062373	27	270723	3062650	50	271155	3062563
5	270598	3062375	28	270753	3062652	51	271147	3062535
6	270569	3062376	29	270783	3062654	52	271134	3062508
7	270542	3062381	30	270813	3062657	53	271122	3062481
8	270536	3062411	31	270843	3062659	54	271109	3062454
9	270531	3062440	32	270873	3062662	55	271097	3062426
10	270522	3062468	33	270903	3062664	56	271071	3062416
11	270500	3062488	34	270933	3062667	57	271042	3062412
12	270478	3062509	35	270962	3062673	58	271012	3062409
13	270456	3062529	36	270989	3062686	59	270982	3062405
14	270434	3062550	37	271016	3062699	60	270953	3062401
15	270415	3062573	38	271043	3062711	61	270923	3062397
16	270405	3062594	39	271070	3062724	62	270893	3062393
17	270433	3062606	40	271076	3062706	63	270863	3062389
18	270461	3062618	41	271072	3062677	64	270834	3062385
19	270488	3062630	42	271045	3062666	65	270804	3062381
20	270516	3062641	43	271028	3062651	66	270774	3062377
21	270544	3062646	44	271038	3062624	67	270744	3062373
22	270574	3062642	45	271065	3062611	68	270718	3062370
23	270604	3062641	46	271094	3062614			

अनुसुची ३: स्याम्पल प्लटको जि.पि.एस. विन्दुहरु

S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate	S.No.	X-Coordinate	Y-Coordinate
1	270361	3061576	57	270811	3062326	113	271111	3063076
2	270811	3061576	58	270961	3062326	114	271561	3063076
3	271265	3061628	59	271111	3062326	115	271711	3063076
4	271411	3061576	60	271261	3062326	116	271861	3063076
5	271711	3061576	61	271411	3062326	117	272011	3063076
6	270361	3061726	62	271561	3062326	118	272161	3063076
7	270511	3061726	63	271711	3062326	119	270511	3063226
8	270661	3061726	64	271861	3062326	120	270661	3063226
9	270811	3061726	65	272011	3062326	121	270811	3063226
10	270961	3061726	66	272161	3062326	122	270961	3063226
11	271111	3061726	67	270661	3062476	123	271111	3063226
12	271261	3061726	68	270811	3062476	124	271561	3063226
13	271411	3061726	69	270961	3062476	125	271711	3063226
14	271561	3061726	70	271111	3062476	126	271861	3063226
15	271711	3061726	71	271261	3062476	127	272011	3063226
16	271861	3061726	72	271411	3062476	128	272161	3063226
17	270361	3061876	73	271561	3062476	129	270511	3063376
18	270511	3061876	74	271711	3062476	130	270661	3063376
19	270661	3061876	75	271861	3062476	131	270811	3063376
20	270811	3061876	76	272161	3062476	132	270961	3063376
21	270961	3061876	77	272311	3062476	133	271561	3063376
22	271111	3061876	78	270511	3062626	134	271711	3063376
23	271261	3061876	79	270661	3062626	135	271861	3063376
24	271411	3061876	80	270811	3062626	136	272011	3063376
25	271561	3061876	81	270961	3062626	137	272311	3063376
26	271861	3061876	82	271091	3062562	138	270511	3063526
27	272161	3061876	83	271261	3062626	139	270661	3063526
28	272311	3061876	84	271411	3062626	140	270811	3063526
29	270511	3062026	85	271561	3062626	141	271261	3063526
30	270661	3062026	86	272011	3062626	142	271411	3063526
31	270811	3062026	87	272161	3062626	143	271561	3063526
32	270961	3062026	88	272461	3062626	144	271711	3063526
33	271111	3062026	89	270661	3062776	145	271861	3063526
34	271261	3062026	90	270811	3062776	146	272311	3063526
35	271411	3062026	91	270961	3062776	147	270543	3063672
36	271561	3062026	92	271111	3062776	148	270661	3063676
37	271711	3062026	93	271261	3062776	149	270811	3063676
38	271861	3062026	94	271411	3062776	150	271111	3063676
39	272311	3062026	95	271561	3062776	151	271261	3063676
40	270219	3062220	96	271711	3062776	152	271411	3063676
41	270361	3062176	97	271861	3062776	153	271561	3063676

42	270511	3062176	98	272011	3062776	154	271711	3063676
43	270661	3062176	99	272311	3062776	155	272161	3063676
44	270811	3062176	100	270511	3062926	156	270661	3063826
45	270961	3062176	101	270661	3062926	157	270811	3063826
46	271111	3062176	102	270811	3062926	158	271111	3063826
47	271261	3062176	103	270961	3062926	159	271261	3063826
48	271411	3062176	104	271111	3062926	160	271411	3063826
49	271561	3062176	105	271261	3062926	161	271561	3063826
50	271711	3062176	106	271411	3062926	162	271711	3063826
51	271861	3062176	107	272011	3062926	163	272011	3063826
52	272011	3062176	108	272161	3062926	164	271111	3063976
53	272161	3062176	109	270511	3063076	165	271261	3063976
54	272311	3062176	110	270661	3063076	166	271411	3063976
55	270365	3062299	111	270811	3063076	167	271561	3063976
56	270661	3062326	112	270961	3063076			

अनुसूची ४: वित्तीय विश्लेषण

क) कार्यक्रम र लागत विवरण तालिका

क्रस	विवरण	इकाई	परिमाण	दर रु हजार	वर्ष									
					१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१	वन व्यवस्थावन, जीविकोपार्जन तथा सामाजिक खर्च													
१.१	काठ संकलन	क्यू.फि.			१७८९.७१	८०२.१२	८९७.३६	७३६.६६	१०१४.६५	२७९.४५	५७५.७१	८६५.०६	८७३.६५	१२८०.६८
		बजेट	०.१५			२६८.४६	१२०.३२	१३४.६०	११०.५०	१५२.२०	४१.९२	८६.३६	१२९.७६	१३१.०५
१.२	दाउरा संकलन	चट्टा			३.५८	१.६०	१.७९	१.४७	२.०३	०.५६	१.१५	१.७३	१.७५	२.५६
		बजेट	१४.९५			५३.५१	२३.९८	२६.८३	२२.०३	३०.३४	८.३६	१७.२१	२५.८७	२६.१२
१.३	पत्त्याउने तथा सुधार कटान (हे.)कम्पाटमेन्ट १	हेक्टर	१७.१	१२	२०४.७२	२०४.७२	२०४.७२	२०४.७२	०.००	२०४.७२	२०४.७२	२०४.७२	०.००	०.००
१.४	हेरालु	जना	१	१४	१६८	१६८	१६८	१६८	१६८	१६८	१६८	१६८	१६८	१६८
१.५	तालिम तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रम	पटक	१	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०
१.६	वन टुरगस्ती	प्याकेज	१	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०
१.७	वन डढेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन	प्याकेज	१	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५
१.८	बाँस/अमिसो/अन्य गैरकाष्ठ वन पैदावार रोपन तथा सिमसार/ताल व्यवस्थापन	प्याकेज	१	३५	३५	३५	३५	३५	३५	३५	३५	३५	३५	३५
१.९	जीविकापार्जन कार्यक्रम सञ्चालन	प्याकेज	१	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५

१.११	कार्ययोजनाको पुनरावलोकन तथा नयाँ कार्ययोजना तयारी	प्याकेज	१	६००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	६००
१.१२	अग्नीरेखा सरसफाइ	प्याकेज	१	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०	३०
	जम्मा				८७९.६९	७०२.०२	७१९.१६	६९०.२५	५३५.५३	६०७.९९	६६१.२९	७१३.३४	५१०.१७	११८३.३९
२	कार्यालय व्यवस्थापन													
२.१	कार्यालय संचालन खर्च	प्याकेज	१	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०
२.२	बिजुलि र टेलिफोन खर्च	प्याकेज	१	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०
२.३	साधारण सभा खर्च	प्याकेज	१	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५
२.४	बैठक खर्च	प्याकेज	१	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०
२.५	स्टेस्नरी खर्च	प्याकेज	१	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०
	जम्मा				५५	५५	५५	५५	५५	५५	५५	५५	५५	५५
	कुल जम्मा				९३४.६९	७५७	७७४.२	७४५.२	५९०.५३	६६३	७१६.३	७६८.३	५६५.२	१२३८

ख) आम्दानी विवरण तालिका

क्रस	विवरण	इकाई	दर रु हजार	वर्ष									
				१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१	आम्दानी												
१.१	सालको काठ विक्री	क्यू.फि.		१४७४.५२	६०४.४६	५७३.६३	६०१.५१	८५३.२४	८९.६४	२२२.८४	६३८.९६	५१४.६९	८६८.७९
		आम्दानी	१.४	२०६४.३३	८४६.२४	८०३.०९	८४२.११	११९४.५४	१२५.५०	३११.९७	८९४.५४	७२०.५७	१२१६.३१
१.२	अन्य काठ विक्री	क्यू.फि.		३१५.१९	१९७.६६	३२३.७३	१३५.१६	१६१.४१	१८९.८१	३५२.८७	२२६.१०	३५८.९६	४११.८८
		आम्दानी	०.६	१८९.११	११८.५९	१९४.२४	८१.०९	९६.८४	११३.८९	२११.७२	१३५.६६	२१५.३८	२४७.१३
१.३	सालको दाउरा विक्री	चट्टा		२.९५	१.२१	१.१५	१.२०	१.७१	०.१८	०.४५	१.२८	१.०३	१.७४
		आम्दानी	१८	५३.०८	२१.७६	२०.६५	२१.६५	३०.७२	३.२३	८.०२	२३.००	१८.५३	३१.२८
१.४	अन्य दाउरा विक्री	चट्टा		०.६३	०.४०	०.६५	०.२७	०.३२	०.३८	०.७१	०.४५	०.७२	०.८२
		आम्दानी	१६	१०.०९	६.३३	१०.३६	४.३२	५.१६	६.०७	११.२९	७.२४	११.४९	१३.१८
१.५	विवरण	ल.स.		२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००
१.६	सदस्य नविकरण शुल्क तथा अन्य आम्दानी	ल.स.		१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५	१५
	जम्मा आम्दानी (रु. हजारमा)		३६	२५३२	१२०८	१२४३	११६४	१५४२	४६४	७५८	१२७५.४	११८१	१७२३
	१०% दरमा आम्दानी (लाभ) को वर्तमान मूल्य			२३०१	९९८.३	९३४.१	७९५.२	१०५३	२६२	३८९	५९५	५०१	६६४

अनुसूची - ५ :काठको आयतन निकाल्ने तरिका

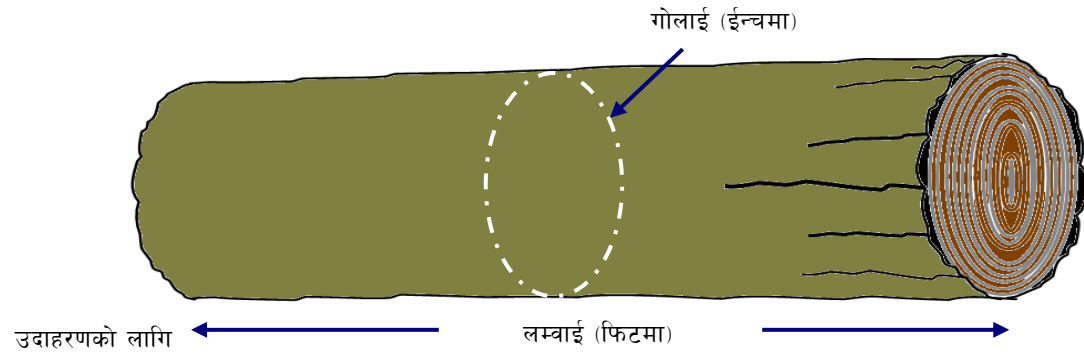
साधारणतया मूढाको लम्वाई फिटमा र गोलाई इन्चमा नापिन्छ । त्यसैगरी चिरानकाठको लम्वाई फिटमा, चौडाई र मोटाई/उँचाई इन्चमा नापिन्छ । सङ्केतमा फिटलाई ' ले र इन्चलाई " ले जनाइन्छ ।

गोलिया/मूढाको आयतन मापन/अनुमान

मूढाको आयतन निकाल्नको लागि चित्रमा दिईए भैं सर्वप्रथम मूढाको लम्वाई भाग (फिटमा) नाप्नुपर्छ र मूढाको विचको भागमा गोलाई (इन्चमा) नाप्नुपर्छ । यसरी नाप लिईसकेपछि तलको सूत्र प्रयोग गरी मूढाको आयतन निकाल्न सकिन्छ ।

$$\text{आयतन (क्यूफिट)} = \frac{\text{गोलाई X गोलाई X लम्वाई}}{12 \times 12 \times 16}$$

$$12 \times 12 \times 16$$

१. एउटा मूढाको लम्वाई ६' र गोलाई ५०" छ । उक्त मूढाको आयतन निकाल्नुहोस् ।

माथिको सवालमा

$$\text{लम्वाई} = ६'$$

$$\text{गोलाई} = ५०''$$

$$\text{आयतन} = ?$$

सूत्र अनुसार

$$\text{मूढाको आयतन} = \frac{\text{गोलाई X गोलाई X लम्वाई}}{12 \times 12 \times 16} = \frac{५० \times ५० \times ६}{२३०४} = ६.५१ \text{ क्यूफिट}$$

२. एउटा मूढाको लम्वाई ८' इन्च र गोलाई ४५" छ। उक्त मूढाको आयतन निकाल्नुहोस्।

माथिको सवालमा

$$\text{लम्वाई} = ८'$$

$$\text{गोलाई} = ४५''$$

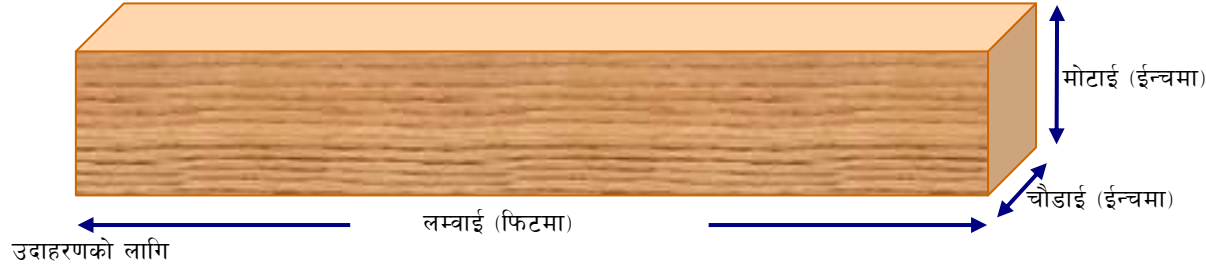
$$\text{आयतन} = ?$$

$$\text{सूत्र अनुसार मूढाको आयतन} = \frac{\text{गोलाई} \times \text{गोलाई} \times \text{लम्वाई}}{१२ \times १२ \times १६} = \frac{४५ \times ४५ \times ८}{२३०४} = ७.०३ \text{ क्यूफिट}$$

चिरान काठको आयतन मापन/अनुमान

चिरान काठको आयतन निकाल्नको लागि चित्रमा दिईए भैं सर्वप्रथम चिरान काठको लम्वाई भाग (फिटमा) नाप्नुपर्छ, त्यसैगरी चौडाई भाग र मोटाई भाग (इन्चमा) पनि नाप्नुपर्छ। यसरी नाप लिईसकेपछि तलको सूत्र प्रयोग गरी चिरान काठको आयतन निकाल्न सकिन्छ।

$$\text{आयतन (क्यूफिट)} = \frac{\text{लम्वाई} \times \text{चौडाई} \times \text{मोटाई}}{१२ \times १२}$$

१. एउटा चिरान काठको लम्वाई ७' छ। त्यसैगरी चौडाई ८" र मोटाई ६" छ। अब त्यस चिरान काठको आयतन निकाल्नुहोस्।

माथिको सवालमा

$$\text{लम्वाई} = ७'$$

$$\text{चौडाई} = ८''$$

$$\text{मोटाई} = ६''$$

$$\text{आयतन} = ?$$

$$\text{सूत्र अनुसार चिरान काठको आयतन} = \frac{\text{लम्वाई} \times \text{चौडाई} \times \text{मोटाई}}{१२ \times १२} = \frac{७ \times ८ \times ६}{१४४} = २.३३३ \text{ क्यूफिट}$$

अनुसूचि - ६
गोलिया काठमा लगाईने फलामे टांचाको नमूना

अनुसूची - ७ : वन स्रोत सर्वेक्षणका क्रममा सङ्कलन गरिएको तथ्याङ्क

अनुसूची - ७ (क) : विरूवा र लाथाको सङ्कलित तथ्याङ्क

कम्पार्टमेन्ट १

कटान शृंखला १				कटान शृंखला ५				कटान शृंखला ९			
प्लट नं.	प्रजाती	विरूवा	लाथा	प्लट नं.	प्रजाती	विरूवा	लाथा	प्लट नं.	प्रजाती	विरूवा	लाथा
१	साल	५	६	२३	साल	२	१	४४	साल	४	२
	साज	२	१	३४	चिलाउने	०	१		अगेरी	०	१
६	साल	३	४		साल	२	०		भलायो	०	१
	करम	१	१	३५	साल	२	०	५६	साज	०	१
७	साल	४	६	३६	बोटधयेरो	०	२		साल	१	२
१७	साल	१	३		साल	२	१		लाटीकाठ	०	१
	चिलाउने	०	१	३७	साल	२	०		गुयेन्लो	०	१
१८	साल	४	८	४७	साल	२	३	५७	साज	०	१
	चिलाउने	२	०	४८	साल	३	०		भलायो	०	१
२९	साल	३	१	कटान शृंखला ६					साल	२	०
	साज	०	१	१६	पड्के	०	१	५८	साल	२	१
कटान शृंखला २					चिलाउने	१	०	कटान शृंखला १०			
२	साल	४	२		साज	०	१	६७	साज	१	३
८	साल	६	४		साल	०	१		साल	२	२
	चिलाउने	०	१	२६	कोइरालो	१	०		जामुन	३	०
९	साल	४	३	२७	साल	६	०	६८	साल	१	२
१९	साल	३	२	२८	लाटीकाठ	०	१		चिलाउने	०	१
	बर्ी	०	१		साल	४	०		बोटधयेरो	१	०
	टाटरी	१	०	३८	इपिल	०	२	६९	भोर्ला	०	१
२०	साल	५	१	३९	साल	४	०		चिलाउने	०	१
३०	साल	१	२		साज	०	२		साल	४	२
	साज	०	२	५२	भेल्सर	०	१	७०	साल	४	८
३१	साल	२	३	कटान शृंखला ७					चिलाउने	२	०
कटान शृंखला ३				४९	साल	३	६	७८	सिन्दुरे	०	१

१०	साल	२	०	५०	साल	६	१		चिलाउने	०	१
११	साल	३	२	५१	पङ्के	०	२	७९	साल	१	१
	राजवृक्ष	०	१	६५	सिन्दुरे	०	३		साज	०	१
२१	बोटधयेरो	२	१		लाटीकाठ	०	१	८०	साल	२	०
२२	जामुन	०	२	७५	हरो	०	१	८१	साल	१	१
	साल	०	२		चिउरी	०	१		साज	०	२
	साज	०	१		साज	०	१				
३२	गुयेन्लो	०	२	कटान शृखला ८							
४५	साल	३	०	५९	साल	२	४				
४६	साल	२	१	६०	साल	२	०				
	अगेरी	०	२		साज	१	०				
कटान शृखला ४				६१	साल	२	५				
३	साल	२	३	७१	साल	३	८				
४	साल	१	२		जामुन	०	१				
५	सिन्दुरे	१	०		जामुन	०	१				
	बोटधयेरो	०	२	७२	साल	३	४				
	चिलाउने	०	२	८३	साल	१	३				
	भलायो	०	२	८४	साल	२	०				
१२	साल	३	०		बड्कौले	०	१				
१३	साल	१	२		सिन्दुरे	०	१				
१४	अगेरी	०	१	कटान शृखला ९							
	साल	२	१	४२	साल	१	२				
१५	साल	१	१		सिन्दुरे	०	१				
	साज	१	१		भलायो	०	१				
२४	साल	२	२	४३	टाटरी	१	०				
	साज	०	१		बोटधयेरो	१	०				
२५	साल	२	०		साल	०	२				

कम्पार्टमेन्ट २											
प्लट नं.	प्रजाती	विरूवा	लाथा	प्लट नं.	प्रजाती	विरूवा	लाथा	प्लट नं.	प्रजाती	विरूवा	लाथा
१२४	साल	२	१	१३१	चिउरी	०	१	१५६	चिउरी	२	१
११४	सिन्दुरे	०	१	९०	चिउरी	०	१	१६०	साल	०	२
	कोइरालो	१	१		साल	२	२	८५	बकइनो	०	१
	चिउरी	१	०	९३	साल	२	०		सितलचिनी	०	१
११५	टाँकी	१	३		साज	१	०	९५	साल	१	१
१२५	चिलाउने	०	३	१०४	साल	१	३		साज	१	०
	गुयेन्लो	०	१		चिउरी	०	१		जामुन	१	०
	सिन्दुरे	१	०	१०६	साल	०	३	९८	साल	०	२
१२६	चिलाउने	०	२		चिलाउने	२	०		चिलाउने	१	०
	पड्के	१	०	१४०	साल	३	०	१५०	सिन्दुरे	०	१
१०८	हरौं	०	१		जामुन	०	१		चिलाउने	०	१
	चिउरी	०	१		चिउरी	१	०	१५८	साल	४	३
	बोटधयेरो	१	०	१२३	साल	०	२		चिलाउने	०	१
९९	सिन्दुरे	०	१		जामुन	०	१	१०७	साल	०	१
	अदाने	१	०		साज	१	१		सिन्दुरे	१	०
८८	अमारो	०	१	११३	चिउरी	०	१	१६५	चिलाउने	१	०
	पड्के	१	१		साल	१	०	१६२	चिलाउने	०	१
९२	साल	१	१		सिन्दुरे	१	०	१५१	टाँकी	०	१
१३५	सिन्दुरे	०	२	८९	साल	२	०	१५२	चिउरी	०	१
९१	साल	१	२		चिलाउने	१	०	१५३	बोटधयेरो	०	१
	चिउरी	०	१	१०२	जामुन	०	१	१५४	चिउरी	१	२
१३६	सिन्दुरे	०	१		चिउरी	२	१	१५५	कुसुम	०	१
	जामुन	२	०	१२१	चिउरी	०	२		सिन्दुरे	०	१
१०१	साल	३	४		चिलाउने	०	१		कटुस	०	१
	साज	२	०	१२२	चाँप	१	०	१४६	टँटलो	०	१
	जामुन	१	०		कुसुम	०	१		सिन्दुरे	०	१
१०५	चिउरी	२	०		सिन्दुरे	०	१	१४५	चिउरी	१	०
७७	साल	२	२		कटुस	०	१	१४४	सिन्दुरे	२	४
	साज	१	०		चिलाउने	०	१	१४३	सिन्दुरे	१	१

१०३	साल	२	४	१२७	चिउरी	०	२	१४२	जामुन	०	१
१००	बरो	०	१	१३२	साज	१	०		सिन्दुरे	१	०
	गुयेन्लो	०	१		चिलाउने	०	२	१३३	पड्के	१	०
	चिउरी	१	०		बोटधयेरो	०	१				
१०९	गुयेन्लो	०	१	१३९	साल	२	२				
११०	साज	१	२	१११	चिलाउने	०	२				
७६	चिउरी	२	०		साल	२	३				
१२०	साल	२	२	११२	चिउरी	०	२				
	सान्दन	१	०		चिलाउने	०	१				
	साज	१	०		अदाने	१	०				

अनुसूची - ७ (ख) : खाँवाको सङ्कलित तथ्याङ्क

स्याम्पल प्लट नं.	सि.न.	प्रजाती	गोलाई (से.मी.)	उचाई (मि.)	गुणस्तर	स्याम्पल प्लट नं.	सि.न.	प्रजाती	गोलाई (से.मी.)	उचाई (मि.)	गुणस्तर
१२४	१	साल	६४	६	२	१३२	१	सिन्दुरे	६८	६	२
	२	साल	३९	८	१		२	बोटधयेरो	३८	११	१
	३	बोटधयेरो	४५	५	२	१११	१	साल	४७	१३	१
११४	१	साल	६७	१४	१		२	साल	४२	१२	१
११५	१	खनायो	५७	५	२	१५६	१	चिउरी	५९	९	२
	२	खनायो	४२	४	३		२	चिलाउने	५३	१०	१
१२५	१	अमला	४३	५	१	१६०	१	साल	५५	१०	१
	२	चिलाउने	५८	१२	१		२	साल	४४	१०	१
	३	चिलाउने	५२	४	२	९४	१	जामुन	५४	६	२
१२६	१	चिलाउने	४६	५	२		२	जामुन	६८	४	२
११६	१	बोटधयेरो	७८	९	२		३	चिउरी	८८	५	१
११७	१	खिर्से	५५	३	३		४	चिउरी	८४	५	१
११८	१	पङ्के	५९	६	२		५	सान्दन	४३	५	२
१०८	१	चिउरी	७२	९	२	९५	१	साल	९०	१६	१
९९	१	अदाने	४२	५	३		२	साल	७३	१३	१
	२	पङ्के	३९	९	१		३	साल	६४	१५	१
८८	१	पङ्के	८६	१२	१		४	साल	४२	१२	१
१३५	१	गुयेन्लो	५५	८	२	९६	१	कटुस	९१	५	३
९१	१	साल	७६	१४	१		२	कटुस	५३	६	२
	२	चिलाउने	४२	९	२	९७	१	बरो	५४	४	२
१३६	१	सिन्दुरे	४२	१०	१	९८	१	भलायो	९२	५	१

137	१	पङ्के	६०	११	१		2	जामुन	42	5	२
	२	कोइरालो	५६	१०	२	150	1	चिलाउने	79	12	१
	३	चिउरी	६२	६	२		2	चिलाउने	69	11	१
१०५	१	साल	८२	१४	१	158	1	साल	56	13	१
	२	अमारो	६३	९	२		2	साल	88	14	२
	३	सिन्दुरे	५५	६	२		3	साल	46	8	१
७७	१	साज	८८	१२	१	107	1	चिलाउने	59	3	३
	२	साल	६६	१४	१		2	सिन्दुरे	65	9	२
103	१	चिलाउने	६८	१०	१		3	गुयेन्लो	46	8	२
	२	चिलाउने	७१	९	१	141	1	चिलाउने	68	10	१
	३	भलायो	५१	६	३	164	1	बोटधयेरो	86	5	३
१०९	१	अमारो	७८	८	२		2	चिलाउने	66	6	२
	२	खनायो	३८	७	२		3	चिलाउने	74	8	१
110	१	साज	९३	११	१	165	1	चिलाउने	46	7	२
	2	चिउरी	78	10	२	166	1	चिलाउने	90	10	१
76	1	अमला	44	5	१		2	बोटधयेरो	73	9	२
	2	चिलाउने	59	12	१		3	साज	53	11	१
	3	चिलाउने	65	11	१		4	थिम्के	67	8	२
120	1	बरो	89	12	१	167	1	अमला	62	5	२
	2	हरो	83	9	२		2	अमला	56	6	२
	3	भलायो	78	7	२	162	1	चिलाउने	59	7	२
131	1	सिन्दुरे	49	5	२	159	1	चिलाउने	78	12	१
	2	गुयेन्लो	56	9	२		2	चिलाउने	53	10	१
	3	कोइरालो	91	5	२	152	1	चिउरी	74	8	१

147	1	कोइरालो	79	11	२	153	1	सिन्दुरे	68	6	१
93	1	बोटधयेरो	88	12	२		2	सिन्दुरे	71	8	२
148	1	मौवा	47	9	२		3	पड्के	81	9	२
	2	जामुन	88	8	२	161	1	साज	53	10	१
149	1	शिरीष	56	10	२		2	चिउरी	59	9	२
106	1	साल	69	14	१		3	बोटधयेरो	76	11	३
140	1	साल	49	9	१	154	1	साज	46	10	१
140	2	शिरीष	40	5	३		2	चिउरी	38	8	२
87	1	खनायो	78	13	२	155	1	चाँप	39	6	१
113	1	गुयेन्लो	48	8	२	146	1	चिलाउने	89	5	२
	2	बड्काउले	62	11	१		2	चिलाउने	38	8	२
	3	साज	35	8	१	१४५	1	चिउरी	53	7	२
	4	चिउरी	83	9	२		2	बोटधयेरो	36	8	१
	5	खनायो	57	9	२	१४४	1	सिन्दुरे	39	5	१
89	1	साल	88	12	१		2	सिन्दुरे	52	6	२
	2	साल	53	11	१		3	बोटधयेरो	41	8	१
102	1	चिलाउने	61	8	१		4	बोटधयेरो	59	7	१
	2	बड्काउले	60	9	२	१४३	1	तेन्दु	78	11	१
	3	सिन्दुरे	51	8	२		2	तेन्दु	64	9	१
122	1	चाँप	39	7	२		3	तेन्दु	50	10	२
127	1	साज	46	10	२		4	सिन्दुरे	42	10	१
	2	सिन्दुरे	38	8	२	१४२	1	शिरीष	63	12	१
128	1	बोटधयेरो	54	10	२		2	सिन्दुरे	91	5	३
						१३३	1	सिन्दुरे	47	5	२

अनुसूची - ७ (क) : रुखको सङ्कलित तथ्याङ्क

स्याम्पल प्लट नं.	सि.न.	प्रजाती	गोलाई (से.मी.)	उचाई (मि.)	गुणस्तर	स्याम्पल प्लट नं.	सि.न.	प्रजाती	गोलाई (से.मी.)	उचाई (मि.)	गुणस्तर
१२४	१	साल	११८	१४	१	१४०	१	च्यूरी	२१६	१९	१
	२	साल	१०६	११	१		२	साल	१९२	१२	२
११४	१	च्यूरी	१२५	१२	१	१२३	१	चिलाउने	९८	८	२
	२	च्यूरी	९७	१०	२	८९	१	साल	१०८	१५	१
	३	च्यूरी	१९८	१५	२			चिलाउने	१२१	१३	२
११५		सिरिस	१०१	१२	१	१०२	१	च्यूरी	१९४	२०	१
१२५	१	च्यूरी	११४	१०	२	१२१	१	च्यूरी	१९१	१६	२
	२	सिरिस	१२६	११	१		२	अमारो	१२५	१२	३
१२६	१	खिरो	१२५	१३	१		३	च्यूरी	११०	१३	२
	२	पङ्के	९८	१३	१	१२२	१	चिलाउने	१२४	१२	१
११६	१	च्यूरी	१२८	१४	२		२	चाँप	१०८	११	१
	२	करम	१२७	१२	२	१२७	१	च्यूरी	१२६	१३	२
	३	सिरिस	१०२	१२	१		२	च्यूरी	९८	१०	१
११७	१	च्यूरी	१४७	१३	२		३	च्यूरी	१०९	१२	२
११८	१	सिरिस	१०८	१३	१	१२८	१	कटुस	१०४	९	३
	२	सिरिस	९८	१३	१		२	च्यूरी	११८	१२	२
	३	च्यूरी	११४	१२	३	१३२	१	बोटधयेरो	१३२	१३	२
१०८	१	च्यूरी	११०	१२	२		२	चिलाउने	११८	१६	१
	२	बोटधयेरो	११८	१३	२		३	चिलाउने	११३	१५	१
९९	१	अमारो	१०९	१४	१	१३९	१	च्यूरी	१०९	१०	२
	२	च्यूरी	१२१	१०	१		२	च्यूरी	१४६	१४	१

	३	अदाने	१०५	८	२		३	खनायो	१०२	१३	१
८८	१	अदाने	२६७	१७	१	१११	१	साल	१३४	१९	१
	२	अदाने	२१२	२१	१		२	चिलाउने	१२१	१६	२
१३४	१	च्युरी	२१४	१५	२		३	साल	२४६	१७	१
	२	च्युरी	१९१	१२	२	५३	१	बाहुनीकाठ	१२४	५	३
	३	कोइरालो	१०४	१४	२	११२	१	च्युरी	१२८	१४	२
९२	१	चिलाउने	११०	१६	३		२	अदाने	११३	१२	१
	२	चिलाउने	१४१	१६	२	१५६	१	साज	१२६	१३	१
	३	साल	१९१	१३	२		२	बोटधयेरो	१०१	१२	२
९१	१	साल	१३९	१७	१	१६०	१	च्युरी	१२८	१३	२
	२	च्युरी	१०८	१२	२		२	साल	१४१	१५	१
	३	साल	९९	१४	१	६६	१	सिरिस	१२४	१४	१
	४	साल	१५३	१८	१		२	टाटरी	९९	१२	२
१३६	१	अमारो	१००	१०	२	८५	१	च्युरी	१२८	१६	१
१०१	१	साल	२२९	२२	१	९४	१	च्युरी	२०९	१६	३
	२	साल	१७३	१५	१		२	च्युरी	११२	१२	२
	३	अमारो	१७३	१४	१		३	हरो	१०३	१०	१
	४	च्युरी	१४६	१०	३	९५	१	साल	१४२	१५	१
१३७	१	सिरिस	९५	१५	१	९६	१	कटुस	९९	६	३
	२	कोइरालो	१०१	१२	२	९७	१	च्युरी	२०१	१७	२
१०५	१	साल	१५२	१६	१		२	च्युरी	१३४	१३	२
७७	१	साल	११६	१५	१		३	च्युरी	१७८	१५	२
	२	अमारो	१०६	१२	२		४	च्युरी	१९८	१३	२
	३	जामुन	९८	११	३		५	च्युरी	१४६	१२	१

१०३	१	चिलाउने	१४९	१५	२		६	च्यूरी	१८२	१२	२
	२	बडकुले	११८	१२	१		७	साल	९६	१३	१
	३	चिलाउने	१००	१३	१	९८	१	साल	१०१	१३	१
	४	चिलाउने	९६	९	१		२	साल	९८	१२	१
१००	१	च्यूरी	१३७	१२	२		३	चिलाउने	११२	११	२
	२	साल	९८	११	१		४	साल	१०८	१५	१
११०	१	साज	१७३	१४	१		५	साल	११०	१४	१
	२	कोइरालो	१३२	१०	२	८६	१	साज	१७२	१६	१
७६	१	च्यूरी	११६	१२	२		२	कोइरालो	१४८	१४	२
	२	साज	१२६	१४	१		३	हरो	१०६	१२	२
१२०	१	साल	१२२	१५	१	१५०	१	सिरिस	१००	१३	१
	२	साज	१३३	१३	१	१५८	१	साल	१२८	१७	१
	३	साल	१७३	१७	२		२	चिलाउने	१०४	१३	१
	४	फिरफिरे	१२३	१३	२		३	साल	९५	१०	२
	५	हरो	१०१	१३	१	१०७	१	चिलाउने	१०७	१८	१
११९	१	हरो	२०३	१४	२	१४१	१	चिलाउने	१६६	१५	१
	२	कोइरालो	१२२	६	२			जामुन	९९	१०	२
१३०	१	गुयेन्लो	९८	१३	२			च्यूरी	१०१	११	२
१३८	१	बोटधयेरो	९९	८	२	१६५	१	चिलाउने	१६३	१७	१
		च्यूरी	११९	१०	२		२	चिलाउने	१०८	१२	१
		च्यूरी	१२८	१६	२		३	चिलाउने	१०६	१३	१
९०		साल	१४२	१७	१	१६७	१	साल	२१८	२१	१
		च्यूरी	१३३	१५	२		२	चिलाउने	१०८	८	२
१४७	१	सान्दन	१९२	१३	२	१६२	१	चिलाउने	११९	६	३

	२	अमारो	१०२	१२	१	159	1	चिलाउने	105	6	3
93	१	साज	१३२	१६	१	161	1	चिलाउने	126	13	1
	२	चाँप	१२१	१३	२	154	1	च्यूरी	121	12	2
	३	साज	९९	१४	१		2	च्यूरी	98	10	2
148	१	गिनारी	१४९	१०	१	163	1	खिरो	137	11	3
	२	गिनारी	१४३	११	२		2	चिलाउने	122	9	1
	3	गुयेन्लो	99	6	2	155	1	चिलाउने	124	9	1
104	1	च्यूरी	156	14	2		2	चाँप	104	10	1
	2	च्यूरी	102	12	1	146	1	बोटधयेरो	108	5	3
	3	साल	130	18	1		2	हरो	141	10	2
149	1	बोटधयेरो	128	9	3		3	चिलाउने	108	5	3
	2	मौवा	103	10	2		4	चिलाउने	161	10	2
	3	चिलाउने	132	13	1		5	गुयेन्लो	98	5	2
106	1	चिलाउने	138	15	1		6	गुयेन्लो	96	7	3
	2	बोटधयेरो	121	12	1	144	1	खिरो	102	13	1
	3	साल	124	13	2	142	1	सिमल	246	22	1
	4	साल	109	14	1		2	कोइरालो	237	16	2
133	1	पङ्के	136	13	2		3	हरो	218	17	1